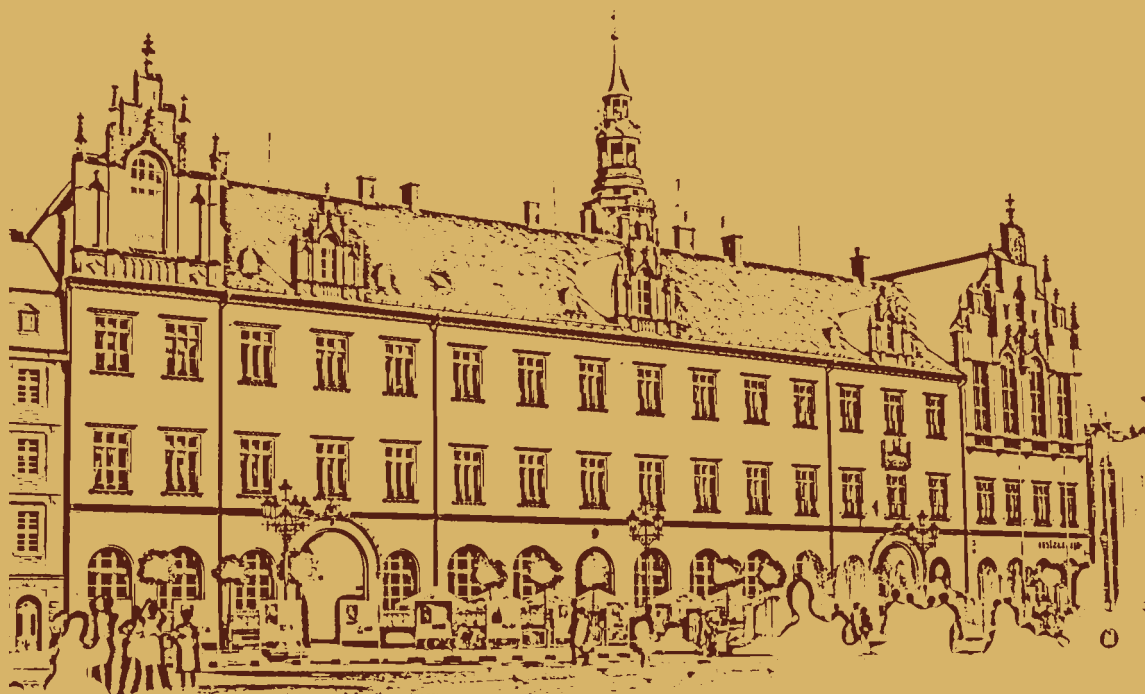

Nagrody Wrocławia 1993 - 2008

Rada Miejska Wrocławia

Rada Miejska Wrocławia

Nagrody Wrocławia 1993 - 2008

Wrocław, 2009 r.

Szanowni Państwo
mieszkańcy Wrocławia
w szczególności nauczyciele
i uczniowie wrocławskich szkół

Polecam tę publikację zawierającą informacje o osobach i instytucjach uhonorowanych przez wrocławski samorząd w latach 1993-2008 tytułem Civitate Wratislaviensi Donatus, Nagrodami Wrocławia i Nagrodami Prezydenta Wrocławia. W tej galerii znakomitości znajdują się osoby ze świata kultury, polityki, przywódcy religijni i państwowi, przedsiębiorcy, lekarze, społecznicy, dziennikarze... Być może odnajdziecie Państwo wśród nich swoich sąsiadów czy przyjaciół. Wszystkich ich łączy – czasem pośrednio lub symbolicznie – jeden wspólny mianownik: Wrocław – miasto spotkań.

Życzę, aby lektura tej książki wzbogaciła wiedzę o naszym mieście i jego historii.

Jacek Ossowski
Przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia

SPIS TREŚCI

CIVITATE WRATISLAVIENSI DONATUS

NAGRODY WROCŁAWIA

NAGRODY PREZYDENTA WROCŁAWIA

INDEX

Civitate
Wratislaviensi
Donatus
1993 - 2008

ALFRED JAHN

Geomorfolog światowej sławy, profesor zwyczajny Uniwersytetu Wrocławskiego, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, członek Norweskiej Akademii Nauk i Leopoldyńskiej Akademii w Halle, dr honoris causa Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Uniwersytetu Wrocławskiego, członek licznych towarzystw i gremiów naukowych w kraju i zagranicą, między innymi Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Polskiego Towarzystwa Geologicznego, Towarzystwa Glacjologicznego w Cambridge, Międzynarodowej Asocjacji Zmarzlinoznawstwa w Kanadzie, dwóch Komitetów Międzynarodowej Unii Geograficznej, wykładowca na wielu uczelniach zagranicznych, zwłaszcza w Kanadzie i USA.

Profesor Alfred Jahn urodził się 22 kwietnia 1915 roku we Lwowie w rodzinie rzemieślniczej. Kształcił się we Lwowie, gdzie w 1933 roku zdał egzamin dojrzałości, a wiosną 1937 roku ukończył geografię na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu im. Jana Kazimierza. Następnie jako uczestnik polskiej wyprawy naukowej prof. Aleksandra Kosiby wyjechał do Grenlandii, gdzie prowadził badania w zakresie geomorfologii. Po powrocie, jesienią 1937 roku został asystentem Uniwersytetu Lwowskiego (do 1941), doktoryzował się wiosną przed wybuchem II wojny światowej w zakresie geografii i geologii. Po wyparciu Rosjan ze Lwowa przez Niemców na początku lata 1941 roku i zamknięciu uniwersytetu, Alfred Jahn znalazł zatrudnienie w zakładach bakteriologicznych prof. R. Weigla na stanowisku laboranta (do marca 1944). Następnie po ponownym zajęciu Lwowa przez Rosjan zgłosił się w sierpniu 1944 roku na uniwersytet, jednakże wkrótce przeniósł się do Urzędu Geologicznego, podejmując pracę na stanowisku starszego geologa. W maju 1945 roku wyjechał do Lublina, uzyskując etat adiunkta na tamtejszym Uniwersytecie, a po habilitacji na Uniwersytecie w Poznaniu (marzec 1946) etat docenta. Jesienią 1949 roku Alfred Jahn przeniósł się do Wrocławia, obejmując uniwersytecką Katedrę Geografii Fizycznej jako profesor nadzwyczajny, a od 1958 roku zwyczajny. Odtąd z Wrocławiem i jego uniwersytetem związał swoje losy osobiste i rodzinne. Także po przejściu na emeryturę (1985) Profesor Jahn, pracując na części etatu, nadal kierował Zakładem Geomorfologii Instytutu Geograficznego i uczestniczył w krajowym i międzynarodowym (Austria, Szwecja, USA, ZSRR) życiu naukowym.

Alfred Jahn zarówno w życiu naukowym, jak i społecznym był postacią wybitną, posiadającą w środowisku nie tylko wrocławskim ogromny autorytet moralny. Skała zainteresowań naukowych byłego ucznia profesorów Eugeniusza Romera i Augusta Zierhoffera była bardzo szeroka. Profesor Jahn był badaczem Grenlandii (1937), Spitsbergenu (1957, 1958), Alaski (1960, 1966, 1970), Syberii (1966, 1969, 1973) i północnej Kanady (1970), mistrzem i wychowawcą wielu studentów, badaczy i uczonych. Pełnił także różnorakie funkcje na Uniwersytecie Wrocławskim, między innymi

prorektora (1959-1962) i rektora dwóch kadencji (1962-1968). W marcu 1968 roku jako jedyny spośród rektorów wrocławskich uczelni zalegalizował strajk studentów i pracowników, nie dopuszczając do rozruchów ulicznych i osłaniając strajkujących własnym autorytetem przed represjami, choć te nie ominęły Rektora. Jego odwagę cywilnej Uniwersytet Wrocławski zawdzięcza wiele.

Wyrazem uznania dla postawy społecznej i obywatelskiej Alfreda Jahna było powierzenie Mu w dobie narodzin „Solidarności” funkcji przewodniczącego Społecznego Komitetu Odbudowy Panoramy Racławickiej, choć na uroczystość jej otwarcia nie został potem zaproszony. Dzisiaj z efektów społecznej aktywności Profesora korzystają nie tylko mieszkańcy Wrocławia, ale i licznie odwiedzający go turyści krajowi i zagraniczni. Panorama Racławicka jest bodaj jedyną samowystarczalną instytucją dziedzictwa kulturowego i narodowego we Wrocławiu.

Profesor Alfred Jahn większość życia spędził we Wrocławiu, który po utraconym Lwowie stał się w wyniku zmian terytorialno-politycznych po II wojnie światowej Jego nową małą ojczyzną. Wrastając w nią, zrobił dla niej wiele. Promował ją w Polsce i w świecie przede wszystkim dzięki swojej aktywności naukowo-badawczej i dydaktycznej oraz społecznej. Alfred Jahn zmarł nagle 1 kwietnia 1999 roku. Żegnany przez uczniów, duchowieństwo, przedstawicieli władz akademickich i władz miasta, spoczął w rodzinnym grobowcu na cmentarzu św. Wawrzyńca we Wrocławiu.

1994

TADEUSZ RÓŻEWICZ

Wrocławianin od 1968 roku, poeta, dramatopisarz i prozaik, wybitny przedstawiciel polskiej liryki powojennej, mistrz miniatury lirycznej, współtwórca podstawowej części współczesnej poezji europejskiej, jako składnika literatury światowej, debiutował poetycko w prasie młodzieżowej w 1938 roku.

Tadeusz Różewicz urodził się 9 października 1921 roku w Radomsku w rodzinie urzędniczej. Rok przed wybuchem II wojny światowej przerwał naukę z powodu kłopotów materialnych, potem dorabiał korepetycjami, był gońcem w Zarządzie Miejskim i pracował fizycznie. Po ukończeniu tajnego kursu szkoły podchorążych (1942) walczył w oddziałach partyzanckich Armii Krajowej (1943-1944) i współpracował z prasą konspiracyjną. Ogłosił wówczas pod pseudonimem Satyr zbiór poezji i opowiadań „Echa leśne”. W roku zakończenia wojny (1945) Tadeusz Różewicz uzyskał egzamin dojrzałości na kursach dla pracujących w Częstochowie i zapisał się na wydział historii sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Rok później wydał zbiór satyr prozą i wierszem „W łyżce wody”. Od 1949 roku Różewicz przez dwadzieścia lat mieszkał i tworzył w Gliwicach, następnie we Wrocławiu.

Twórczość Tadeusza Różewicza stała się integralną częścią legendy kulturalnej grodu nad Odrą i światowego dziedzictwa kultury, a przez to elementem promocji Wrocławia zagranicą. Ciągłe wydawane i wznowiane tomiki poezji Różewicza znajdują zawsze nabywców, a adaptacje sceniczne jego poematów i dramatów zdobywają coraz to nowych widzów zarówno w kraju, jak i w świecie. Utwory tłumaczono bowiem na ponad 20 języków świata. Są obecne na scenach teatrów wszystkich kontynentów, najczęściej bodaj na obszarze niemieckojęzycznego kręgu kulturowego. W efekcie, Różewicz został laureatem między innymi Austriackiej Nagrody Państwowej i Nagrody Kulturalnej Śląska (Kulturpreis Schlesien des Landes Niedersachsen 1994) oraz członkiem Niemieckiej Akademii Sztuki.

Przyczynę – tak przecież ważnej dla Wrocławia – popularności Różewicza w świecie, zwłaszcza w Niemczech przeżywających doświadczenia i konsekwencje przegranej wojny, znaleźć można już w pierwszym zbiorze poetyckim z 1947 roku „Niepokój”, zawierającym prawie wszystkie cechy charakterystyczne także dla późniejszej twórczości pisarza. Nie ulega też wątpliwości, że wśród poezji wyrosłej z doświadczenia wojny i okupacji oraz będącej swoistym świadectwem czasu, a zarazem przestrogą, twórczość cechowała znacząca odmienność zapisu. Jego forma była prosta i powściągliwa, zwięzła. W konsekwencji, poezja Różewicza pozbyła się wszelkich ozdobiaków i metaforiki, gadulstwa i patosu, a zawarta w niej refleksyjność stanowiła jakby warstwę ochronną przed moralnym, społeczno-politycznym brakiem wrażliwości. Sławny poeta niemiecki Hans Kruger, krytyk i redaktor oraz dyrektor znaczącego wydawnictwa literackiego Carl Hanser w Monachium, o prostych słowach poezji Różewicza pisał, iż są „piękne – wewnętrzną prawdą: formy niepokoju”. Określenie to jest wynikiem złożenia tytułów dwóch zbiorów poetyckich wspomnianego już „Niepokoju” i wydanej 11 lat później „Formy”. W ten sposób Różewicz stał się w poezji „nauczycielem” powojennej generacji Niemców. Ich niepój, podobnie jak Różewicza, wyrastał zarówno z biografii własnych, jak i z sytuacji, w jakiej znalazły się społeczeństwo, naród i państwo. Ogólnoludzkie walory jego poezji, jej siła i trwanie, tkwią przede wszystkim w tym, że oddaje ona stany ducha ludzi XX wieku pod różnymi szerokościami geograficznymi: jednostek często osamotnionych i zagubionych oraz nie mających orientacji w jakiejś wspólnotie.

Równie bogata twórczość sceniczna Różewicza zajmuje osobne i znaczące miejsce we współczesnej dramaturgii, choć tematycznie wywodzi się z twórczości poetyckiej. Jest niewątpliwie próbą realizacji własnej koncepcji teatru „realistyczno-poetyckiego”, przeciwstawnego niejako zarówno teatrowi klasycznemu, jak i awangardowemu. „Kartoteka” (1960), „Stara Kobieta wysiaduje” (1969), „Akt przerywany” (1970), „Na czworakach” (1972), „Białe małżeństwo” (1975) czy „Pułapka” – to tylko niektóre tytuły, których realizacje sceniczne złożyły się na niezwykle bogatą panoramę zjawisk i wydarzeń kulturowych i to nie tylko we Wrocławiu.

Twórczość Różewicza stanowi wdzięczny przedmiot licznych studiów i analiz przede wszystkim z dwóch powodów. Nikt bowiem spośród współczesnych Mu poetów nie określił swojej odmienności tak mocno, nikt też nie bronił jej tak uparcie i skutecznie, jak autor „Niepokoju”. W efekcie Różewicz wywarł znaczący wpływ nie tylko na poetów powojennych w Polsce, choć nie wszyscy do tego się przyznają, ale i poza nią. Przyznający się do tego oddziaływania Stanisław Grochowiak krótko przed śmiercią skonstratował: „Po wojnie nad Polską przeszła kometa poezji. Głową tej komety był Różewicz, reszta to ogon”. Wprawdzie wieloznaczność tej metafory (uznanie i podziw – przygana i oskarżenie, zapowiedź końca świata) skłaniała niektórych krytyków do

pasowania go na jednego z jeźdźców Apokalipsy, metafora odczytana integralnie oddaje istotę problemu. Zawarta bowiem w twórczości Różewicza refleksyjność chroni niejako świat i żyjących w nim ludzi przed znieczuleniem moralnym i społeczno-politycznym. W ten sposób Tadeusz Różewicz, wybitna postać środowiska literackiego i teatralnego Wrocławia, swoją twórczością przybliżył nasze miasto światu.

1995

HENRYK TOMASZEWSKI

Henryk Tomaszewski – aktor, mim, tancerz, choreograf, reżyser, założyciel, dyrektor i kierownik artystyczny Wrocławskiego Teatru Pantomimy. Początkowo twórca krótkich składek pantomimicznych, później pełnospektaklowych widowisk, takich jak „Odejście Fausta” (1970), „Sen nocy listopadowej” (1971), „Menażeria cesarzowej Filissy” (1972) czy „Przyjeżdżam jutro” (1974), znawca muzyki i sztuki, kolekcjoner, współtwórca legendy teatralnej Wrocławia, twórca nowego rozdziału historii kulturalnej miasta i osobnej karty powszechnych dziejów teatru, spiritus movens jednego z najbardziej niezwykłych teatrów świata, prezentujący swoje widowiska pantomimiczne opierając je na dorobku kultury światowej i maksymalnym wykorzystaniu środków aktorskiej ekspresji połączonych z oprawą muzyczną i plastyczną, tworzącą nową jakość sceniczną.

Henryk Tomaszewski urodził się 10 listopada 1919 roku w Poznaniu, zmarł 23 września 2001 roku we Wrocławiu (pochowany w Karpaczu). Bezpośrednio po II wojnie światowej uczył się w Studio Dramatycznym Iwo Galia i w Studio Baletowym Feliksa Parnella w Krakowie, występując jako tancerz w zespole tego ostatniego. Jednocześnie związał się z tamtejszym rewiewo-satyrycznym, amatorskim Polskim Teatrem Akademickim, gdzie wystawił pantomimiczną scenkę „Strach na wróble” i był autorem oprawy baletowo-pantomimicznej do „Oratorium Kopernika” L.H.Morstina. Od 1948 roku Tomaszewski występował w Państwowej Operze we Wrocławiu, tańcząc rolę Diabła w „Panu Twardowskim” Ludomira Różyckiego, Pawia w „Pawiu i dziewczynie” Tadeusza Szeligowskiego oraz Księcia w balecie Oskara Nedbala „Od bajki do bajki”.

Był jednocześnie reżyserem układów ruchowych i wstawek tanecznych w przedstawieniach Teatru Polskiego we Wrocławiu. Wielostronność zainteresowań twórczych i angażowanie się do różnych prac scenicznych sprzyjały niewątpliwie wejściu Tomaszewskiego na drogę marzeń i poszukiwań takich środków artystycznego wyrazu, jakimi nie dysponuje ani balet, ani teatr słowa. Ich uwieńczeniem było stworzenie w 1956 roku przy wrocławskich teatrach dramatycznych – niejako między baletem a teatrem słowa – swoistego „teatru pogranicza”, owego teatru ruchu, słynnego potem także w świecie Studium Pantomimy. Premiera Programu I Studium („Skazany na

życie”, „Dzwonnik z Notre Dame” według Y. Hugo, „Płaszcz” według M. Gogola i „Bajka o Murzynku i Złotej królownie”) odbyła się 4 listopada 1956, a 1 stycznia 1958 roku po raz pierwszy użyto nazwy Wrocławski Teatr Pantomimy, który stał się teatrem zawodowym.

Wyświechtane i nadużywane często w życiu codziennym słowa, zjawisko tak charakterystyczne dla okresu wzrastania Tomaszewskiego i formowania Jego osobowości, teatr pantomimiczny zastąpił ruchem i wyrazem twarzy, słowny opis myśli i abstrakcji – grą aktorów, skrótem, symbolem i przenośnią. Dzięki wzbogaceniu środków artystycznej ekspresji teatr Tomaszewskiego mógł pokazać to, co wymyka się słowu, czego słowo oddać nie może. Potrafił też zebrać w jedną całość przeszłość i teraźniejszość, a także sny i marzenia oraz wyobrażenia. Pantomimiczna wersja integralności zjawisk i przeżyć otaczającego świata jest bodaj największym osiągnięciem teatru Tomaszewskiego. Osiągając niemal ideał teatru ruchu, Tomaszewski już w końcu lat sześćdziesiątych zintensyfikował zainteresowanie teatrem słowa. Ubogacił go jednak doświadczeniami swojego teatru pantomimy. W 70 rocznicę swoich urodzin założył Muzeum Lalek w Karpaczu.

Ewolucję koncepcji artystycznych i myśli twórczej Tomaszewskiego najlepiej oddają Jego własne wypowiedzi i spostrzeżenia z różnych okresów aktywności:

„W balecie czy dramacie aktor na czymś bazuje, na muzyce i librecie, na tekście literackim. My zdani jesteśmy na siebie, na własną intuicję i własne ciało. Mim nie tylko naśladuje, imituje, np. wchodzi po schodach, których nie ma, skręca sznury, które nie istnieją. To byłoby bardzo niewiele. Mim grą całego ciała pokazuje stany emocjonalne, smutek, radość, żal, rezygnację. Przy pomocy wyłącznie ruchu pokazuje sylwetkę psychiczną człowieka. Opanowanie swego ciała, uczynienie z niego giętkiego instrumentu zastępującego wszystkie inne formy przekazywania – jest podstawowym celem mima” („Zwierciadło” 11.6.1961);

„Większość reżyserów dramatycznych organizuje ruch postaci, a nawet ruch całego przedstawienia, wychodząc z analizy tekstu sztuki, z psychologicznej analizy roli. Ja czynię odwrotnie. Na podstawie analizy ruchu, który musi w określonej sytuacji wykonać aktor, przechodzę do tekstu. Czyli początkiem jest ruch, który wynika z akcji sztuki, a nawet bardziej jeszcze z idei, jaką chcę poprzez sztukę pokazać. Ta recepta – jeśli w ogóle może być mowa o jakichkolwiek receptach w sztuce – nie jest bynajmniej uniwersalna. Nie wszystkie sztuki można reżyserować od ruchu do tekstu. Są takie, w których całą inscenizację trzeba budować w oparciu o tekst. Na szczęście mogę w swojej pracy tego rodzaju utwory omijać” („Dialog” nr 10/1969);

„Obecnie skłonny jestem twierdzić, że podstawowym środkiem komunikacji międzyludzkiej jest jednak słowo. Bez niego się nie obejdziemy. A więc już postawy radykalnej nie zajmuję. Może mi ona była potrzebna w okresie powstawania mojej pantomimy. Zresztą dla człowieka o te dwadzieścia parę lat młodszego była ona bardziej stosowna i przystojna. Ale dziś już nie widzę tak tej sprawy. Proszę však pamiętać, że powstawaliśmy w latach późno pięćdziesiątych, w okresie powszechnego zainteresowania egzystencjalizmem, który właściwie dewaluował słowo” („Nurt” nr 7/1977).

Twórczość Tomaszewskiego, rozwój jego wizji pantomimicznych i myśli scenicznej oraz pracy dydaktycznej nad kształtowaniem nowej formacji artystów – aktorów mimów, a także jego prace reżyserskie, stały się przedmiotem licznych studiów i analiz oraz wydawnictw w kraju i zagranicą.

1996

JEGO EMINENCJA KSIĄDZ HENRYK ROMAN KARDYNAŁ GULBINOWICZ

Arcybiskup Metropolita Wrocławski i Wielki Kanclerz Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu, „człowiek przełomu” kształtu terytorialnego i ustrojowo-politycznego Polski oraz „myśliciel z ducha Solidarności”. Tak pisano w księdze pamiątkowej, dedykowanej Eminencji w 1995 roku z okazji czterech rocznic ważnych wydarzeń z Jego życia: 45-lecia święceń kapłańskich (18 czerwca), 25-lecia święceń biskupich (8 lutego), 20-lecia nominacji na arcybiskupa metropolitę wrocławskiego (15 grudnia) i 10-lecia zaliczenia do grona Kolegium Kardynałów (25 maja). Rok 1995, rok jubileuszowy w życiu Jego Eminencji, dopełniła uroczystość z 1996, jubileuszu 20-lecia ingresu do archikatedry wrocławskiej 57 arcypasterza archidiecezji wrocławskiej, połączony z nadaniem tytułu doktora honoris causa Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu (2 lutego).

Ksiądz Henryk Kardynał Gulbinowicz, dr teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w zakresie teologii moralnej (1955), autor blisko 300 publikacji, urodził się 17 października 1923 roku w Szukiszkach w archidiecezji wileńskiej. Szkołę podstawową i gimnazjum jezuickie ukończył w 1945 roku w Wilnie, gdzie rok wcześniej wstąpił do Arcybiskupiego Seminarium Duchownego, przeniesionego wkrótce do Białegostoku z powodu zmian terytorialno-politycznych związanych z II wojną światową. W ten sposób Białystok stał się w życiu Jego Eminencji „ziemią tęsknoty” za tym, co odeszło, a „nostalgia Białegostoku” towarzyszyła drodze Kardynała z Ziemi Wileńskiej na Dolny Śląsk poprzez studia w Lublinie (1951-1955), duszpasterstwo akademickie w Białymstoku (1956-1959), profesurę w Wyższym Seminarium Duchownym Hosianum w Olsztynie (1959-1970) i objęcie urzędu administratora apostolskiego w Białymstoku (1970-1976) na tej części archidiecezji wileńskiej.

Pobyt na Ziemi Warmińskiej, miejscu osiedlenia się rodaków z archidiecezji wileńskiej, sprzyjał ujawnieniu nie tylko talentu profesorskiego Jego Eminencji, ale także gorliwości i pracowitości duszpasterskiej, umiejętności organizacyjnych i zmysłu artystycznego. Znalazło to wyraz w powierzeniu Jego Eminencji między innymi funkcji diecezjalnego duszpasterza pracowników nauki, prefekta ds. wychowania w Warmińskim Seminarium Duchownym (1960), wicerektora (1962) i rektora (1968) Wyższego Seminarium Duchownego Hosianum w Olsztynie, członka Diecezjalnej Komisji Artystycznej (1966), referenta ds. duszpasterstwa leczenia (1967) i wiceprzewodniczącego Diecezjalnej Rady Wydawniczej, a także w uhonorowaniu Jego Eminencji członkostwem Kapituły Katedralnej we Fromborku (1963). Jako rządca archidiecezji w Białymstoku rozbudował i zorganizował sieć parafialną, powołał pierwszy w Polsce Diecezjalny Ośrodek Kształcenia Soborowego Księży (1970) i Ośrodek Duszpastersko-Katechetyczny, kupił kościół św. Wojciecha i plac pod budowę Arcybiskupiego Wyższego Seminarium Duchownego. Jednym słowem wniósł do archidiecezji powiew życia i młodości. Z kolei, jako rządca archidiecezji we Wrocławiu został tym samym

członkiem Rady Głównej Episkopatu Polski. Był odtąd członkiem różnych komisji tego gremium (ds. Duszpasterstwa Ogólnego i Akademickiego, Emigracji i Duchowieństwa), wiceprzewodniczącym Komisji ds. Zakonnych, a zwłaszcza przewodniczącym Komisji Duszpasterstwa Ludzi Pracy (do 1992). Zaliczony od 1985 roku do Kolegium Kardynałów, członek trzech Kongregacji w Stolicy Apostolskiej: ds. Kościołów Wschodnich, ds. Duchowieństwa i ds. Ewangelizacji Narodów.

Nie sposób wyliczyć wszystkie funkcje pełnione przez Jego Eminencję w Kościele powszechnym, polskim i lokalnym. Nie sposób też ukazać całości dzieła dokonanego przez Arcybiskupa we Wrocławiu, gdzie przyczynił się do rozwoju duchowego i społecznego miasta i regionu, wspierając zawsze wszystkie ważne inicjatywy. Okres wrocławskich rządów Jego Eminencji, to czas kolejnego po 1945 roku przełomu: wyboru kardynała Karola Wojtyły na papieża i czas „Solidarności” oraz stanu wojennego. Jednakże to właśnie osobiste zaangażowanie Kardynała doprowadziło do wizyt Ojca Świętego Jana Pawła II we Wrocławiu (1983, 1997), dwóch Europejskich Spotkań Młodych TAIZE, Kongresu Pracy, międzynarodowych obchodów 750 rocznicy śmierci św. Jadwigi i wyboru naszego miasta na miejsce obrad 46 Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego (1997). Wszystko to jest dobrą promocją naszego miasta w świecie i to nie tylko w wymiarze religijnym.

W stanie wojennym metropolita wrocławski wspierał duchowo i materialnie osoby prześladowane przez totalitarny reżim. Dziełem Jego Eminencji są między innymi Arcybiskupi Komitet Charytatywny, Schronisko Brata Alberta i Wrocławskie Towarzystwo Pomocy Więźniom. Przedmiotem szczególnego zainteresowania Ks. Kardynała była i jest wrocławska kultura i nauka. Dzięki Jego patronatowi Wrocław stał się w poprzedniej dekadzie jednym z najważniejszych w kraju ośrodków myśli niezależnej i ekspresji artystycznej. Przykładem troski Jego Eminencji o zabytkowe obiekty sakralne jest rekonstrukcja hełmów wieńczących wrocławską katedrę.

Posługa duszpasterska i działalność społeczna Jego Eminencji pozostawia trwały ślad w historii grodu nad Odrą. „Nigdy nie jest tak, żeby człowiek czyniąc dobrze drugiemu był tylko dobroczyńcą. Jest on równocześnie obdarowany: obdarowany tym, co ten drugi przyjmuje z miłością” (Jan Paweł II w Płocku, 8.6.1991).

1997

JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚĆ PAPIEŻ JAN PAWEŁ II /KAROL JÓZEF WOJTYŁA/

Jego Świątobliwość Papież Jan Paweł II, znany wcześniej jako Karol Józef Wojtyła, urodził się 18 maja 1920 roku w Wadowicach w głęboko religijnej rodzinie porucznika armii polskiej, byłego podoficera austriackiego Karola i jego żony Emilii z Kaczorowskich. Tam też ukończył szkołę powszechną i gimnazjum neoklasyczne. Latem 1938

roku wraz z ojcem przeniósł się do Krakowa, matka zmarła bowiem w 1929 roku, a brat Edmund – lekarz z Bielska – trzy lata później. W tym samym roku Karol Józef rozpoczął studia polonistyczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego i rozwijał nabytą wcześniej pasję literacką i teatralną. Nie przerwał jej nawet wybuch II wojny światowej, zamknięcie uniwersytetu i 4-letnia praca fizyczna w zakładach Solvay w Borku Fałęckim k. Krakowa. Pod pseudonimem Andrzej Jawień młody Wojtyła pisał więc nadal utwory poetyckie i dramatyczne oraz współtworzył konspiracyjny Teatr Rapsodyczny.

Jednocześnie po śmierci ojca (luty 1941) coraz częściej myślał o kapłaństwie. Kontynuując dotychczasowe zajęcia, jesienią 1942 roku Wojtyła rozpoczął studia na tajnych kompletach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego jako kleryk konspiracyjnego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej. Jej rządcą, kardynał metropolita Adam Stefan Sapieha, który wcześniej wizytując wiosną 1938 roku gimnazjum wadowickie i słuchając przemawiającego wówczas maturzystę Wojtyłę martwił się, że ten zamiast seminarium wybrał studia polonistyczne, miał w 1942 roku powody do zadowolenia. W efekcie, z jego rąk – już po wojnie, która w Krakowie zakończyła się na początku 1945 roku – Karol Józef Wojtyła przyjął 1 listopada 1946 roku święcenia kapłańskie, a w połowie tego miesiąca wyjechał do Rzymu na dalsze studia teologiczne na Papieskim Uniwersytecie Dominikańskim - Angelicum. Zakończył je w czerwcu 1948 roku przyjęciem pracy doktorskiej o św. Janie od Krzyża *summa cum laude*, a tytuł doktora św. Teologii uzyskał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego 6 miesięcy później. Ze względów finansowych pracę wydano dopiero w 1979 roku w Rzymie i Madrycie.

Po powrocie do Polski latem 1948 roku ks. Karol Józef Wojtyła został wikarym w Niegowici k. Gdowa, a wiosną 1949 roku w parafii Świętego Floriana w Krakowie, gdzie był duszpasterzem między innymi środowiska akademickiego i teatralnego. Pracował też naukowo, a dla przygotowania habilitacji uzyskał jesienią 1951 roku urlop, choć pozostawał w duszpasterstwie służby zdrowia i akademickim do 1958 roku. W grudniu 1953 roku zakończył przewod habilitacyjny „Próba opracowania etyki chrześcijańskiej według systemu Maxa Schelera” przed Radą Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, także z wynikiem *summa cum laude*.

Od 1 grudnia 1956 roku jest etatowym pracownikiem KUL jako zastępca profesora, a od 30 listopada 1957 roku jako docent i kierownik Katedry Etyki (do 1979). Następnie, 28 września 1958 roku, ks. Karol Józef Wojtyła z rąk arcybiskupa Eugeniusza Baziaka (Kraków) i biskupów Franciszka Jopa (Opole) oraz Bolesława Kominka (Wrocław) otrzymał sakrę biskupią i został sufraganiem krakowskim oraz członkiem Episkopatu Polski. Pełnił w nim funkcję przewodniczącego Komisji Duszpasterskiej ds. Nauki Katolickiej oraz Rady Naukowej. Arcybiskupem metropolitą krakowskim został mianowany 30 grudnia 1963 roku. W latach 1962-1965 czynnie uczestniczył w pracach II Soboru Watykańskiego, który przygotował dokument „O Kościele w świecie współczesnym”. Wraz z arcybiskupem wrocławskim Bolesławem Kominkiem i biskupem Jerzym Stroba w imieniu Episkopatu Polski przygotował orędzie – list do Episkopatu Niemieckiego, datowane 18 listopada 1965 roku i przekazane podczas ostatniej Sesji II Solcom Watykańskiego. List wywołał gwałtowną kampanię władz komunistycznych w Polsce przeciwko biskupom pod hasłem: „Nie zapomnimy i nie przebaczymy”. Do grona kardynałów, arcybiskupa Karola Wojtyłę powołał 26 czerwca 1967 roku papież Paweł VI. Wreszcie, 16 października 1978 roku – w dniu św. Jadwigi, patronki Śląska, odtąd także Patronki Dnia Wyboru Papieża – konklawe kardynałów wybrało Go na

Stolicę Piotrową, a kardynał Felici mógł oznajmić miastu i światu: „Habemus papam Car/o/lum Wojtyła”. Odtąd, od pierwszej chwili, jako Jan Paweł II, rozpoczął charyzmatyczny dialog z całym światem. Do tego czasu opublikował ponad 500 prac, natomiast w czasie 19 lat pontyfikatu ogłosił kilkanaście encyklik, liczne listy apostolskie oraz pierwszy od Soboru Trydenckiego Katechizm Kościoła Katolickiego, odwiedził 118 krajów w podróżach apostolskich, w tym Polskę ośmiokrotnie – w latach 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002.

Papież Jan Paweł II po uzyskaniu sakry biskupiej w 1958 roku niemal co roku gościł we Wrocławiu, prowadząc rekolekcje, konferencje, spotkania i Dni Skupienia, wygłaszając referaty i przewodnicząc Komisji Duszpasterskiej Episkopatu. W 1966 roku wygłosił referat na akademii z okazji 400-lecia wrocławskiego Seminarium Duchownego. W 1974 roku uczestniczył w pogrzebie „nieodżałowanej pamięci kardynała Bolesława Kominka”. Zabiegał o uznanie pełni praw akademickich w Polsce dla Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu oraz o stabilizację polskiej administracji kościelnej na ziemiach zachodnich. Odwiedzając nasze miasto podczas drugiej wizyty w Polsce, Jan Paweł II w pamiętnym kazaniu na Partynicach. „Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości” mówił o św. Jadwidze jako o „niewieście dzielnej”, która „łączy ze sobą dwa narody: naród niemiecki i naród polski”. Natomiast podczas 45 Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Sewilli w 1993 roku wyznaczył Wrocław na miejsce kolejnego Kongresu.

Jan Paweł II dał tym samym kolejny dowód troski nie tylko o metropolię wrocławską, ale i o naród oraz państwo. Odważny list biskupów z 1965 roku odrywał polską myśl polityczną od stereotypów i uprzedzeń oraz budował perspektywę dobrego sąsiedztwa polsko-niemieckiego. Natomiast podczas drugiej pielgrzymki papieskiej w 1983 roku wskazywano z Wrocławia, Góry św. Anny, Katowic i Poznania na głęboką więź pomiędzy polską racją stanu a koniecznością takiego właśnie kształtu tego sąsiedztwa. W tym też wymiarze trzeba odczytać przyjazd Jana Pawła II z Rzymu bezpośrednio do Wrocławia, a w szerszej perspektywie wyprzedzającą go o ponad miesiąc pielgrzymkę do Czech. Z perspektywy Wrocławia, stolicy Śląska – typowej krainy pogranicza – papieskie przesłanie zyskuje znaczenie szczególne.

Ojciec Święty poznał trud pracy fizycznej, jest wrażliwym na piękno poetą i dramatopisarzem, zdolnym i wyczulonym interpretatorem dziedzictwa narodowego, a jako badacz – wytrawnym poszukiwaczem prawdy. Nade wszystko jest jednak kapłanem, niosącym ludziom Słowo Boże. Papieskie pielgrzymowanie przez wszystkie kontynenty stanowi nie tylko prostą kontynuację, ale i syntezę Jego wszechstronnej działalności duszpasterskiej.

Ze względu na doniosłość i siłę głoszonego orędzia oraz rozległość horyzontów, Jan Paweł II stał się u schyłku drugiego tysiąclecia depozytariuszem europejskiego uniwersalizmu w duchu chrześcijańskim. Kultuwanie wartości moralnych i duchowych uznaje za nakaz zarówno dla wierzących, jak i niewierzących. Modlitwa Ojca Świętego za Europę, „aby na mocy swojego rodowodu chrześcijańskiego była nosicielką i rodzicielką jedności i pokoju”, wyraża wolę przekreślenia historycznych i współczesnych podziałów. Dlatego ogłosił Świętych Cyryla i Metodego, obok świętych Benedykta i Patryka, patronami naszego kontynentu. Wielokrotnie też zwracał się do nas Polaków – jako narodu słowiańskiego wśród Latynów i łacińskiego wśród Słowian – o wypełnienie misji pośrednika między Wschodem i Zachodem. Do tego wezwania Papieskiego nawiązywał 46 Światowy Kongres Eucharystyczny zwołany do Wrocławia na rok 1997, rok obchodów 1000-lecia śmierci św. Wojciecha, Czecha

współdziałającego zarówno z Ottonem III, jak i Bolesławem Chrobrym. W centrum nauczania papieskiego znajduje się przede wszystkim człowiek taki, jaki jest: ze swoimi problemami i zagrożeniami dzisiejszych czasów. Dla wielu współczesnych, także i dla wrocławian, Ojciec Święty jest tym świadkiem przełomu tysiącleci, który żywo i głęboko reaguje zarówno na ludzkie radości, jak i niedole, świadkiem pielgrzymującym przez wszystkie kontynenty i niosącym słowa pociechy milionom. Za tę obecność zyskuje ich serca i umysły.

Jan Paweł II zmarł 2 kwietnia 2005 roku o godzinie 21.37 (w 9666 dniu swojego pontyfikatu) żegnany w Stolicy Apostolskiej przez cały świat.

1998

JERZY GROTOWSKI

Jerzy Grotowski w maju 1959 roku jako dyrektor i kierownik artystyczny oraz Ludwik Flaszen jako kierownik literacki objęli kierownictwo małego teatrzyku w Opolu, noszącego nazwę Teatru 13 Rzędów. Grotowski przekształca tę placówkę w teatr awangardowy, który w lutym 1962 roku przyjmuje nazwę Teatr Laboratorium. W latach 1965-1984 jego siedzibą jest Wrocław. Tutaj powstają dwa spektakle, które – obok wcześniejszego „Akropolis” – przyniosły Jerzemu Grotowskiemu i Teatrowi Laboratorium światową sławę: w 1965 roku „Książę Niezłomny” wg Calderona / Słowackiego oraz w 1968 roku „Apocalypsis cum Figuris”. Od 1975 roku aż do samorozwiązania w 1984 roku Teatr Laboratorium działał pod nazwą Instytut-Laboratorium.

Jerzy Grotowski urodził się 11 sierpnia 1933 roku w Rzeszowie. Ojciec Marian od września 1939 roku przebywał poza krajem – najpierw w obozie dla internowanych na Węgrzech, potem w Anglii, a w końcu w Ameryce Południowej, gdzie zmarł w 1968 roku. Trudy wychowania Jerzego i jego brata Kazimierza ponosiła ich matka Emilia z Kozłowskich. Jerzy Grotowski dzieciństwo spędził w Rzeszowie i Przemyślu, a okres wojny wraz z matką i bratem w podrzeszowskiej wsi Nienadówka. Tam rozpoczął naukę w szkole podstawowej. Maturę zdał w 1951 roku w Krakowie. W tym samym roku po zdaniu egzaminów do Państwowej Wyższej Szkoły Aktorskiej w Krakowie, został warunkowo przyjęty na Wydział Aktorski, który ukończył w 1955 roku.

W sierpniu 1955 rozpoczął studia reżyserskie w Gosudarstwiennym Institutie Tieatralnogo Isskustwa w Moskwie. Ukończył je we wrześniu 1956 roku. Po tych studiach oraz dwumiesięcznej podróży do Azji Centralnej wraca do kraju, gdzie rozpoczyna studia reżyserskie (dyplom reżysera w zakresie dramatu otrzymuje 10 października 1960 roku) i równocześnie obejmuje asystenturę w krakowskiej PWST. W kwietniu 1957 roku debiutuje jako reżyser przedstawieniem „Krzesel” w Teatrze Starym w Krakowie. Współpracuje z krakowską rozgłośnią Polskiego Radia, gdzie reżyseruje kilka słuchowisk opartych na legendach chińskich, tybetańskich i staroindyjskim dramacie

„Siakuntala”. W klubie „Pod Jaszczurami” wygłasza dwa cykle odczytów na temat filozoficznej myśli orientalnej. Na łamach „Teatru”, „Współczesności” i innych czasopism publikuje artykuły o teatrze.

Po kilku własnych przedstawieniach w Starym Teatrze obejmuje w 1959 roku kierownictwo artystyczne opolskiego teatru 13 Rzędów. Ważniejsze prace z tego okresu jego działalności to: „Kain” wg Byrona, „Misterium-buffo” wg Majakowskiego, „Siakuntala” wg Kalidasy, „Dziady” wg Mickiewicza, „Kordian” wg Słowackiego, „Akropolis” wg Wyspiańskiego, „Tragiczne dzieje doktora Fausta” wg Marlowe’a i „Studium o Hamlecie” wg Szekspira – Wyspiańskiego. Od 1965 roku zespół prowadzi działalność we Wrocławiu. Teatr Laboratorium odbywa kilkanaście artystycznych podróży zagranicznych oraz bierze udział w najbardziej prestiżowych festiwalach teatralnych. W 1968 roku ukazuje się książka Grotowskiego „Towards a Poor Theatre” („Ku teatrowi ubogiemu”) z przedmową Petera Brooka; przetłumaczona na kilkanaście języków i ciągle wznawiana stała się elementarzem dla eksperymentujących twórców i grup teatralnych na całym świecie.

Po realizacji „Apocalypsis cum Figuris”, na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych, Grotowski zrezygnował z tworzenia przedstawień teatralnych i sformułował nowy program, nazywany „teatrem uczestnictwa”, „kultury czynnej” lub „parteatrem”. W teatrze Grotowskiego przestaje istnieć podział na aktorów i widzów, zakłada się aktywne uczestnictwo wszystkich (lub taką możliwość). Kulminacje tego programu to „Święto”, „Special Project” i „Przedsięwzięcie Góra”. Latem 1975 roku Jerzy Grotowski i Teatr Laboratorium są organizatorami Uniwersytetu Poszukiwań Teatru Narodów, który odbywał się we Wrocławiu. Rok 1976 daje początek kolejnemu etapowi drogi twórczej Grotowskiego. Jest to program nazwany Teatrem Źródeł, będący z założenia doświadczeniem transkulturowym. Realizowany był zwłaszcza w Brzezince i Ostrowinie koło Oleśnicy, ale także poprzez wyprawy badawcze tam, gdzie zachowały się archaiczne obrzędy, a więc na Haiti, do Indii, Nigerii i Meksyku.

Jerzy Grotowski należy do tej grupy twórców, inscenizatorów i teoretyków teatru – jak Stanisławski, Meyerhold, Artaud i inni – którzy wywarli największy wpływ na sztukę teatralną XX wieku. Inauguracyjna premiera „Orfeusza” Cocteau w październiku 1959 roku wystawiona przez opolski Teatr 13 Rzędów w wielu opracowaniach traktowana jest jako początek okresu niezwykle ważnych przemian w teatrze, początek odrębnego nurtu, określanego często jako „nowy teatr”, „teatr otwarty”, „teatr poszukujący”. Inicjatorem tych przemian jest właśnie Jerzy Grotowski. On wyznaczył ich kierunek, uzasadnił je, podbudował teoretycznie. Jego rolę najtrafniej ujął jeden z krytyków francuskich, pisząc iż „teatr przed Grotowskim i po Grotowskim to już nie ten sam teatr”.

W sierpniu 1982 roku, podczas trwania w Polsce stanu wojennego, Jerzy Grotowski wyjeżdża z kraju. Po krótkim pobycie we Włoszech i na Haiti pozostaje w USA jako uchodźca. Początkowo związany jest z Columbia University w Nowym Jorku jako „profesor of drama”. Następnie jako profesor Uniwersytetu Kalifornijskiego realizuje swój kolejny program pod nazwą Objective Drama („Dramat Obiektywny”). W 1985 roku przenosi się do Pontedery we Włoszech. Tam, z inicjatywy miejscowego Ośrodka Badań i Poszukiwań Teatralnych, powstaje Work Center of Jerzy Grotowski - Centro di Lavoro di Jerzy Grotowski. Jerzy Grotowski odbył wiele publicznych spotkań w wielu krajach. Prowadził praktyczne zajęcia w uczelniach teatralnych i teatrach na całym świecie. Opublikował wiele tekstów o podstawowym znaczeniu dla teatru i środowisk teatralnych. Za swoją działalność otrzymał wiele nagród i wyróżnień. W 1972 roku

został laureatem Nagrody Państwowej I stopnia w zakresie sztuki – „za działalność twórczą w Teatrze Laboratorium na polu inscenizacji i badań nad sztuką aktorską”.

W lipcu 1971 roku mianowano go profesorem zwyczajnym Ecole Supérieure d'Art Dramatique w Marsylii. W następnym roku uhonorowany został w Waszyngtonie Dyplomem Zasługi przyznawanym przez Muzeum Narodowe USA „za wybitny wkład w rozwój teatru światowego”. W grudniu 1973 roku w Nowym Jorku utworzono Amerykański Instytut Badań i Studiów nad Dziełem Jerzego Grotowskiego. Głównym zadaniem tego Instytutu jest „upowszechnianie w USA artystycznych odkryć i idei Grotowskiego”. Twórca Teatru Laboratorium był doktorem honoris causa uniwersytetów w Pittsburgu (1973), Dr Paul University w Chicago (1985) i Uniwersytetu Wrocławskiego (1991). Dzięki Jego działalności imię Wrocławia brzmiało w najdalszych zakątkach świata.

Jerzy Grotowski zmarł 14 stycznia 1999 roku po długiej chorobie we Włoszech. Jego prochy rozsypało w Indiach nad Arunaczalą, świętą górą Sri Ramany Maharishiego.

2000

JAN NOWAK JEZIORAŃSKI

W życiu człowieka jak w mikrokosmosie odbijają się losy całego pokolenia. Tym, którzy przyjdą po nas, trudno będzie znaleźć klucz do historii naszych lat, jeśli nie wczują się w psychikę poprzedników, tak lekko i ochotnie rzucających „na szaniec” własne życie.

(Jan Nowak Jeziorański, Kurier z Warszawy, Kraków 1997)

Zacytowane motto jest kwintesencją życia Jana Nowaka Jeziorańskiego, legendarnego kuriera z Warszawy, dyrektora polskiej sekcji Radia Wolna Europa, nieustraszonego rzecznika polskich interesów, a przede wszystkim uznania przez Zachód naszej granicy na Odrze i Nysie. Wieloletniego rzecznika polskich interesów w Waszyngtonie, a obecnie niekwestionowanego autorytetu, wnikliwego, surowego i krytycznego obserwatora wydarzeń w naszym kraju. Człowieka prawego i wielkiego patrioty, którego życie było służbą dla Ojczyzny.

Zdzisław Jeziorański urodził się 15 maja 1913 roku w Warszawie. Wyrastał w domowej atmosferze pamięci i szacunku dla tradycji niepodległościowej. Ukończył Gimnazjum im. Adama Mickiewicza, szkołę o wspaniałych tradycjach walki o polski język nauczania. Absolwentami tego gimnazjum byli m. in. Stefan Starzyński, bohaterski prezydent Warszawy, czy Stanisław Broniewski, przyszły naczelnik Szarych Szeregów, który dowodził Akcją pod Arsenalem. Na Uniwersytecie Poznańskim uzyskał tytuł magistra ekonomii. Po odbyciu służby wojskowej rozpoczął pracę na Uniwersytecie Adama Mickiewicza jako starszy asystent. Przygotowania do rozprawy dok-

torskiej na temat „Cykl koniunktury gospodarczej w Polsce 1929-1936” przerwał mu wybuch II wojny światowej. Brał udział w kampanii wrześniowej. Do niewoli niemieckiej dostał się w rejonie Hrubieszowa i Tomaszowa Lubelskiego. Zbiegł z niej i przez Kraków i Dolny Śląsk przedostał się do Warszawy. W działalność konspiracyjną zaangażował się już na przełomie lat 1939/1940. Od marca 1941 roku uczestniczył w pracach wojskowych struktur Związku Walki Zbrojnej. Pracował w ramach tzw. Akcji „N”, której celem był sabotaż propagandowy (fabrykowano pseudoniemieckie gazetki, pisma i ulotki), dzięki któremu wprowadzano zamęt i defetyzm wśród społeczeństwa niemieckiego oraz na terenach pod bezpośrednią administracją III Rzeszy. W lutym 1943 roku sieć organizacyjna Akcji „N” sięgała od Szczecina do Wrocławia na zachodzie, po Płoskirów na wschodzie. Do sukcesu tej akcji w sposób niewątpliwy przyczynił się Zdzisław Jeziorański.

Na początku 1943 roku Zdzisław Jeziorański zaproponował dowództwu Armii Krajowej nową trasę przerzutową, przez Szwecję, jako szlak kurierski między Warszawą a Londynem. Propozycja została przyjęta, a trasa przetestowana przez niego w 1943 roku z dokumentami wystawionymi na Jana Nowaka. Wtedy właśnie rozstał się on z rodzinnym nazwiskiem i na dalszą część życia został Janem Nowakiem.

Wobec sytuacji, jaka zaistniała w kraju – aresztowanie Komendanta Armii Krajowej Grota-Roweckiego – oraz śmierć generała Sikorskiego, konieczny stał się kontakt z nowym Komendantem Głównym AK Tadeuszem Borem-Komorowskim i Naczelnym Wodzem Kazimierzem Sosnkowskim. Istniała także potrzeba nawiązania kontaktu z brytyjskimi ośrodkami antyniemieckiej dywersji propagandowej. W grudniu 1943 roku Jan Nowak Jeziorański złożył w Londynie raporty o sytuacji w okupowanej Polsce. Podczas paromiesięcznego pobytu w Anglii nawiązał liczne kontakty z brytyjskim światem politycznym, miał audyencje u premiera Wielkiej Brytanii i szefa Foreign Office. Był świadkiem narastającego konfliktu między Sosnkowskim a Mikołajczykiem.

Do Polski wrócił w lipcu 1944 roku, tuż przed wybuchem powstania warszawskiego, w którym aktywnie uczestniczył. Po upadku powstania, w grudniu 1944 roku przez Kraków, Niemcy i Szwajcarie przedostał się do Londynu. Po wojnie zaczął pracować w BBC, a gdy z inicjatywy USA powstało Radio Wolna Europa, włączył się w jego prace. Pierwszą audycję w języku polskim nadano w 1950 roku z Nowego Jorku. Ostateczną siedzibą Radia zostało Monachium. Jan Nowak Jeziorański został szefem Sekcji Polskiej RWE. Funkcję tę pełnił do 1 stycznia 1976 roku. Przez wszystkie lata pracy w RWE walczył przede wszystkim z cenzurą i monopolem informacyjnym władz PRL-u, demaskował zbrodnie stalinizmu, był stałym, krytycznym komentatorem wydarzeń w kraju i głównym źródłem informacji o tym, o czym w Polsce nie mówiono, lub mówiono, przedstawiając fakty, zdarzenia i ludzi w krzywym zwierciadle obowiązującej propagandy.

Jan Nowak prowadził niezwykle energiczne starania o uznanie przez Zachód polskiej granicy zachodniej na Odrze i Nysie Łużyckiej, czym narażał się w Monachium na silne ataki licznych tam środowisk ziomkowskich. Ukoronowaniem jego wieloletnich wysiłków w tym zakresie było uzależnienie zawarcia traktatu zjednoczeniowego Niemiec, od uznania przez nich granicy Polski na zachodzie za ostateczną. Podtrzymywał kontakty z emigracją londyńską. Pielęgnował kontakty z krajem. W prezentowanych przez siebie poglądach zawsze zdecydowanie oddzielał sprzeciw wobec komunizmu od tego, co dla Polski korzystne.

Po przejściu na emeryturę osiedlił się w USA. Aktywnie zaangażował się w życie Polonii, a szczególnie w Prace Kongresu Polonii Amerykańskiej. Od 1979 roku był konsultantem rządu amerykańskiego do spraw Polski i Europy Wschodniej. Należał do czołowych rzeczników wejścia Polski do NATO. Przybył do Polski w 1989 roku, po 45 latach nieobecności w kraju, stając się nieformalnym łącznikiem pomiędzy polskim a amerykańskim światem politycznym. W sposób szczególny związany był z Wrocławiem. Został członkiem Rady Kuratorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. W 1998 roku przekazał Ossolineum własne archiwum, niezwykle cenny materiał do badań nad historią współczesną, zwłaszcza krytyczną historią powojennej Polski. W 1999 roku Uniwersytet Wrocławski nadał mu tytuł doktora honoris causa. Jan Nowak Jeziorański jest także inicjatorem powołania we Wrocławiu Kolegium Europy Wschodniej, którego badaniem byłoby uświadamianie Polakom, iż przyjaciół należy szukać blisko, że najbliższym sąsiadem strategicznym Polski jest Ukraina, a porozumienie pomiędzy państwami należy budować bezpośrednio między zwyczajnymi ludźmi.

Za zasługi wojenne i ofiarną służbę sprawie narodowej w 1944 roku odznaczony został przez generała Sosnkowskiego orderem *Virtuti Militari*. W roku 1994 otrzymał Order Orła Białego od Prezydenta Rzeczypospolitej. W 1996 roku otrzymał najwyższe cywilne odznaczenie amerykańskie – Medal Wolności. W 1997 roku został Honorowym Obywatelom Krakowa, a w 2000 roku Wrocławia – w dowód uznania dla niezłomnej postawy w czasach wojny i pokoju.

Jan Nowak Jeziorański (właściwie Zdzisław Antoni Jeziorański) zmarł w wieku 92 lat w szpitalu im. prof. Orłowskiego w Warszawie w dniu 21 stycznia 2005 roku.

2001

VACLAV HAVEL

Wybitny czeski dramaturg, prezydent Czecho-Słowacji w latach 1989-1992, a następnie od 1993 roku prezydent Czech, urodził się 5 października 1932 roku w Pradze, w zamożnej rodzinie inteligentkiej. Jego pochodzenie sprawiło, że po ukończeniu szkoły podstawowej nie mógł normalnie kontynuować nauki. Maturę zdał w szkole wieczorowej. W 1966 roku, zaocznie ukończył studia scenopisarskie w praskiej szkole teatralnej. Wcześniej jeszcze związał się z teatrem. Pracował najpierw w praskim ABC, następnie w znanym teatrze Na zábradli, gdzie był kierownikiem literackim. W tymże teatrze w 1963 roku odbyła się premiera pierwszej sztuki Havla „Garden party”, wystawianej potem w RFN, Austrii, Szwajcarii, Finlandii, USA, Holandii, Belgii, Jugosławii i na Węgrzech. W 1965 roku Havel założył czasopismo „Tvář”, bardzo szybko zlikwidowane przez władze, lecz atakowane jeszcze wiele lat później (po próbie restytucji ostatecznie zamknięte w 1969 roku).

W 1968 roku w Związku Pisarzy Czechosłowackich powstało Koło Pisarzy Niezależnych. Jego przewodniczącym został Vaclav Havel. Na ten sam rok datuje się wielki autorski sukces w postaci premiery jego sztuki „Puzuk czyli uporczywa niemożność koncentracji”, wystawianej w wielu krajach Europy, w tym także w Polsce. W roku tym otrzymał także cenioną w całej Europie Wielką Austriacką Nagrodę Państwową w dziedzinie literatury, wszedł również do Zarządu Związku Pisarzy Czechosłowacji.

W 1969 roku Havel był jednym z sygnatariuszy petycji „Dziesięć punktów” adresowanej do rządu czechosłowackiego i KC KPCz. W latach 1971-1972 znalazł się w swoim kraju na indeksie. Jego książki wycofano z bibliotek, sztuki objęto zakazem inscenizacji. Nie przeszkodziło mu to jednak w podpisaniu w grudniu 1972 roku petycji do Prezydenta Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej o amnestię dla więźniów politycznych, a w kwietniu 1975 roku wystosowaniu głośnego listu do prezydenta Gustava Husáka.

Przez kolejne lata poza granicami Czecho-Słowacji rosła sława Havla jako dramaturga i pisarza, podczas gdy w rodzinnym kraju nie znano jego dzieł. Mimo blokady informacyjnej, do Czech dobiegały informacje o międzynarodowych sukcesach Havla i jego twórczości literackiej. Aby zdyskredytować pisarza, ówczesne władze nie zważały się przed zamieszczaniem w prasie zniesławiających artykułów przedstawiających go jako człowieka, który z osobistych pobudek toczy walkę przeciwko ustrojowi socjalistycznemu.

Popularność pisarza na Zachodzie tłumaczono natomiast prosto: antykomunistyczny Zachód dostrzegał w sztukach Havla antyreklamę komunizmu. Nie bez znaczenia dla tej artystycznej banicji był fakt, iż został jednym z trzech pierwszych rzeczników słynnej „Karty 77”. Będąc jej rzecznikiem narażał się jawnie władzom – występował publicznie i nie ukrywał swojego nazwiska. Aresztowany w maju 1977 roku. Nie zmieniło to jednak jego postawy. Był członkiem Komitetu Obrony Prześladowanych za Przekonania, współpracował z polskim KOR-em. Wielokrotnie aresztowany, w październiku 1979 roku został skazany na cztery i pół roku więzienia za działalność antypaństwową. W więzieniu ciężko zachorował. W 1983 roku otrzymał urlop w odbywaniu kary.

W 1985 roku zwrócił się do generała Wojciecha Jaruzelskiego z apelem, by nie dopuścił on do procesu Adama Michnika, Bogdana Lisa i Władysława Frasyniuka. W styczniu 1989 roku ponownie otrzymał wyrok, tym razem 9 miesięcy więzienia, za próbę złożenia kwiatów w miejscu samobójczej śmierci ofiary Jana Palacha. Wyrok ten wywołał fale protestów na całym świecie, także w Polsce, gdzie ich wyrazicielem był zarówno Polski Pen-Club, Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich, jak również polscy intelektualiści. Wyszedł z więzienia w maju 1989 roku, w tymże samym maju udzielił wywiadu polskiej „Gazecie Wyborczej”, a następnie spotkał się w Sudetach z działaczami niezależnych polskich organizacji.

W sierpniu 1989 roku otrzymał zakaz opuszczania Pragi, w październiku tegoż roku przymusowo umieszczono go w szpitalu w związku z zapowiadanymi demonstracjami w rocznicę uzyskania niepodległości przez Czechosłowację. 19 listopada 1989 roku wszedł w skład Forum Obywatelskiego, które wysunęło jego kandydaturę na prezydenta. Wybrany przez Zgromadzenie Federalne 29 grudnia 1989 roku został prezydentem Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej. Okazało się, iż jego moralny autorytet został nienaruszony. Z wszelkich prób zniesławienia wyszedł zwycięsko. Dla czeskiej opinii publicznej pozostał niekwestionowanym autorytetem moralnym.

Charakterystyczna dla Havla jako dramaturga, pisarza, działacza opozycyjnego i polityka postawa wyrażająca się w ogromnym szacunku dla ludzkiej tożsamości, szacunku dla tożsamości narodu i jego kultury, obronie godności ludzkiej sprawiły, iż cieszy się on ogromnym prestiżem międzynarodowym. Ceniony jest jako człowiek prawy i odważny.

Laureat wielu nagród i wyróżnień – w 1976 roku został wybrany na członka-korespondenta Bawarskiej Akademii Sztuki, w 1979 na członka honorowego Szwedzkiego Pen-Clubu i na nadzwyczajnego członka Francuskiego Pen-Clubu, w 1980 na honorowego członka Hamburskiej Akademii Sztuki. Jest doktorem honoris causa uniwersytetów w Toronto (1982), Tuluzie (1982), Wrocławiu (1992). Jest laureatem prestiżowej nagrody holenderskiej im. Erazma z Rotterdamu (1986), członkiem zwyczajnym niemieckojęzycznego Szwajcarskiego Pen-Clubu (1989) i członkiem honorowym Austriackiego Pen-Clubu (1989). Wyróżniony został Nagrodą im. Olofa Palme (1989) i Nagrodą Pokoju (1989) przyznaną mu przez zachodnioniemieckich księgarzy. W 1994 roku został odznaczony Orderem Orła Białego przez Prezydenta III Rzeczypospolitej.

Vaclav Havel – dysydent, który zmienił się w polityka, dramaturg, autor wielu sztuk scenicznych ukazujących rzeczywistość Czechosłowacji w latach realnego socjalizmu i filozof jest symbolem wolności i demokracji. Wielokrotnie przypominał o więzach łączących Czechów i Polaków. Dolny Śląsk ma najdłuższą granicę z Republiką Czeską, a Wrocław zajmuje niekwestionowaną pozycję metropolii polsko-czeskiego pogranicza. Jest stolicą regionu, którego położenie, a tym samym mnogość kontaktów z naszymi sąsiadami stanowią wyzwanie i szansę dla Polski, Czech i Europy.

Prezydent Czech wielokrotnie dawał wyraz swoim emocjonalnym związkom z Wrocławiem, zaś Festiwal Czeskiej i Słowackiej Kultury niezależnej zorganizowany w naszym mieście w 1989 roku określił mianem uwertury do „Aksamitnej Rewolucji”.

2002

NORMAN DAVIES

Norman Davies jest Walijczykiem, z pochodzenia Anglikiem z nadania dziejów, polonofilem z przekonania. Wydaje się, iż jest to najtrafniejsza charakterystyka profesora Daviesa. Urodził się 8 czerwca 1939 roku w Bolton w Walii. Studiował w Magdalen College w Oksfordzie, w Grenoble, w Perugii, w University of Sussex i na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie w 1973 roku uzyskał tytuł doktora. Wykładał w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Japonii i Chinach. Od 1971 roku pracuje na Uniwersytecie Londyńskim, w School of Slavonic and East European Studies, gdzie w 1985 roku

otrzymał stanowisko profesora. Autor licznych publikacji, który w pierwszych latach pisarskiej działalności zajmował się niemal wyłącznie problematyką historii naszego kraju. Najbardziej znane napisane wtedy książki to: „Biały Orzeł, Czerwona Gwiazda. Wojna polsko-sowiecka 1919-1920”, „Boże igrzysko. Historia Polski”, „Serce Europy. Krótka historia Polski”. Do 1989 roku wszystkie jego książki były objęte komunistyczną cenzurą. Nie wolno ich było ani publikować, ani rozpowszechniać, jednakże – tłumaczone na język polski – krążyły w niezależnym obiegu wydawniczym.

Prace Normana Daviesa o Polsce odbierane są w różny sposób. Jedni nieustannie je krytykują, inni beznamytnie akceptują, jeszcze inni z zachwytem wychwalają kunszt pracy historyka. Niezaprzeczalnym faktem pozostaje, iż dzięki specyficznemu językowi i sposobowi narracji prace te mają miliony czytelników, i jeśli budzą dyskusję, to jest to jak najbardziej pozytywne. Dzięki pracom Normana Daviesa, co jest niezaprzeczalnym faktem, historia dziejów naszego kraju stała się dostępna także dla zagranicznego czytelnika.

Miejsce szczególne w całej dotychczasowej pracy Normana Daviesa zajmuje monumentalna „Europa”. Jest to dzieło, które stało się bestsellerem światowym. Spotkało się z żywą reakcją, z lawiną krytyki i jeszcze większą lawiną pochwał. Książka pojawiła się w szczególnym dla Europy momencie dziejowym – w chwili formowania się Unii Europejskiej i niezwyklej integracji gospodarczej i kulturalnej państw naszego kontynentu.

W 1999 roku ukazało się następne wielkie dzieło Daviesa „The Isles” poświęcone historii Wielkiej Brytanii, a w roku 2002, równocześnie w trzech wersjach językowych: angielskiej, polskiej i niemieckiej historia Wrocławia zatytułowana „Mikrokosmos. Portret miasta środkowoeuropejskiego”. Ta ostatnia książka Normana Daviesa stanowi kontynuację swoistej „polityki przywracania Polski Europie”. Co więcej, przerywa trwającą od dawna przedziwną, pełną rywalizacji dyskusję, w której często spotykamy akcenty rozdzielające Wroclaw od Breslau i Wrocławia.

Davies przedstawia nasze miasto jako Mikrokosmos Europy, wskazuje możliwość czerpania z bogatej przeszłości i spoglądania na nią bez kompleksów. Duże europejskie miasto o niebanalnej i niezwykle bogatej historii dzięki „Mikrokosmosowi” ma szansę stać się jeszcze bardziej znane. „Mikrokosmos” przeznaczony jest jednak nie tylko dla zachodniego czytelnika. Książka ta przeczytana przez wrocławianina, pogłębiając jego wiedzę o dziejach Wrocławia, pogłębia także związek z tym miastem – wzmacnia i utrwala lokalny patriotyzm. Jej medialność przyczyni się zapewne do większego zainteresowania Wrocławiem.

Norman Davies współpracuje z BBC, a także z brytyjskimi i amerykańskimi czasopismami: „The Times”, „New York Review of Books”, „The Independent”. Praca naukowa i publicystyczna Normana Daviesa przyniosły mu szerokie uznanie, potwierdzone odznaczeniami, honorowymi tytułami i nagrodami. W wielu krajach przyznano mu najwyższe odznaczenia państwowe. Jest on członkiem wielu Towarzystw i Akademii w całym świecie: The British Academy, Academia Scientiarum et Artium Europea w Salzburgu, a także członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

Jest doktorem honoris causa wielu uniwersytetów europejskich (także polskich), obywatel honorowym Krakowa, Lublina oraz Wrocławia. Tytuł ten uzyskał za promocję miasta a w szczególności za książkę poświęconą historii Wrocławia, jedną z wielu takich pozycji na świecie.

2003

ANDRZEJ WAJDA

Andrzej Wajda jest uważany za czołowego przedstawiciela polskiego filmu, jego dokonania cieszą się uznaniem w Polsce i na świecie. Jest reżyserem filmowym i teatralnym, scenarzystą i scenografem, jednym z najwybitniejszych twórców w historii światowego kina. W latach pięćdziesiątych. XX wieku Wajda był jednym z głównych twórców szkoły polskiej w filmie, której początek dały takie filmy, jak „Pokolenie”, „Kanał”, „Popiół i diament” czy „Lotna”.

Kino Andrzeja Wajdy to kino autorskie. Jest różnorodne, inspirowane malarstwem, polską literaturą oraz tradycją narodową. Wajda stworzył kilka znaczących filmowych adaptacji dzieł literackich. W adaptacjach tych podejmował dyskusję na temat polskości, oceny tradycji i historii narodowej. Wśród tych realizacji na stałe do historii polskiego kina wpisały się: „Popioły”, „Brzezina”, „Panny z Wilka”, „Krajobraz po bitwie”, „Wesele”, „Ziemia obiecana”, „Kronika wypadków miłosnych”, „Pierścienek z orłem w koronie”. Poprzez swoją twórczość Artysta wypowiadał się także w najbardziej palących kwestiach społecznych czy politycznych, tu przypomnieć należy filmy: „Człowiek z marmuru”, czy „Człowiek z żelaza”.

Urodził się 6 marca 1926 roku w Suwałkach. Wczesne dzieciństwo i młodość spędził właśnie w Suwałkach, a następnie w Radomiu, dokąd został przeniesiony jego ojciec, zawodowy oficer Wojska Polskiego. Lata wojny spędził w Radomiu, gdzie uczył się na tajne komplety i krótko uczył się w prywatnej szkole malarskiej pracując jednocześnie na kolei jako magazynier, tragarz, bednarz, ślusarz i kreślarz w biurze kolejowym. Po zakończeniu wojny, w latach 1946-1950 studiował malarstwo na Akademii Sztuk Plastycznych w Krakowie. Następnie studiował reżyserię w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej w Łodzi. Studia ukończył w 1953 roku, a dyplom otrzymał w 1960.

Pierwsze kroki w zawodzie stawiał u boku Aleksandra Forda przy realizacji filmu „Piątka z ulicy Barskiej”. Pierwszym samodzielnym jego filmem było „Pokolenie” opowieść o losach młodych ludzi z warszawskich przedmieść podczas okupacji hitlerowskiej. Spośród licznych filmów realizowanych przez Andrzeja Wajdę wspomnieć należy o dwóch nominowanych do Oscara. Były to „Ziemia obiecana” oraz znakomita ekranizacja prozy Iwaszkiewicza „Panny z Wilka”.

Andrzej Wajda zalicza się także do grona najwybitniejszych twórców polskiej powojennej sceny teatralnej. Jako reżyser i scenograf debiutował w 1959 roku w Teatrze Wybrzeże w Gdańsku sztuką Michaela Gazzo „Kapelusz pełen deszczu”. Od 1963 roku realizował wiele znakomitych inscenizacji w krakowskim Starym Teatrze. Reżyserował w teatrach warszawskich szczególnie związany był z warszawskim Teatrem Powszechnym, którym kierował w latach 1989-1990. Najważniejsze spektakle teatralne wyreżyserowane przez Wajdę to między innymi: „Dwoje na huśtawce” Williama Gibsona, „Demony” Whitinga, „Biesy” Dostojewskiego, „Noc Listopadowa”

Wypiańskiego, „Sprawa Dantona” S. Przybyszewskiej, „Rozmowy z Katem” według K. Moczarskiego, „Lekcja polskiego” Anny Bojarskiej, „Zbrodnia i kara” czy „Hamlet” Szekspira. Współpracował z kilkoma teatrami za granicą: m.in. Yale Repertory Theatre, Deutsches Nationaltheater w Weimarze, Teatrem Sowriemiennik w Moskwie, Teatro Stabile Friuli w Trieście, Teatrem Benisan w Tokio.

Do wybitnych dokonań artysty należą także inscenizacje opracowane dla Teatru Telewizji. Najśłynniejsze realizacje telewizyjne Andrzeja Wajdy to „Makbet”, ekranizacja spektaklu Teatru Cricot 2 „Umarła klasa” w reżyserii Tadeusza Kantora, „Noc listopadowa”, serial „Z biegiem lat, z biegiem dni...” czy adaptacja powieści Juliusza Kadena-Bandrowskiego „Bigda idzie”. W latach 1972-1983 jako kierownik Zespołu Filmowego „X” m. in. opiekował się młodymi reżyserami tworzącymi nurt tzw. kina moralnego niepokoju. Od 1978 do 1983 roku był prezesem Stowarzyszenia Filmowców Polskich, a także prezesem Polskiej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych. Od 1977 roku jest honorowym członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków, a od 1989 roku członkiem Komitetu Kinematografii. W marcu 1982 roku otrzymał nominację na honorowego członka Brytyjskiej Akademii Filmu i Telewizji (BAFTA). Jest także członkiem Europejskiej Akademii Filmowej przyznającej Felixy.

W 1988 został członkiem Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie, gdzie przewodniczył komisji do spraw kultury i środków przekazu. W latach 1989-1991 był senatorem RP. Do 1994 roku przewodniczył Radzie Kultury przy prezydencie RP.

Był inicjatorem powstania i jednym z fundatorów (za otrzymaną w 1987 nagrodę Kyoto) Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” otwartego w 1994 roku w Krakowie. Jest współzałożycielem działającej od 2002 w Warszawie, Mistrzowskiej Szkoły Reżyserii Filmowej Andrzeja Wajdy objętej patronatem Europejskiej Akademii Filmowej. Twórcy szkoły chcą dzielić się swoim doświadczeniem zawodowym z młodymi utalentowanymi ludźmi, kształcić ich, otaczać opieką, pomagać przy pierwszych profesjonalnych filmach.

Wajda jest reżyserem niezwykle płodnym i wszechstronnym. W każdym z reżyserowanych gatunków artysta stworzył obrazy, które na stałe weszły do historii polskiego kina. W dowód uznania za wybitne zasługi w dziedzinie filmu Wajda otrzymał wiele prestiżowych nagród. W roku 1981 otrzymał Złotą Palmę na festiwalu w Cannes, w 1982 nagrodę Césara, a w 1990 Felixa. Od 1997 roku jest członkiem Główna Nieśmiertelnych francuskiej Akademii Sztuk Pięknych. W 1998 roku w Wenecji za całokształt twórczości został uhonorowany Złotym Lwem.

W 2000 roku Andrzej Wajda jako pierwszy filmowiec w polskiej historii otrzymał z rąk Jane Fondy Oscara najważniejszą nagrodę filmową na świecie – za całokształt twórczości. Na uwagę zasługują słowa wypowiedziane przez artystę z tej okazji: „Będę mówił po polsku, bo chcę powiedzieć to, co myślę, a myślę zawsze po polsku. Przyjmuję tę zaszczytną nagrodę jako wyraz uznania, nie tylko dla mnie, ale dla całego polskiego kina. Tematem wielu naszych filmów były okrucieństwa nazizmu, nieszczęścia, jakie niesie komunizm. Dlatego teraz chcę podziękować amerykańskim przyjaciółom Polski i moim rodakom, którym kraj nasz zawdzięcza powrót do rodziny demokratycznych narodów, do zachodniej cywilizacji i instytucji i struktur bezpieczeństwa. Gorąco pragnę, aby jedynym ogniem, którego doświadcza człowiek, był ogień wielkich uczuć miłości, wdzięczności i solidarności.” Andrzej Wajda przekazał statuetkę Oscara 2 kwietnia 2000 roku do Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, która eksponowana jest obok wcześniejszych darów Wajdy: Złotej Palmy z Cannes

i Złotego Lwa z Wenecji. Do licznych odznaczeń przyznanych Andrzejowi Wajdzie należą m.in. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Order Cyryla i Metodego, Komandoria Legii Honorowej Republiki Francuskiej. Jest również doktorem honoris causa kilku wyższych uczelni.

Nie sposób wymienić wszystkie osiągnięcia Andrzeja Wajdy i zaszczyty, które go spotkały. Mówiąc o nim nie należy zapominać, że „W gruncie rzeczy Wajda jest poetą a poeta miewa rację ponad polityką i ponad historią. Nie musi być w środku wydarzeń, aby trafić w sedno. Nie musi mieć nawet racji jeśli to, co pokazuje jest piękne” (T. Sobolewski, Wajda i my, Gazeta Wyborcza 1996, nr 56.)

2004

WŁADYSŁAW BARTOSZEWSKI

Urodził się 19 lutego 1922 roku w Warszawie, w maju 1939 roku uzyskał maturę. We wrześniu tegoż roku, uczestniczył w obronie Warszawy. Miał 18 lat, kiedy 19 września 1940 roku, z łapanek na Żoliborzu, trafił do Oświęcimia. Nosił jeden z pierwszych obozowych numerów – 4427. Po sześciu miesiącach, dzięki interwencji PCK, został zwolniony i przekazał władzom Państwa Podziemnego opis warunków panujących w Auschwitzu.

Od 1941 do 1944 roku studiował polonistykę na tajnym Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Do pracy konspiracyjnej, w Delegaturze Rządu na Kraj, został polecony przez Jana Karskiego i pisarkę Zofię Kossak-Szczucką dzięki której poznał Witolda Bieńkowskiego, z którym blisko współpracował w Delegaturze Rządu. Był współzałożycielem Rady Pomocy Żydom „Żegota”. Z ramienia tej organizacji opiekował się rodzinami żydowskimi, szukał dla nich bezpiecznego schronienia, dostarczał pieniądze, leki, żywność. W latach 1942-1945 był pracownikiem Wydziału Informacji Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej AK. Po wojnie był współpracownikiem Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce, a także członkiem „Mikołajczykowskiego” PSL i redaktorem „Gazety Ludowej”. W latach 1946-1954, oskarżony m.in. o szpiegostwo ponad 6 lat przesiedział w więzieniu.

W 1956 roku rozpoczął działalność jako kronikarz i historyk lat okupacji. Współpracował z tygodnikiem „Stolica”, od 1957 roku, z „Tygodnikiem Powszechnym”. W latach 1956-1970 opublikował 320 pozycji ważnych dla polskiej historii i kultury. Jego publicystyka koncentrowała się wokół losów polskich w drugiej wojnie światowej. Opisywał akcje zbrojne Armii Krajowej i działalność polskiego państwa podziemnego. Dokumentował zbrodnie niemieckie, publikował artykuły o życiu polskiej emigracji, o pomocy niesionej Żydom przez Polaków w latach wojny, za co w 1963 roku otrzymał, jako jeden z pierwszych Polaków, tytuł Sprawiedliwego Wśród Narodów Świata. W tym samym roku rozpoczął współpracę z austriackim tygodnikiem katolickim „Die

Fusche” i nawiązał kontakt z Tadeuszem Żenczykowskim, do którego wysyłał swoje teksty przeznaczone dla rozgłośni polskiej Radia Wolna Europa. Od 1972 do 1983 roku był sekretarzem generalnym Polskiego PEN-Clubu. W 1974 w wydawnictwie Znak, opublikował kalendarium zatytułowane „1859 dni okupowanej Warszawy”. W latach 1973-1982 oraz 1984-1985 prowadził wykłady i konwersatoria z zakresu historii II wojny światowej na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Władysław Bartoszewski wielokrotnie występował przeciwko bezprawnym działaniom władz komunistycznych. Był sygnatariuszem listów protestacyjnych kierowanych do Sejmu. W roku 1976 podpisał list, sprzeciwiający się zmianom konstytucji PRL, zwłaszcza konstytucyjnemu zapisowi o sojuszu PRL z ZSRR. W 1977 był sygnatariuszem listu w obronie prześladowanych robotników Ursusa i Radomia. Był współzałożycielem Towarzystwa Kursów Naukowych. W prywatnych mieszkaniach wygłaszał wykłady na temat historii politycznej Polski w okresie wojny i okupacji. Za wykład inauguracyjny kolejnego semestru, jesienią 1979 roku został postawiony przed kolegium ds. wykroczeń. Władze PRL zakazały publikacji jego tekstów w radiu i telewizji, odmawiały mu zgody na wznowienia książek. Odpowiedzią Bartoszewskiego na te działania, była zwielokrotniona ilość prelekcji wygłaszanych w kościołach, na które schodziły się setki słuchaczy. W latach siedemdziesiątych był stałym gościem wrocławskiego KIK-u oraz wrocławskich Tygodni Kultury Chrześcijańskiej.

Szczególną rolę odgrywa Władysław Bartoszewski jako badacz Holocaustu oraz inicjator dialogu polsko-żydowskiego. Dla żydowskiej diaspory i społeczności żydowskiej w Izraelu, którego od 1991 roku jest honorowym obywatelem, stanowi symbol „Sprawiedliwego Polaka”. Występuje nie tylko przeciwko wszelkim przejawom antysemityzmu, ale także przeciwko obciążaniu narodu polskiego odpowiedzialnością za zagładę Żydów polskich. Przełamuje wzajemne uprzedzenia, tworzy dobry klimat dla współpracy Polaków i Żydów. W sierpniu 1980 roku sygnował solidarnościowy list intelektualistów polskich do strajkujących robotników Wybrzeża, a jesienią wszedł w skład Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania. Był członkiem „Solidarności”. W tym okresie wiele publikował, zamieszczał też komentarze o sytuacji w Polsce w „Der Spiegel”. 13 grudnia 1981 roku został internowany i osadzony w warszawskim więzieniu w Białolece, następnie przewieziono go do Drawska.

Na przełomie 1982/83 został zaproszony z wykładami do Niemiec. Rząd Bawarii nadał mu w 1983 roku tytuł profesora. W tym samym roku otrzymał prestiżową wiedeńską nagrodę im. Herdera. W latach następnych wykładał na uniwersytecie w Monachium, w Eichstatt, w Augsburgu. Jego prace były drukowane w Niemczech i Austrii, a w 1986 roku otrzymał pokojową nagrodę księgarzy niemieckich. W tymże roku, z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie, otrzymał Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

W 1990 roku, po utworzeniu rządu Tadeusza Mazowieckiego, został ambasadorem Rzeczypospolitej Polskiej w Wiedniu. W 1995 roku oraz w latach 2000-2001 był szefem polskiej dyplomacji, w latach 1997-2001 senatorem Rzeczypospolitej Polskiej. 28 kwietnia 1995 roku, w ramach obchodów 50. rocznicy zakończenia II wojny światowej wygłosił przemówienie na specjalnej sesji Bundestagu w Bonn. Minister Bartoszewski, po wystąpieniu w Bundestagu – komentowała „Rzeczpospolita” – zyskał przydomek „karabin maszynowy Pana Boga”, nie tylko dlatego, że mówił szybko i dobitnie, ale przede wszystkim dlatego, że głosił prawdę i przemawiał zgodnie ze swoim sumieniem.

Władysław Bartoszewski objął również funkcję przewodniczącego Rady Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa oraz przewodniczącego Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej. Jest doktorem honoris causa wielu uniwersytetów, w tym Uniwersytetu Wrocławskiego. Od roku 1999 jest także członkiem Rady Kuratorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, której przekazał własne archiwum. W 1995 roku otrzymał najwyższe odznaczenie Rzeczypospolitej Polskiej – Order Orła Białego, a w roku 2001 Wielki Krzyż Zasługi Republiki Federalnej Niemiec. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej prof. Leon Kieres 21 czerwca 2004 roku uhonorował Pana Bartoszewskiego nagrodą Kustosza Pamięci Narodowej im. Grzegorza Jakubowskiego. Powszechne uznanie, autorytet i zaufanie zawdzięcza profesor Władysław Bartoszewski walce, swojej ogromnej pracy oraz działaniom na rzecz ludzkiej wolności, godności i tolerancji, potrafiąc stawiać czoło wyzwaniom czasów, w jakich przyszło mu żyć. Jego wiara w sens publicznego zaangażowania w obronę prawdy i wartości tworzące dobro wspólne ma głębokie uzasadnienie i stanowi aksjomat budowy europejskiej jedności w różnorodności.

2005

LECH WAŁĘSA

Działacz związkowy, przywódca „Solidarności”, polityk, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, dla świata symbol oporu przeciwko komunizmowi.

Urodził się 29 września 1943 roku w Popowie k. Lipna. Tam też ukończył zasadniczą szkołę mechanizacji rolnictwa. W latach 1961-1967 pracował jako elektromechanik samochodowy. W 1967 roku zatrudnił się jako elektryk w Stoczni Gdańskiej (wówczas im. Lenina). Brał aktywny udział w wydarzeniach grudniowych na Wybrzeżu w 1970 roku, uczestniczył w strajku w Stoczni Gdańskiej, a nawet został członkiem komitetu strajkowego. Już wtedy pracownicy organów bezpieczeństwa dostrzegli w nim aktywnego uczestnika zająć i potencjalnego przeciwnika. Był aresztowany i skazany na rok więzienia. Po powrocie do pracy w Stoczni zaangażował się w działalność legalnych związków zawodowych, z których wkrótce został usunięty. W początkach 1976 roku, publicznie mówi o tym, co mu się nie podoba, z czego niezadowoleni są stocznioacy. Podejmuje próbę zorganizowania obchodów rocznicy zamordowanych w grudniu 1970 roku robotników. W efekcie zostaje zwolniony z pracy. W 1978 roku nawiązał kontakt z organizatorami nielegalnych Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. Z czasem angażował się coraz bardziej w ich działalność. Kolportował ulotki, pozaczynuralne pisma Komitetu Obrony Robotników i Wolnych Związków Zawodowych. Był wielokrotnie zatrzymywany przez milicję. Choć miał już wtedy liczną rodzinę, nie zaprzestał działalności. W sierpniu 1980 roku legendarnym „skokiem przez płot” Stoczni Gdańskiej, Lech Wałęsa zapoczątkował rozpad systemu dyktatury komunistycznej w całej Środkowo-Wschodniej Europie. Po wybuchu zorganizowanego przez

Wolne Związki Zawodowe strajku w Stoczni Gdańskiej stanął na jego czele i organizuje strajk solidarnościowy ze wszystkimi zakładami, które wzorem Stoczni rozpoczęły akcje protestacyjne. Został przewodniczącym Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego. 31 sierpnia 1980 roku w imieniu strajkujących robotników podpisał porozumienie z komisją rządową, gwarantujące m.in. powstanie niezależnych i samorządnych związków zawodowych.

W ten sposób Lech Wałęsa stał się współtwórcą Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”. We wrześniu 1980 roku został przewodniczącym Krajowej Komisji Porozumiewawczej NSZZ „Solidarność”, do której zadań należało utrzymywanie negocjacji z rządem. Podczas I Krajowego Zjazdu Delegatów „Solidarności”, jesienią 1981 roku, Lecha Wałęsę wybrano na przewodniczącego związku. Po ogłoszeniu stanu wojennego, od grudnia 1981 do listopada 1982 roku był internowany, trzymany w całkowitym odosobnieniu. Po zwolnieniu z internowania Wałęsa wrócił do pracy w stoczni. Oficjalnie był tylko „prywatną osobą”, faktycznie jednak pełnił rolę trzymanego pod stałym dozorem policyjnym nieformalnego lidera opozycji. Przez kolejne lata konsekwentnie kontynuował działalność polityczną i związkową: wzywał władze do porozumienia z „Solidarnością”, a równocześnie popierał działalność struktur podziemnych.

Przyznanie mu w 1983 roku Pokojowej Nagrody Nobla bardzo wzmocniło jego pozycję w Polsce. Ponadto otrzymał doktoraty honorowe 32 uniwersytetów oraz kilkadziesiąt najwyższych odznaczeń i orderów, w tym tych najcenniejszych, jak Krzyż Wielki Orderu Odrodzenia Polski, Order Orła Białego, oraz spośród zagranicznych: Wielki Krzyż Legii Honorowej, brytyjski Wielki Krzyż Rycerski Orderu Łaźni.

Jesienią 1987 roku, gdy nieco zelżały polityczne represje, Wałęsa stanął na czele Krajowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” półlegalnej komórki dążącej oficjalnie do legalizacji związku. W 1988 roku był współorganizatorem strajku w Stoczni Gdańskiej i został przewodniczącym Komitetu Strajkowego. W grudniu tego roku pod jego auspicjami powstaje Komitet Obywatelski. Letnie strajki 1988 roku zakończone ugodą z rządem doprowadziły do rozpoczęcia wspólnych rozmów między władzą a opozycją przy Okrągłym Stole. Naturalne było, że na czele społecznej części uczestników tych rozmów stanął Przewodniczący „Solidarności”. Swoim uporem i konsekwencją, doprowadził do ponownego uznania przez władze Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, co w konsekwencji doprowadziło do pokojowych demokratycznych przemian w naszym kraju.

Gdy rozpisano wybory do Sejmu i Senatu, „Solidarność” występująca pod szyldem Komitetu Obywatelskiego odniosła miażdżący sukces. Do parlamentu dostali się prawie wszyscy kandydaci „Solidarności”. Powstał rząd Tadeusza Mazowieckiego pierwszy niekomunistyczny gabinet w krajach tzw. bloku radzieckiego. Rok 1989 kończy Wałęsa triumfalną wizytą w USA, podczas której jako trzeci obcokrajowiec, nie pełniący oficjalnej funkcji, przemawia w amerykańskim Kongresie. W grudniu 1990 roku Lech Wałęsa został wybrany na Prezydenta Rzeczypospolitej, a co za tym idzie zwierzchnika Sił Zbrojnych RP. Pełnił tę funkcję do grudnia 1995 roku. Jest współinicjatorem zasadniczej przebudowy ustroju politycznego i gospodarki Polski. Wspierał politykę przekształceń ekonomicznych, społecznych i politycznych. Był zwolennikiem systemu prezydenckiego.

Na arenie międzynarodowej uparcie dążył do osiągnięcia strategicznego celu, jakim była integracja Polski ze strukturami świata zachodniego. Jednym z pierwszych zadań,

przed jakimi stanął, były zakończone sukcesem, trudne i twarde negocjacje w sprawie wycofania wojsk sowieckich z Polski. Następnie, umiejętnie wykorzystując swój wizerunek noblisty i bojownika o wolność, doprowadził do zaakceptowania naszych celów strategicznych przez polityków zachodnich i tym samym otworzył Polskę i innym krajom środkowo-wschodniej Europy drzwi do NATO oraz Unii Europejskiej.

W 1995 założył Instytut im. Lecha Wałęsy. Instytut wypełnia cele, którym Lech Wałęsa wierny jest przez całe życie. Należy do nich m.in. ochrona dziedzictwa narodowego oraz tradycji niepodległościowej i solidarnościowej, wspieranie procesów decentralizacji państwa i rozwoju samorządności lokalnej, upowszechnianie zasad moralnych w polityce i działalności publicznej oraz popularyzacja dobrego obrazu Polski i Polaków poza granicami kraju. Lech Wałęsa jest aktywnym uczestnikiem życia społeczno-politycznego w Polsce i za granicą. Dzięki zagranicznym wizytom (około 15 rocznie) utrzymuje kontakt z przywódcami światowymi i przedstawicielami rozmaitych stowarzyszeń i organizacji. Stał się symbolem wolnej demokratycznej Polski. Droga polityczna Lecha Wałęsy, trudna, lecz konsekwentna, spotkała się z ogromnym uznaniem w świecie.

2006

SYLWESTER CHĘCIŃSKI

Wybitny reżyser filmowy od dziesiątków lat jest jednym z najważniejszych kulturalnych ambasadorów Wrocławia i Dolnego Śląska. Sylwester Chęciński w wywiadzie prasowym zapytany o rolę, jaką Wrocław odegrał w jego życiu, odpowiedział: „Wrocław i Dolny Śląsk to ponad 50 lat mojego życia. To pejzaż moich filmów. Mamy tu wszystko: zróżnicowaną architekturę i nieprawdopodobny tygiel kulturowy, stwarzający materialną i duchową scenę. Czym jest Wrocław w moim życiu? To właśnie moje życie.”

Po mistrzowski miesza sprawy serio z zabawą, znakomicie buduje gagi, zderza je i pointuje. Bezbłędnie wykorzystuje dowcip sytuacyjny. Jego filmy autentycznie bawią, nie epatują wymyśloną nowatorstwem, są czytelne, bezpretensjonalne i proste w odbiorze. Jego twórczość głęboko jest osadzona w realiach życia społecznego. Umiejętność ukazywania w filmach prawdy o nas samych, pełnej emocji i nadziei, obaw, niepewności, radości, rozpacz, zmusza widzów do głębokiej refleksji. Trafnie nazywany jest malarzem polskich charakterów. Wybitny reżyser i scenarzysta, klasyk polskiego kina posiadający błyskotliwą umiejętność charakteryzowania bohaterów, wspaniały artysta, mistrz komedii, reżyser dysponujący świetnym warsztatem, człowiek głęboki, poukładany, ujmujący i koleżeński, ciepły, skromny i ...

Sylwester Chęciński urodził się 21 maja 1930 roku w Suścu koło Tomaszowa Lubelskiego. W 1947 roku przeniósł się na Dolny Śląsk. Szkołę średnią ukończył w Dzierżoniowie, a studia w 1956 roku na Wydziale Reżyserii w Łódzkiej Państwowej Wyższej Szkole Fil-

mowej. Po studiach zamieszkał we Wrocławiu. Po latach na pytania dziennikarzy, dlaczego wybrał właśnie Wrocław, odpowiadał: „we Wrocławiu pełno było jeszcze zniszczeń, ruin i wszelkich śladów wojny, ale dla mnie to już wtedy było piękne miasto, wspinali ludzie, cudowna atmosfera i twórczy ferment”.

Przez kilka lat pracował ze Stanisławem Lenartowiczem, Andrzejem Wajdą i Jerzy Passendorferem, najpierw jako asystent reżysera, później jako II reżyser. Sam zadebiutował w 1961 roku niezwykle popularną „Historią żółtej ciżemki”. Kolejne filmy to: „Agnieszka 46”, „Katastrofa”, „Sami swoi” (jeden z najlepszych powojennych filmów polskich), „Tylko umarły odpowie”, „Legenda”, „Diament Radzy”, „Pierwsza miłość”, sześcioodcinkowy serial telewizyjny „Droga”, „Nie ma mocnych”, „Kochaj albo rzuć”, „Roman i Magda”, „Bo oszalałem dla niej”, „Wielki Szu”, „Rozmowy kontrolowane”, serial telewizyjny „Z pianką, czy bez” i wreszcie najnowszy film z telewizyjnego cyklu „Święta polskie” zatytułowany „Przybyli ułani”. Sylwester Chęciński to także reżyser teatralny. W Teatrze Telewizji reżyserował sztuki „Głośna sprawa”, „Racja głodowa”, „Dziękuję za służbę”, „Samoobrona”, „Żelazna konstrukcja”.

Za osiągnięcia artystyczne był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany. Najważniejsze i najbardziej zaszczytne nagrody to: Srebrny Medal na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Dziecięcych w Wenecji za „Historię żółtej ciżemki”, Nagroda II stopnia Ministra Kultury i Sztuki za film „Sami Swoi”, Jantar na II Festiwalu Międzynarodowe Spotkania Filmowe w Koszalinie, Złote Grono w Łagowie i Laur Młodej Twarzy za film „Nie ma mocnych”, Nagroda Główna Jury na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni za film pt. „Kochaj albo rzuć”, Złota Kamera za trylogię: „Sami swoi”, „Nie ma mocnych”, „Kochaj albo rzuć”, Nagroda Ministra Kultury i Sztuki oraz Złota Kaczka za najlepszy film polski „Wielki Szu”, czy wreszcie Srebrne Grono na Festiwalu w Łagowie i Nagroda Prezesa Komitetu do spraw Radia i Telewizji na Festiwalu w Gdyni za film „Rozmowy kontrolowane”. Sylwester Chęciński został również odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. Jest też dwukrotnym laureatem Nagrody Kulturalnej Wrocławia i laureatem Nagrody Wrocławia przyznanej przez Radę Miejską w 2000 roku. Stał się wielką postacią kultury wrocławskiej.

2007

KURT MASUR

Jest jednym z najbardziej podziwianych i poważanych muzyków swojej generacji, dobrze znany orkiestrom i publiczności nie tylko jako wybitny dyrygent, ale również jako humanista. Jego współpraca z Nowojorską Orkiestrą Symfoniczną, gdzie jest Dyrektorem Muzycznym od roku 1991, wyróżnia się jej powrotem do wysokiej jakości gry i ducha artystycznego. W ten sposób wywiera on swoje piętno na Orkiestrze, która podlegała już wpływowi Mahlera, Toscaniniego, Bernsteina, Bouleza i Mehty.

Kurt Masur, urodził się w 1927 roku w Brzegu na Śląsku, studiował fortepian, kompozycję i dyrygenturę w Kolegium Muzycznym w Lipsku. W roku 1948 został mianowany kierownikiem orkiestry w Teatrze Powiatowym w Halle, a później stał się kapelmistrzem teatrów operowych w Erfurcie i Lipsku. W roku 1958 przyjął swoją pierwszą poważniejszą nominację na dyrygenta Drezdeńskiej Orkiestry Symfonicznej, wracając do opery w roku 1958 jako główny dyrektor muzyczny Meklenburskiego Teatru Państwowego w Schwerinie. Od 1960 do 1964 Kurt Masur był starszym dyrektorem muzycznym Komische Oper w Berlinie, współpracując z dyrektorem-reżyserem Walterem Felsensteinem. W 1967 roku został mianowany głównym dyrygentem Drezdeńskiej Orkiestry Symfonicznej – stanowisko to piastował do roku 1972. Jako kapelmistrz Filharmonii Lipskiej Gewandhaus, w okresie 1970-1996, poprowadził ponad tysiąc koncertów oraz ponad dziewięćset koncertów podczas tournée z tą orkiestrą. Od 1996 roku jest dyrygentem honorowym tejże orkiestry.

Maestro Masur jest od 1975 roku Profesorem Lipskiej Akademii Muzycznej i posiada doktoraty honoris causa Akademii Muzycznej we Wrocławiu, Cleveland Institute of Music, Colgate University, Hamilton College, Indiana University, Uniwersytetu w Lipsku, Manhattan School of Music, Uniwersytetu w Michigan oraz Uniwersytetu w Yale.

W 1995 roku otrzymał Krzyż Orderu Zasługi Republiki Federalnej Niemiec, w 1996 roku National Arts Club nagrodił Go Złotym Medalem Honoru w dziedzinie muzyki, a w roku 1997 uzyskał tytuły Komandora Legii Honorowej Rządu Francuskiego oraz Ambasadora Kulturalnego Miasta Nowy Jork. W 1999 Masur otrzymał Krzyż Komandorski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. Maestro Masur jest także honorowym obywatelem swojego rodzinnego miasta Brzegu. Od roku 1992 posiada dożywotni tytuł honorowego dyrygenta gościnnego Izraelskiej Orkiestry Symfonicznej. W sezonie 2000-2001 Maestro Masur został mianowany głównym dyrygentem Londyńskiej Orkiestry Symfonicznej. Jest również dyrektorem muzycznym Narodowej Orkiestry Francji.

Maestro Masur jest także gościem – dyrygentem czołowych orkiestr na świecie. Pod Jego batutą wystąpiły między innymi: Narodowa Orkiestra Chińskiej Republiki Ludowej, Światowa Orkiestra Młodych, Berlińska Orkiestra Symfoniczna, Orkiestra Kameralna Mahlera, Orkiestra Paryska, Niemiecka Państwa Opera i Orkiestra w Berlinie, królewska Orkiestra Concertgebouw w Amsterdamie, Bawarska Orkiestra Radiowa w Monachium.

Związki Kurta Masura z dolnośląskim życiem kulturalnym sięgają 1993 roku, kiedy jako gość honorowy Festiwalu EuroSilesia (wówczas Porozumienie) nawiązał kontakty z organizatorami festiwalu i w kolejnych latach występował jako dyrygent na koncertach festiwalowych w Brzegu i Wrocławiu, prowadząc orkiestrę symfoniczną WOSPR z Katowic (1994), Filharmonię Lipską Gewandhaus (1996), New York Philharmonic (2000), Orchestre National de France (2003).

Maestro Masur jest osobiście zaangażowany w rozwój Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego EuroSilesia, pełniąc w nim funkcję przewodniczącego Rady Honorowej Festiwalu. W latach 2004 i 2006 prowadził w Filharmonii we Wrocławiu Międzynarodowe Dyrygenckie Kursy Mistrzowskie współorganizowane przez Fundację EuroSilesia. W 2005 roku zainaugurował swoją działalność Instytut Kultury i Sztuki Kurta Masura.

XIV DALAJLAMA TYBETU TENZIN GJATSO

Duchowy i polityczny przywódca Tybetu. Laureat pokojowej nagrody Nobla z 1989 roku. W 2008 roku uznany przez magazyn „Time” za najbardziej wpływowego lidera politycznego świata.

Urodził się 6 lipca 1935 roku w północno-wschodnim Tybecie, w ubogiej chłopskiej rodzinie. Miał dwa lata, gdy rozpoznano w nim kolejne, XIV wcielenie Dalajlamy. Chłopiec został wyświęcony na mnicha i otrzymał imię Dzietsyn Dziambel Ngalang Losang Jesze Tenzin Gjatso, co oznacza Najczcigodniejszy, Doskonałej Chwały, Elokwentny, Inteligentny Dzierżawca Nauk, Ocean Mądrości.

W 1940 roku jako Dalajlama XIV został wyniesiony na tron w Lhasie, stolicy Tybetu będącego wówczas monarchią. W 1950 roku po wtargnięciu na teren wschodniego Tybetu żołnierzy Armii Ludowo-Wyzwoleńczej, Jego Świątobliwości powierzono pełną władzę polityczną. W 1951 roku Tybet stał się częścią Chin, formalnie nadal zarządzaną przez Dalajlamę XIV. Jako głowa państwa i szef tybetańskiego rządu Dalajlama XIV podejmował liczne próby pokojowego rozwiązania konfliktu tybetańsko-chińskiego. Wielokrotnie negocjował z władzami chińskimi, szukał wsparcia w Indiach. Niestety, bezskutecznie.

Brutalna polityka Chin w Tybecie budziła opór mieszkańców. W 1959 roku wybuchło powstanie. Tybetańczycy żądali wycofania się Chińczyków z ich kraju. Walczono o niepodległość. Powstanie zostało krwawo stłumione przez armię chińską.

Uciekając przed represjami wraz z Dalajlamą Tybet opuściło wielu Tybetańczyków. Azyl znaleźli w Indiach. Od 1960 roku siedzibą Dalajlamy i tybetańskiego rządu na wygnaniu jest Dharamsala, nazywana często „małą Lhasą”.

Od bez mała pięćdziesięciu lat Jego Świątobliwość Dalajlama XIV nie ustaje w pokojowej walce o odzyskanie niepodległości Tybetu. Na jego wniosek wielokrotnie debatowano na ten temat na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych. Podczas wystąpienia przed Kongresem Stanów Zjednoczonych nawoływał Chiny, między innymi, do podjęcia negocjacji, do zaprzestania masowego przesiedlania Chińczyków na teren Tybetu, do poszanowania swobód demokratycznych i zaniechania łamania praw człowieka. Wszelkie próby pokojowego rozwiązania problemu Tybetu podejmowane przez Dalajlamę spotykały się ze zrozumieniem świata, lecz brakiem reakcji Chińskiej Republiki Ludowej.

Niezależnie od działalności na forum międzynarodowym celem Dalajlamy i emigracyjnego rządu jest pielęgnowanie ojczystego języka, historii, religii i kultury. Na wygnaniu powstał tybetański uniwersytet, pielęgnowany jest tybetański buddyzm. Wartości buddyjskie oraz Powszechna Deklaracja Praw Człowieka stanowią podstawę ogłoszonej przez Dalajlamę konstytucji przyszłego wolnego Tybetu.

Jego Świątobliwość Dalajlama XIV kilkakrotnie spotykał się z papieżem Janem Pawłem II, odwiedził bez mała pięćdziesiąt państw. W Polsce był dwukrotnie: w 1993 i 2000 roku. W 2008 roku Marszałek Senatu Rzeczypospolitej ponownie zaprosił Dalajlamę XIV do Polski.

W uzasadnieniu do przyznanej Dalajlamie XIV w 1989 roku pokojowej nagrody Nobla napisano: „w swej walce o wyzwolenie Tybetu Dalajlama konsekwentnie przeciwstawia się stosowaniu przemocy. Opowiada się za rozwiązaniami pokojowymi, które pozwolą, w duchu tolerancji i wzajemnego szacunku, zachować historyczne i kulturowe dziedzictwo jego narodu”. Istotnie, w trwającej wiele dekad walce Jego Świątobliwości o wolność Tybetu nie ma miejsca na przemoc i nienawiść. Głoszone przez Jego Świątobliwości idee są szczególnie bliskie mieszkańcom Wrocławia, bowiem Wrocław jest miastem wielu kultur i religii.

Nagroda
Wrocławia
1993 - 2008

ROMAN AFTANAZY

Absolwent Gimnazjum Klasycznego im. Józefa Piłsudskiego w Stryju. Studia nad historią kultury polskiej, które rozpoczął na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, zakończył w 1946 roku na Uniwersytecie Wrocławskim, uzyskując dyplom magistra filozofii. We Lwowie pracował w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. We Wrocławiu rozpoczął pracę w Bibliotece Uniwersyteckiej. Wchodził w skład delegacji Uniwersytetu Wrocławskiego, która w lipcu 1946 roku przejęła od władz sowieckich w Przemyślu pierwszą część zbiorów Ossolińskich oraz Panoramę Raclawicką. Uczestniczył także w przejęciu drugiej części zbiorów bibliotecznych.

W 1948 roku powrócił do pracy w zorganizowanej we Wrocławiu Bibliotece Ossolineum. Jako kierownik działu gromadzenia zbiorów pracował tam do 1981 roku. Już jako uczeń gimnazjalny interesował się dziejami dworów poleskich, ich architekturą i zbiorami, co zaowocowało kilkunastoma artykułami ogłoszonymi przed 1939 roku w różnych czasopismach.

Do swoich zainteresowań powrócił natychmiast po zakończeniu wojny. Rozpoczął żmudną pracę gromadzenia materiałów ikonograficznych i opisowych na temat zamków, pałaców i dworów wzniesionych na dawnych kresach Rzeczypospolitej. Przez 50 lat samotnie, wytrwale, bez wsparcia jakiegokolwiek instytucji, zbierał informacje o dziejach miejscowości, ich właścicielach i historii powstania dworów. Praca wykonana przez Romana Aftanazego jest czymś wyjątkowym.

Dzieło życia Romana Aftanazego uwieńczone zostało 11-tomową publikacją. Pierwszy tom „Materiałów do dziejów rezydencji” ukazał się w roku 1986. Ze względów cenzuralnych w tytule nie można było zaznaczyć, że chodzi tu o rezydencje na kresach wschodnich. Wydanie drugie ukazało się już pod tytułem: „Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej”. Obok rezydencji znanych powszechnie, Roman Aftanazy opisał i zilustrował setki średnich i małych pałaców oraz dworów, które nigdy nie były opisywane. „Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej” zamykają pewną epokę, stanowią bezcenne źródło do badań nad historią i kulturą kresów i ich warstwę ziemiańską.

TOWARZYSTWO POMOCY IM. ŚW. BRATA ALBERTA

Organizacja dobroczynna, jedna z pierwszych powojennych organizacji pozarządowych działająca w ogólnopolskiej katolickiej sieci. Celem Towarzystwa jest niesienie pomocy bezdomnym i ubogim. Cele realizowane są poprzez zakładanie schronisk, noclegowni, domów stałego pobytu, pracę socjalną, pomoc prawną i socjologiczną. Towarzystwo powstało we Wrocławiu z inicjatywy grupy ludzi dobrej woli, działają-

cych z potrzeby serca. To dobroczynne stowarzyszenie, z osobowością prawną, mogące działać na terenie całej Polski, zostało zarejestrowane 2 listopada 1981 roku pod nazwą Towarzystwa Pomocy im. Adama Chmielowskiego, znanego jako Brat Albert, który poświęcił życie służbie bezdomnym i opuszczonym. W 1983 roku zmieniono nazwę na Towarzystwo Pomocy im. Brata Alberta. W 1989 roku miała miejsce kanonizacja Adama Chmielowskiego. Od 1995 roku Towarzystwo przyjęło nazwę Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta.

Pierwsze schronisko uruchomiono we Wrocławiu 23 grudnia 1981 roku. Obecnie koło wrocławskie prowadzi schronisko i noclegownię dla bezdomnych kobiet i matek z dziećmi, schroniska dla bezdomnych mężczyzn we Wrocławiu i Szczodrem oraz noclegownię dla bezdomnych mężczyzn.

Podstawową formą pomocy jest udzielenie noclegu, podanie posiłku, umożliwienie kąpieli, wymiana odzieży. Nadrzędnym celem pracy Towarzystwa jest przywrócenie osobom bezdomnym zdolności do samodzielnego życia, a tym samym odzyskanie poczucia godności. Towarzystwo opiekuje się również ubogimi i bezdomnymi spoza ośrodków. Prowadzi działania ratownicze wobec bezdomnych koczujących na dworcach lub w obiektach niemieszkalnych. Stosuje zasadę „każdemu głodnemu dać jeść, bezdomnemu miejsce, a niemu odzież. Jak nie można dużo, to mało...”

1994

MAREK DYŻEWSKI

Muzyk, muzykolog, historyk sztuki, animator życia muzycznego. W latach 1990-1994 był rektorem Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. W tym okresie wybudowano nową siedzibę Akademii i wzbogacono jej instrumentarium. Do rozwoju szkoły w istotny sposób przyczyniło się ożywienie kontaktów międzynarodowych. Studia muzyczne ukończył w Akademii Muzycznej we Wrocławiu. Studiował także historię sztuki na Uniwersytecie we Wrocławiu, Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w Wiedniu. Staż naukowowo-badawczy odbył na uniwersytecie w Brukseli.

Z jego inicjatywy powstał Festiwal Dni Muzyki Starych Mistrzów – międzynarodowy festiwal muzyki dawnej odbywający się we Wrocławiu w latach 1967-1987. Był jego założycielem, dyrektorem artystycznym i autorem wydawnictw. W 1992 roku wznowił Dni Muzyki Organowej i Klawesynowej. W 1997 roku powołał akademicki festiwal muzyczny „Gaudeamus”. W latach 1971-1973 kierował muzyczną rozgłośnią Polskiego Radia, a od 1975 roku współpracował z III programem Polskiego Radia we Wrocławiu.

Od wielu lat wypowiada się w mediach na tematy muzyczne. Jest autorem ciekawych, wielokrotnie nagradzanych audycji radiowych. Komentuje największe międzynarodowe

we imprezy muzyczne, odbywające się w naszym kraju, m.in. Festiwal Chopinowski w Dusznikach Zdroju, Międzynarodowy Festiwal „Wratislavia Cantans”, Międzynarodowy Konkurs Dyrygencki im. Grzegorza Fitelberga, Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina.

W działalności dydaktycznej jest zwolennikiem zasady, że wychowywać należy przez sztukę, która wymaga od odbiorcy wrażliwości, intuicji, wyobraźni i kreatywności, a równocześnie rozwija w człowieku te właśnie cechy. Prowadzi gościnne wykłady w polskich uczelniach muzycznych, na kilku uniwersytetach oraz na towarzyszących ważnym wydarzeniom muzycznym seminariach, konferencjach i warsztatach. Wykładał też w Niemczech, Belgii, Austrii, Rosji, Francji i Hiszpanii. Jest autorem poetyzowanych przekładów (z łaciny, francuskiego, niemieckiego, hiszpańskiego i włoskiego). Średniowieczny dramat liturgiczny „Ludus Danielis” w jego literackiej adaptacji grany był przez Teatr Wielki w Warszawie oraz na wielu scenach europejskich.

EWA UNGER

Działaczka społeczna i katolicka. W latach 1952-1964 pracowała w Wyższej Szkole Rolniczej we Wrocławiu. II wojnę światową spędziła na Syberii i w Kazachstanie. Do Wrocławia przyjechała w 1946 roku. W 1958 roku, po dużych trudnościach i oporach, zarejestrowano we Wrocławiu Klub Inteligencji Katolickiej. Klub we Wrocławiu zaangażował się w działalność ekumeniczną i społeczną oraz w problematykę polsko-niemiecką. Ewa Unger włączyła się w działalność Klubu Inteligencji Katolickiej od pierwszych chwil jego istnienia. Od 1958 roku zasiadała we władzach Klubu. Miała znaczący udział w kształtowaniu linii ideowej stowarzyszenia zgodnej z duchem Soboru Watykańskiego II.

Od lat sześćdziesiątych XX wieku aktywnie działała na rzecz pojednania polsko-niemieckiego. W 1989 roku z inicjatywy wrocławskiego Klubu powołano do życia Fundację Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego. Właśnie w Krzyżowej odbyła się „Msza św. Pojednania” w obecności premiera Tadeusza Mazowieckiego i prezydenta Helmuta Kohla. Wydarzenie to symbolizowało przełom we współpracy Polski i Niemiec. Krzyżowa jest miejscem spotkań i dialogu.

Celem Fundacji jest praca na rzecz porozumienia europejskiego i wzajemnego poszanowania narodów, społeczności i jednostek. Fundacja Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego wspiera rozwój europejskiego społeczeństwa obywatelskiego. Ewa Unger w 1990 roku została przewodniczącą Zarządu Fundacji.

WANDA TOMASZEWSKA

Wieloletnia działaczka społeczna. Nestorka Związku Harcerstwa Polskiego, Chorągwi Lwowskiej i Dolnośląskiej. Działaczka Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, propagatorka historii i walorów turystycznych Wrocławia. Przewodnicząca turystyczna po Wrocławiu. Członek PTTK, instruktor krajoznawstwa regionu dolnośląskiego, przewodnictwa, krajoznawstwa Polski. Członek Zarządu Koła Przewodników Miejskich Oddziału Wrocławskiego PTTK. Prze-

wodnicząca Komisji Wydawniczej Oddziału. Od 1918 roku była związana z harcerstwem – najpierw we Lwowie, a od 1946 roku na Dolnym Śląsku. W latach 1939-1945 aktywnie działała w Szarych Szeregach – pełniąc funkcję łączniczki o pseudonimie „Romana”. We Lwowie we wrześniu 1939 roku opiekowała się rannymi żołnierzami polskimi. Od czerwca 1941 roku do lipca 1944 roku pełniła funkcję komendantki Pogotowia Harcererek Lwowa i była instruktorką Wojskowej Służby Kobiet.

Po wojnie, we Wrocławiu krótko pracowała w Żegludze na Odrze oraz w placówce „Ossolineum” we Wrocławiu. Na krótko, od jesieni 1956 roku do 1959 roku związała się ze Związkiem Harcerstwa Polskiego. Czynną działalność harcerską wznowiła w 1981 roku. W styczniu 1987 roku we Wrocławiu zorganizowała Terenowy Harcerski Krąg Seniorów ZHP „Iglica”, którego była przewodniczącą. W 1990 roku weszła w skład Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP. Od 1994 roku była członkiem Zarządu Oddziału Dolnośląskiego Stowarzyszenia Szarych Szeregów.

Wanda Tomaszewska posiadała Krzyż Kawalerski OOP, Krzyż AK, Krzyż Zasługi dla ZHP z Rozetą - Mieczami, Krzyż Obrońców Lwowa 1939.

DAWNA POLONIA WROCŁAWSKA

Polacy mieszkający we Wrocławiu w okresie międzywojennym byli w większości kolejnym pokoleniem rodzin osiadłych na tym terenie w ostatnim dwudziestolecu XIX wieku. Zrzeszeni byli w kilku polskich organizacjach, prowadzących działalność gospodarczą, charytatywną i oświatową. Prowadzono czytelnię, zakładano biblioteki, organizowano przedstawienia teatralne, odczyty i uroczystości patriotyczne. Początkowo na tajnych kompletach, a po odzyskaniu przez Polskę niepodległości na legalnych już kursach nauczano języka polskiego.

Po 1918 roku większość Polaków wyjechała z Wrocławia. Ci, którzy pozostali współpracowali z Konsulatem RP we Wrocławiu, organizując patriotyczne uroczystości w Domu Polskim. Było to miejsce spotkań wrocławskich Polaków, mieściła się tam biblioteka, działał chór amatorski. Do prężności Polonii Wrocławskiej w istotny sposób przyczyniał się fakt, że we Wrocławiu był silny ośrodek akademicki skupiający największe w Niemczech grono studentów polskich. W latach trzydziestych XX wieku nasiliły się działania władz niemieckich zmierzające do zlikwidowania przejawów życia polskiego we Wrocławiu.

II wojnę światową przeżyli nieliczni spośród Polonii Wrocławskiej. Ci, którzy przetrwali natychmiast po wojnie przyłączyli się do odbudowy Wrocławia. Niestety, nie cieszyli się zaufaniem ani władz miasta, ani nowo przybyłej ludności polskiej. Uważano ich za Niemców. Nie znano, a nawet nie chciano znać ich przeszłości. Stali się grupą ludzi zagubionych, rozgoryczonych, a nierzadko prześladowanych.

Członkowie dawnych organizacji polskich opiekę i oparcie znaleźli w Towarzystwie Miłośników Wrocławia. Zorganizowana w nim została Sekcja Opieki nad Dawną Polonią Wrocławską, której nazwę zmieniono później na Sekcja Dawnej Polonii Wrocławskiej. Ta najstarsza Sekcja Towarzystwa Miłośników Wrocławia, zrzeszająca ludzi spod znaku Rodła, za zadanie postawiła sobie popularyzację wiedzy o przeszłości Polonii poprzez odczyty, wystawy, publikacje, których tematem są dzieje Polaków we Wrocławiu w okresie międzywojennym.

1995

ANDRZEJ JOCHELSON

Uczestnik kampanii wrześniowej. Do Wrocławia przybył w 1945 roku wraz z Bolesławem Drobnerem. Działacz społeczny. Propagator historii i kultury Wrocławia. Wszechstronny erudyta, utalentowany prawnik, historyk sztuki, asystent na Uniwersytecie Wrocławskim. Znamca dziejów Wrocławia, zwłaszcza jego kultury, autor wielu publikacji w tym z dziejów kultury religijnej Wrocławia, a także pierwszego powojennego, wydanego w 1946 roku przewodnika po naszym mieście. Dziennikarz, felietonista, a nawet poeta. Brał czynny udział w organizowaniu życia w pierwszych powojennych latach Wrocławia. Jako jeden z pionierów Wrocławia pełnił rozmaite funkcje administracyjne, społeczne i polityczne. Był m.in. naczelnikiem Miejskiego Urzędu Obwodowego nr VI, Wydziału Kultury, Sztuki i Szkolnictwa, starostą grodzkim. Prowadził własną kancelarię adwokacką. Na przełomie 1950/1951 roku był bezpodstawnie aresztowany przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa.

Andrzej Jochelson współorganizował Sekcję Pionierów Wrocławia przy Towarzystwie Miłośników Wrocławia. Dwukrotnie był jej prezesem. Nieudane próby zorganizowania się wrocławskich pionierów sięgają 1946 roku. Rozmowy z Towarzystwem Miłośników Wrocławia o włączeniu do struktur Towarzystwa pionierów toczyły się od roku 1960. Dopiero w 1965 roku Walny Zjazd Pionierów Wrocławia zatwierdził odznakę pionierską i regulamin Sekcji Pionierów. Za okres pionierski na terenie Wrocławia uznany został czas między 9 maja a 31 lipca 1945 roku. Zgodnie z regulaminem Sekcji Pionierów, pionierem Wrocławia jest ten, kto przybył do Wrocławia w tym czasie, a następnie podjął i kontynuował tu pracę lub studia. Za pionierów uznano także osoby narodowości polskiej, mieszkające we Wrocławiu przed wojną lub tych, którzy się tu znaleźli na skutek przymusowych wysiedleń z kraju.

DOLNOŚLĄSKA DYREKCJA OKRĘGOWA KOLEI PAŃSTWOWYCH WE WROCŁAWIU

Powstała w sierpniu 1945 roku. Początkowo miała siedzibę w Kluczborku skąd została przeniesiona do Wrocławia. Zarządzała infrastrukturą, w skład której wchodziły tysiące kilometrów linii kolejowych, stacje i budynki dworcowe, mosty, wiadukty, przepusty kolejowe. Z jej usług korzystały miliony pasażerów. Miała znaczący udział w ogólnopolskim transporcie kolejowym. Ten szczebel organizacyjny PKP przestał istnieć w 1999 roku. Dolnośląska Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w znaczący sposób, zarówno organizacyjnie, jak i finansowo, przyczyniła się do utrzymania i restauracji zabytkowych budowli Wrocławia. Wspierała wrocławską kulturę. Prowadziła działalność na rzecz humanitarnych idei ratowania życia i zdrowia ludzkiego, m.in. poprzez zainicjowanie przez PKP Ruchu Honorowego Krwiodawstwa.

1996

STANISŁAW MIĘKISZ

Mieszkaniec Wrocławia od 1946 roku. Studia ukończył na uniwersyteckim Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii. Pracował jako asystent w państwowym Instytucie Matematyki, następnie jako nauczyciel w Liceum Ekonomicznym i w Wyższej Szkole Rolniczej. Doktoryzował się na Uniwersytecie Wrocławskim pod kierunkiem prof. Romana Ingardena. Stanisław Miękisz jest profesorem zwyczajnym Akademii Medycznej we Wrocławiu, biofizykiem. Przeszło dwadzieścia lat kierował Katedrą Biofizyki Akademii Medycznej we Wrocławiu. Jest światowym autorytetem w dziedzinie biofizyki błon biologicznych. Jego dorobek naukowy znany jest tak w kraju, jak i za granicą. W latach 1980-1981 był wykładowcą w Wszechnicy Robotniczej MKZ NSZZ „Solidarność”. Podczas stanu wojennego związany był z podziemnymi strukturami „Solidarności”. W 1984 roku był jednym z twórców Ruchu „Bez Przemocy” powstałego po zamordowaniu ks. Jerzego Popiełuszki. W maju 1990 roku został wybrany na radnego, a 4 czerwca tego roku powierzono mu funkcję przewodniczącego pierwszej demokratycznie wybranej Rady Miejskiej Wrocławia (1990-1994).

Z jego inicjatywy powstała Wrocławska Rada Nauki, w skład której weszli m.in. rektorzy uczelni, przewodniczący Oddziału Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu, dyrektor Ossolineum i inni. Był rzecznikiem restytucji Fundacji Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, stworzenia miejskiej sieci komputerowej, wypracowania koncepcji centrum kongresowego na potrzeby imprez naukowych, kulturalnych czy gospodarczych. Dzięki aktywności Stanisława Miękisz dokonywały się najważniejsze zmiany we Wrocławiu lat dziewięćdziesiątych. Jako współorganizator prac na rzecz organizacji i rozwoju samorządu terytorialnego był jednym z inicjatorów opracowania Statutu Miasta, który w skali kraju stał się wzorcem dla innych miast.

ANDRZEJ WISZNIEWSKI

Absolwent Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej. Profesor zwyczajny, specjalista w zakresie automatyki elektroenergetycznej. Nauczyciel akademicki. W 1981 roku wybrany na prorektora Politechniki Wrocławskiej, usunięty ze stanowiska w stanie wojennym. W 1990 roku został rektorem Politechniki Wrocławskiej i pełnił tę funkcję przez dwie kadencje, do roku 1996. Przez dwa lata przewodniczył Kolegium Rektorów Wyższych Uczelni Wrocławia i Opola. Był Ministrem Nauki oraz przewodniczącym Komitetu Badań Naukowych w rządzie Jerzego Buzka (1997-2001). Jest autorem ponad 130 artykułów i 5 książek wydanych w Polsce, RFN i USA. Członek wielu krajowych i międzynarodowych organizacji naukowych. Podczas jego kadencji na Politechnice Wrocławskiej rozwinęły się badania naukowe, rozbudowano i usamodzielniono wiele placówek naukowych uczelni. Nawiązano stałą i ścisłą współpracę

z wieloma uczelniami europejskimi oraz Stanów Zjednoczonych. Przyczynił się do integracji wrocławskiego środowiska naukowego. Od września 1980 roku był członkiem w „Solidarności”. W stanie wojennym został internowany. Działal w demokratycznej opozycji, był autorem licznych artykułów publicystycznych w prasie drugiego obiegu. Wygłaszał wykłady i prelekcje na tematy społeczne i niepodległościowe.

ZESPÓŁ ROZGŁOŚNI POLSKIEGO RADIA WE WROCŁAWIU

Oficjalne otwarcie Rozgłośni Polskiego Radia we Wrocławiu miało miejsce 29 września 1946 roku w odbudowywanej, niemieckiej siedzibie radia przy ul. Karkonoskiej (ówczesna Armii Czerwonej). W zrujnowanym Wrocławiu konieczna była budowa urządzeń eksploatacyjnych, organizacja stałego nadawania słuchowisk, rozwój radiofonizacji. Początkowo program składał się głównie z dwóch części – lokalnej i retransmisji programu ogólnokrajowego. W październiku 1949 roku utworzony został ogólnopolski Program Drugi, w którym znalazły się lokalne okienka. W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych rozgłosnia wrocławska dzieliła swój czas antenowy z rozgłosnią zielonogorską. Znacznie więcej czasu antenowego Radio Wrocław miało na falach ultrakrótkich, lecz dopiero w 1990 roku uzyskano możliwość nadawania pełnego programu w tym paśmie. Początkowo było to 10 godzin programu własnego, później pojawiały się kolejne pozycje programowe, a w 1993 roku rozgłosnia rozpoczęła nadawać program całodobowy. Od listopada 1992 roku Radio Wrocław uruchomiło program miejski.

Rozgłosnia Polskiego Radia we Wrocławiu służy mieszkańcom miasta nieustannie od roku 1946 aż do dziś. Nie byłoby to możliwe bez rzetelnej pracy ludzi w niej zatrudnionych. Zespół dziennikarzy i techników przygotowując programy prezentujące problematykę Wrocławia przybliża jego historię i czynnie uczestniczy w życiu miasta. Wpływa na konsolidację różnych środowisk Wrocławia, promuje ludzi wybitnych i zasłużonych dla miasta, gdy trzeba krytykuje i piętnuje to, co społecznie naganne i szkodliwe. Na stałe w historię Wrocławia wpisali się radiowcy: Ewa Szumańska, Jan Kaczmarek, Monika Klubińska, Zofia Owińska, Ewa Góral, Janusz Mencil, Renata Radomska, Urszula Lubecka, Małgorzata Cichocka, Anna Piwowska, Małgorzata Cholewa, Dobrosława Wiśniewska.

1997

WOJCIECH DZIEDUSZYCKI

Działacz konspiracyjnego Związku Walki Zbrojnej, więzień obozów koncentracyjnych, uczestnik powstania w Pradze. Wrocławianin od 1945 roku. Po przybyciu do Wrocławia brał czynny udział w organizacji życia gospodarczego i kulturalnego Wro-

clawia. Jego zasługą jest uruchomienie zakładów młynarskich we Wrocławiu, młynów w Dzierżoniowie i Jaworze, a także 400-letniego młyna „Maria” na Wyspie Piaskowej we Wrocławiu. Niepodważalne są jego dokonania dla życia kulturalnego Wrocławia. Wojciech Dzieduszycki to artysta, a zarazem wykonawca oraz twórca wielu form muzyczno-literackich, dziennikarz, krytyk muzyczny, autor i realizator audycji radiowych i telewizyjnych. To także działacz kilku stowarzyszeń twórczych i towarzystw kulturalnych. Był współzałożycielem tygodnika kulturalno-społecznego „Sygnały”, a potem tygodnika „Odra” oraz Dolnośląskiego Towarzystwa Muzycznego.

Z inicjatywy Wojciecha Dzieduszyckiego powołano Operetkę Dolnośląską oraz utworzono Wrocławski Ośrodek Telewizyjny. Dzięki niemu powstały we Wrocławiu szkoły muzyczne I i II stopnia oraz Państwowa Wyższa Szkoła Muzyczna we Wrocławiu. Przy jego udziale rozpoczęły działalność Festiwal Chopinowski w Dusznikach Zdroju, Festiwal Wieniawskiego w Szczawnie Zdroju, festiwal Oratoryjno-Kantatowy „Wratislavia Cantans”. Prowadził jeden z najpopularniejszych w Polsce kabaretów aktorsko-literackich „Dymek z papierosa”.

(W roku 1999 otrzymał tytuł Civitate Wratislaviensi Donatus, ale w 2005 zrezygnował z niego.)

JAN FELIKS SAROSIEK

Absolwent Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1989 roku. Autor licznych publikacji naukowych, w tym związanych z ochroną środowiska. Pracownik Uniwersytetu Wrocławskiego początkowo jako laborant, następnie młodszy asystent, starszy asystent, adiunkt, docent i wreszcie profesor. Kierownik Zakładu Ekologii i Ochrony Przyrody oraz Zakładu Metodyki Nauczania Biologii. W dwóch kadencjach zastępca i dyrektor Instytutu Botaniki Uniwersytetu Wrocławskiego. Nauczyciel akademicki, pod którego kierunkiem promowało się wielu studentów. Promotor licznych doktoratów, opiekun prac habilitacyjnych. Jego działalność dydaktyczna na Uniwersytecie Wrocławskim objęła studentów biologii, ochrony środowiska, a także innych kierunków Uczelni, na których prowadzone są zajęcia z tych dziedzin.

Olbrzymia aktywność Jana Sarosieka w dziedzinie ekologii i ochrony przyrody przyczyniła się w znacznym stopniu do stworzenia we Wrocławiu bardzo silnego ośrodka oddziałującego na proekologiczne rozwiązania wielu problemów w mieście, a także umocniła pozycję Wrocławia jako ośrodka regionalnego. Brał udział w pracach Komisji Ochrony Środowiska Rady Miejskiej Wrocławia jako członek spoza Rady oraz w pracach Wojewódzkiej Komisji Ochrony Przyrody z rekomendacji Sejmiku Samorządowego we Wrocławiu.

WYDAWNICTWO DOLNOŚLĄSKIE

Powstało w 1986 roku jako filia krakowskiego Wydawnictwa Literackiego. Sprywatyzowane jako pierwsze w Polsce, w ciągu niespełna dekady osiągnęło znaczącą pozycję wśród czołowych polskich wydawnictw. Współtwórcą sukcesu Wydawnictwa był jego wieloletni prezes Andrzej Adamus, którego zasługi dla kultury i promocji Wrocławia i Dolnego Śląska trudno przecenić. Wydawnictwo Dolnośląskie jest oficyną o profilu

literackim, wydającą klasykę polską i światową, literaturę współczesną, poezję, esystrykę, literaturę edukacyjną. Jest w nim miejsce dla publikacji z zakresu literatury pięknej, popularnonaukowej, popularnej. Tytuły w nim publikowane charakteryzują się wysokim poziomem merytorycznym i edytorskim. Wydawnictwo Dolnośląskie publikowało utwory Cz. Miłosza, Z. Herberta, M. Akavii, M. Puzo, stale wydaje dzieła T. Różewicza. Jest organizatorem Wrocławskich Promocji Dobrych Książek, które Andrzej Adamus nazywał „Kiermaszem z pretensjami”, cyklicznej imprezy stwarzającej okazję do spotkań czytelników z pisarzami, wydawcami i księgarzami.

Wydawnictwo cenione jest szczególnie za takie serie wydawnicze, jak: „Tak żyli ludzie”, „Tajemnice zwierząt”, „Świadectwa”, „A to Polska właśnie...”, „Biblioteka Klasyki”, „Biblioteka Pisarzy Żydowskich”. Z Wydawnictwem współpracują wybitni wrocławscy twórcy i naukowcy. Spośród publikacji szczególnie ważnych dla Wrocławia wymienić należy „Encyklopedię Wrocławia”, „Dziedzictwo wieków” czy trzutomową „Historię Wrocławia”. Od września 2004 roku nowym właścicielem oficyny jest poznańskie wydawnictwo Publicat S.A.

1998

TADEUSZ MARIA ZIPSER

Architekt i urbanista, członek SARP. Pracownik Politechniki Wrocławskiej. Od 1976 roku profesor. Kierował Katedrą Planowania Przestrzennego koncentrując się na zagadnieniach przestrzennej struktury miast. Jest specjalistą w zakresie metod ilościowych w planowaniu regionalnym i symulacji metod systemów osadniczych. Związany z opozycją demokratyczną w sierpniu 1980 roku zaangażował się w ruch społeczny „Solidarność”.

17 czerwca 1981 roku, w pierwszych wolnych wyborach, został wybrany na rektora Politechniki Wrocławskiej. Jego kadencja rektorska rozpoczęła się we wrześniu 1981 roku i trwała nieco ponad 100 dni. W stanie wojennym został usunięty ze stanowiska a następnie internowany. Był członkiem Rady do spraw Nauki przy prezydencie Wałęsie.

Jego projekty architektoniczne i propozycje rozwiązań urbanistycznych przyczyniły się do rozwoju Wrocławia. Wspólnie z Jerzym Wojnarowiczem i Waldemarem Wawrzyniakiem zbudował we Wrocławiu przy ul. Bardzkiej kościół Ducha Świętego i kaplicę cmentarną. Wspólnie z Markiem Dobrowolskim zrekonstruował wieżę kościoła św. Elżbiety przy ul. Grabiszynskiej przykrywając ją ażurowym hełmem o współczesnych formach. Na osiedlu Nowy Dwór według jego projektu powstał kościół Opatrzności Bożej. Dla wrocławskiego Ogrodu Botanicznego zaprojektował niewielki zbiornik wodny do ekspozycji roślin wodnych. Pod jego kierunkiem opracowana została strategia urbanistyczna dla Wrocławia zawarta w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

MAREK ROSTECKI

Dyrektor wrocławskiego teatru muzycznego w latach 1991–2002. W latach dziewięćdziesiątych dyrektor Marek Rostecki rozszerzył operetkowy profil teatru o koncerty, rewie i musicale. Niewątpliwym sukcesem tych lat był wrocławski „Skrzypek na dachu” w reżyserii Jana Szurmieja. Promował Wrocław poprzez działania kulturalne.

ZESPÓŁ ARCHITEKTÓW

Wacław Hryniewicz, Wojciech Jarząbek, Jan Matkowski

Zespół architektów, którzy architekturze Wrocławia nadali nowoczesne oblicze. Ich projekty sprawiły, że Wrocław stał się przykładem miasta, w którym trwa bunt młodych jako opozycja do projektów postmodernistycznych, dominujących w architekturze przez poprzednie dekady. Według projektu W. Hryniewicza, W. Jarzabka i J. Matkowskiego, na terenie parafii Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Popowicach, powstał kościół pod wezwaniem Matki Bożej Królowej Pokoju. Budowla nawiązuje do gotyckich i neogotyckich tradycji architektonicznych Wrocławia.

Wacław Hryniewicz – architekt i projektant jest współautorem m.in. osiedli Nowy Dwór i Kuźniki, budynków na osiedlach Gądów i Kozanów.

Wojciech Jarząbek – architekt, członek SARP, współautor wspomnianych już projektów architektonicznych, a ponadto zespołu mieszkalno-użytkowego przy pl. Pereca, domów handlowych „Solpol 1” i „Solpol 2” przy ul. Świdnickiej, domu wielorodzinnego przy Wybrzeżu Wyspiańskiego.

Jan Matkowski – brał udział w realizacji projektów nagrodzonego zespołu architektów, a także w innych wrocławskich przedsięwzięciach budowlanych, jak np. Galeria Dominikańska według projektu arch. Edwarda Lacha.

1999

JANINA BOGUSŁAWSKA-JAWORSKA

Profesor Akademii Medycznej we Wrocławiu, zasłużona w dziedzinie rozwoju hematologii dziecięcej we Wrocławiu. Profesor Janina Bogusławska-Jaworska była znakomitym pediatrą, dziecięcym hematologiem i onkologiem, cenionym w kraju i za granicą, naukowcem, nauczycielką wielu pokoleń lekarzy. Jej autorstwa jest ponad 300 publikacji, z których wiele, o poznawczym znaczeniu, miało charakter pionierski. Była członkiem redakcji czasopism naukowych oraz licznych krajowych i międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń medycznych: Była autorem 12 ogólnopolskich programów leczenia nowotworów dziecięcych.

W 1973 roku zorganizowała Oddział Hematologii, który przekształciła w Klinikę Hematologii i Chorób Rozrostowych Dzieci Akademii Medycznej we Wrocławiu i kierowała nią w latach 1981-2000. Klinikę tę budowała przez pięć lat. Swoje życie zawodowe poświęciła leczeniu dzieci z nowotworami. Dzięki niej poprawiła się diagnostyka i wyniki leczenia nowotworów u dzieci.

Dzięki działalności prof. Janiny Bogusławskiej-Jaworskiej we Wrocławiu powstał silny, największy w Polsce ośrodek hematologii i onkologii dziecięcej spełniający międzynarodowe standardy, znany i ceniony w Europie, współpracujący z międzynarodowymi organizacjami naukowymi, stanowiący aktywne centrum szkoleniowe i naukowe, przyciągające do Wrocławia wybitnych naukowców, specjalistów i studentów z kraju i zagranicy.

MACIEJ ŁAGIEWSKI

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego. W latach 1977-1985 jako nauczyciel akademicki prowadził wykłady z prawa, historii kultury i sztuki oraz etnografii. W latach 1983-1990, będąc kustoszem w Muzeum Architektury we Wrocławiu, organizował i kierował pracami renowacyjnymi na Starym Cmentarzu Żydowskim we Wrocławiu. W 1988 roku miejsce to udostępniono do zwiedzania. Obecnie jest to Muzeum Sztuki Cmentarnej, będące oddziałem Muzeum Miejskiego Wrocławia.

Maciej Łagiewski w 1991 roku został dyrektorem Muzeum Historycznego we Wrocławiu. Pod kierunkiem tego znakomitego menadżera muzeum ożyło, zmieniło charakter, stało się miejscem spotkań elity kulturalnej Wrocławia oraz miejscem prezentacji atrakcyjnych, wystaw, które cieszyły się rekordową frekwencją. Z jego inicjatywy w Ratuszu Wrocławskim podziwiać można było wystawę: „Salvador Dali – Grafika”. Był również kuratorem wystaw kolekcji Wojciecha Fibaka, Franciszka Starowieyskiego i wielu innych. Jest twórcą „Galerii Sławnych Wrocławian” w Ratuszu Wrocławskim.

Maciej Łagiewski od 2000 roku jest dyrektorem Muzeum Miejskiego Wrocławia. Jest laureatem licznych nagród krajowych i międzynarodowych oraz autorem publikacji z zakresu historii i architektury Wrocławia przełomu XIX i XX wieku. Jego autorstwa jest także scenariusz dokumentalnego filmu o żydowskich kantorach „Oni żyli wśród nas”, a jego autorską wystawę „Wrocławscy Żydzi 1850-1944” prezentowano w Wiesbaden, Stuttgarcie, Hannoverze, Münster, Ausburgu i Würzburgu.

KABARET „ELITA”

Kabaretowi dał początek ruch studencki, niezwykle prężny po marcu 1969 roku. W 1969 roku trzech studentów Wydziału Elektroniki Politechniki Wrocławskiej Tadeusz Drozda, Jan Kaczmarek i Jerzy Skoczylas założyli kabaret „Elita”. Roman Gerczak był jedynym nie studentem, który pracował w „Elicie” w pierwszych latach jej działalności. Kierownikiem muzycznym i kompozytorem zespołu był Włodzimierz Plaskota. W ciągu lat w kabarecie następowały zmiany personalne. Obecnie skład zespołu stanowią Jerzy Skoczylas, Leszek Niedzielski i Stanisław Szelc. Jest to kabaret autorów. Jego specjalnością są powszechnie znane piosenki. Wystarczy wspomnieć

takie tytuły, jak: „Do serca przytul psa”, „Nie odlecimy do ciepłych krajów”, „Czego się boisz głupia”. Pierwsze sukcesy estradowe kabaretu miały miejsce na studenckich festiwalach artystycznych FAMA w Swinoujściu, a w 1971 roku zdobył główną nagrodę na Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu. Od początku lat siedemdziesiątych „Elita” rozpoczęła współpracę z redakcją rozrywki programu III Polskiego Radia. W tych latach w ramach „Ilustrowanego Tygodnika Rozrywkowego” powstawały „Magazynki Kabaretu Elita”. Również w tym czasie zaczął współpracować z członkami kabaretu Andrzej Waligórski (autor wielu tekstów), co znalazło swoje odzwierciedlenie w redakcji niezwykle popularnej audycji „Studio 202” (obecnie najstarsza audycja rozrywkowa w Polskim Radiu). Oraz niezapomniane wykonanie przez artystów kabaretu Elita „Rycerzy Andrzeja Waligórskiego” w audycji „60 minut na godzinę” emitowanych w radiowej Trójce w latach 1974-1981.

Oprócz estrady i radia kabaret „Elita” współpracuje także z telewizją biorąc udział w maratonach kabaretowych, festiwalach i wielu programach satyrycznych. Kabaret uczestniczył w setkach audycji radiowych i programów telewizyjnych. Nagrał wiele płyt i kaset. Dał tysiące występów w Polsce i na całym świecie, między innymi w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, RFN, Szwecji, Austrii, RPA i Australii. Kabaret Elita bez wątpienia należy do najbardziej zasłużonych kabaretów na polskiej scenie.

2000

STEFAN ARCZYŃSKI

Pochodzi z polskiej rodziny emigrantów z Wielkopolski, która na przełomie wieków wywędrowała do przemysłowej Nadrenii i Westfalii. Wychowywany był w duchu i kulturze polskiej, a jego ojciec, który brał czynny udział w działalności Związku Polaków w Niemczech, w 1940 roku został stracony za swoją antyniemiecką działalność. Wojenne losy Stefana Arczyńskiego skończyły się rosyjską niewolą. Dzięki swojemu pochodzeniu i udokumentowanej działalności rodziny w Niemczech opuścił obóz jeniecki. Przekazany przez Rosjan w ręce władz polskich trafił do obozu przejściowego koło Poznania.

Stefan Arczyński swoją przygodę z fotografią rozpoczął w 1934 roku. W 1936 roku dokumentował zmagania sportowców podczas Igrzysk Olimpijskich w Berlinie. Fotografii zawdzięcza fakt, że po wcieleniu do Luftwaffe skierowano go do pracy w laboratorium, gdzie wywoływano zdjęcia lotnicze.

Po uzyskaniu obywatelstwa polskiego, swój pierwszy po wojnie warsztat fotograficzny Stefan Arczyński otworzył w Kamiennej Górze. Wrocławianinem i członkiem Polskiego Związku Artystów Fotografików jest Arczyński od roku 1950. Na setkach tysięcy wykonanych przez niego fotografii znajdują się obrazy powojennego Wrocławia i Dolnego Śląska, zabytkowa i współczesna architektura.

Wśród fotografii Stefana Arczyńskiego nie brakuje także wspaniałej dokumentacji życia kulturalnego Wrocławia i Dolnego Śląska. Sfotografował prawie całą Polskę. Również fotografie stanowią plon jego wielu zagranicznych podróży. Osiągnięcia Stefana Arczyńskiego są nie do przecenienia. Należą do nich setki wystaw, dziesiątki albumów i wydawnictw okolicznościowych. Powszechnie są znane przepiękne pocztówki Dolnego Śląska i Wrocławia. Perfekcjonista, człowiek tytanicznej pracy. Jego fotografie są pełne poezji, ciepła i miłości do ludzi i otaczającego świata.

SYLWESTER CHĘCIŃSKI

Nazywany „malarzem polskich charakterów”, mistrzem komedii i filmu gangsterskiego. To wybitny reżyser i scenarzysta, klasyk polskiego kina posiadający błyskotliwą umiejętność charakteryzowania bohaterów, znakomity artysta, reżyser dysponujący świetnym warsztatem, a zarazem wspaniały człowiek. Jego twórczość, głęboko osadzona w realiach życia społecznego, adresowana jest do ludzi, którzy mieszkają w naszym kraju, znają naszą mentalność. Jego filmy pokazują prawdę o nas samych, zmuszają do refleksji.

Najbardziej wrocławski z polskich reżyserów swoje filmy kręcił we Wrocławskiej Wytwórni Filmów Fabularnych, obok takich reżyserów, jak Wojciech Has czy Jan Jakub Kolski. Przez kilka lat pracował ze Stanisławem Lenartowiczem, Andrzejem Wajdą i Jerzym Passendorferem.

Charakterystyczną cechą twórczości Chęcińskiego jest różnorodność gatunków filmowych. W swoich filmach, które spotkały się z uznaniem publiczności, potrafił stworzyć autentyczne, ciekawe postaci. Różnorodne filmy Chęcińskiego łączy wspólny element: najważniejsze są relacje między ludźmi, w centrum uwagi pozostaje człowiek i jego zachowanie w określonych sytuacjach. W latach 1976-1980 był zastępcą kierownika artystycznego Zespołu Filmowego „Iluzjon”, a w latach 1988-1991 zastępcą kierownika artystycznego zespołu filmowego „Kadr”. Sylwester Chęciński był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany za osiągnięcia artystyczne.

Od przeszło czterdziestu lat jest związany z Wrocławiem i Dolnym Śląskiem. Jego filmy, zwłaszcza „Sami swoi” utrwaliły klimat, charakter, scenerię, pierwszych powojennych lat w naszym regionie. Utrwały także sylwetki przesiedleńców zza Buga, którzy stanowili niezwykle barwną część ludności przybyłej po wojnie na Ziemię Zachodnie. Ich sfabularyzowane losy stanowią znakomity przyczynek do naszej historii.

JAN MIODEK

Chciał zostać dziennikarzem. Życie zadecydowało jednak inaczej. Po ukończeniu studiów filologicznych pozostał jako asystent w Katedrze Języka Polskiego na Uniwersytecie Wrocławskim. Językoznawca, profesor i dyrektor Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Jest członkiem Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk oraz Rady Języka Polskiego. Przez wiele lat kierował Zakładem Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców, a także prowadził Szkołę Letnią Kultury Języka Polskiego dla Cudzoziemców. Jest autorem tysięcy artykułów i kilkunastu książek.

Od 1969 roku we wrocławskim dzienniku „Słowo Polskie” prowadzi stałą rubrykę „Rzecz o języku”. Postrzegany powszechnie jako obrońca kultury języka polskiego jest autorem cieszącego się niesłabnącą popularnością programu telewizyjnego „Ojczyzna polszczyzna”.

Od lat z takim samym zaangażowaniem propaguje wiedzę o języku polskim. Jest wspaniałym gawędziarzem, dowcipnym wykładowcą i prelegentem. Zarówno wykłady na Uniwersytecie, jak i spotkania poza uczelnią stanowią dla słuchaczy intelektualną ucztę. Jest laureatem wielu nagród, niezwykle popularnym wrocławianinem, który jednak nigdy nie oderwał się od swoich korzeni, czyli rodzinnych Tarnowskich Gór.

Laureat wielu nagród m.in. Wojciecha Korfanteo, Hugona Steinhausa, Towarzystwa Przyjaciół Śląska w Warszawie, łoży Liderów w Katowicach, ministra Edukacji Narodowej, rektora Uniwersytetu Wrocławskiego, „Złotej Kuli” przyznawanej przez Wrocławską Izbę Gospodarczą, telewizyjnych „Wiktorów” (1988, 1991, 1998) oraz „Superwiktora” za całokształt twórczości w 1998 roku. Znalazł się na czwartej pozycji w plebiscycie organizowanym przez tygodnik „Polityka” na najwybitniejsze postacie telewizji XX wieku (2000). Dwukrotnie został wybrany najpopularniejszym mieszkańcem Wrocławia.

MIESIĘCZNIK „ODRA”

Miesięcznik powstał w 1961 roku z przekształconego tygodnika „Odra”, który wychodził w latach 1958-1961. Jest miesięcznikiem społeczno-kulturalnym wydawanym przez Bibliotekę Narodową i Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu. Funkcję redaktorów naczelnych pełnili kolejno m.in. Tadeusz Lutogńiewski, Zbigniew Kubikowski, Ignacy Rutkiewicz, a następnie Mieczysław Orski.

Początkowo pismo zajmowało się głównie tematyką regionalną i niemcoznawczą. Od lat siedemdziesiątych, już pod kierunkiem Klemensa Krzyżagórskiego w „Odrze” zaczęły się ukazywać materiały o najnowszej, niekoniecznie powszechnie znanej historii Polski. Niepokorny miesięcznik narażony był na ciągłe potyczki z ówczesną władzą i powszechnie obowiązującą cenzurą.

W stanie wojennym działalność pisma została zawieszona na siedem miesięcy. Pierwszy numer „Odry” w stanie wojennym ukazał się w sierpniu 1982 roku. Na jej łamach publikowane były teksty autorów, którzy zniknęli z innych pism. Podjęta w 1987 roku próba likwidacji pisma zakończyła się niepowodzeniem.

Współpraca z takimi pisarzami, jak: Tadeusz Różewicz, Tymoteusz Karpowicz, Ludwik Flaszen, Henryk Worcell, Urszula Kozioł, Stanisław Lem, Melchior Wańkowicz, Hanna Krall, Kazimierz D. Moczarski nadała miesięcznikowi wysoką rangę w skali ogólnopolskiej. Znajduje się w nim miejsce na dyskusję nad aktualnymi problemami dotyczącymi Polski i spraw międzynarodowych.

W „Odrze” prezentują swe poglądy najwybitniejsi polscy i zagraniczni badacze, pisarze, artyści. Jest w niej miejsce na teksty filozoficzne, omówienia, interpretacje i recenzje krajowej i zagranicznej twórczości literackiej, prezentację utworów młodych pisarzy i artystów. Od lat dziewięćdziesiątych, przynajmniej raz w roku ukazuje się numer miesięcznika przybliżający wrocławianom historię naszego miasta.

MARIA I AUGUST WILHELM HECTOWIE

Początki współpracy pomiędzy parafiami katolickimi i ewangelickimi Dortmundu i Wrocławia sięgają 1981 roku. Pierwsze transporty z darami przyjechały do Wrocławia w kwietniu tegoż roku. Akcję kontynuowano w okresie stanu wojennego. Dortmundczycy urządzali kwesty, gromadzili leki, zbierali żywność i ubrania. Był to początek kontaktów pomiędzy polskimi i niemieckimi rodzinami. Sformalizowano je w 1991 roku poprzez powołanie do życia Dortmundzko-Wrocławskiej Fundacji Partnerstwa Międzyparafialnego im. św. Jadwigi. Fundację założyły organizacje związane z polskim Kościołem Katolickim oraz katolicy i ewangelicy niemieccy. W jej prezydium od lat zasiadają Maria i August Wilhelm Hecktowie.

Maria i August Wilhelm Hecktowie organizują i patronują rozlicznym akcjom oraz stałej działalności fundacji. Z ich inicjatywy odbywają się wymiany polsko-niemieckie, obozy dla młodzieży, kursy nauki języka niemieckiego i wszelkiego rodzaju seminaria. Zabiegają o propagowanie tolerancji, solidarności, partnerstwa, przełamywanie narodowych polsko-niemieckich stereotypów. Przy ich współpracy Fundacja rozwija działalność charytatywną, tworzy warunki do podejmowania w parafiach wrocławskich działań gospodarczych. Dla młodzieży organizowane są coroczne praktyki zawodowe oraz wyjazdy wakacyjne. W parafiach wrocławskich prowadzone są kursy języka niemieckiego.

Działalność Fundacji odgrywa istotną rolę w umacnianiu więzi pomiędzy narodami niemieckim i polskim. Sprzyjają temu bezpośrednie kontakty między mieszkańcami Wrocławia i Dortmundu, wzajemne poznawanie problemów społecznych oraz próby ich wspólnego rozwiązywania.

EWA SZUMAŃSKA-SZMORLIŃSKA

Podróżniczka i pisarka. Jest prozaikiem, autorką utworów dramatycznych, reportaży i słuchowisk radiowych. Podczas wojny należała do Armii Krajowej, konspirowała w Kedywie i pisała do podziemnego tygodnika „Biuletyn Informacyjny”. Brała udział w Powstaniu Warszawskim. Była sanitariuszką, reporterką gazet powstańczych, także łączniczką. Po wojnie studiowała filozofię, historię sztuki. Była aktorką teatrów w Krakowie, Łodzi i Wrocławiu.

W 1958 roku rozpoczęła pracę we wrocławskim oddziale Polskiego Radia. Prowadziła wywiady, przeprowadzała reportaże, sondy. Jej liczne podróże zagraniczne zapoczątkowane w 1961 roku wyjazdem do Afryki stanowiły kopalnię tematów i były świetnym materiałem do prowadzenia na antenie krótkich gawęd o odwiedzanych krajach i spotkanych ludziach.

Satyryczne słuchowiska radiowe autorstwa Ewy Szumańskiej-Szmorlińskiej stały się klasyką polskiej rozrywki. Pracowała w redakcji Studia 202 rozgłośni Polskiego Radia we Wrocławiu. Jest współautorką programów satyrycznych w radiowej Trójce: „60 minut na godzinę”, „Zsyp”. Wszyscy pamiętają ją jako niepowtarzalną panią doktor w cyklu „Z pamiętnika młodej lekarki”. Pierwszą książkę zatytułowaną „Ślady na oceanie” opublikowała w 1963 roku. Potem powstało wiele następnych, m.in. „Bliźna”, „Kołysanie”, „Moi przyjaciele Latynosi”, autobiograficzna „Obecność” czy „Skrwawione wzgórza Afryki”.

Po wprowadzeniu stanu wojennego straciła pracę w radiu. Zaangażowała się w działalność w siedzibie wrocławskiego duszpasterstwa akademickiego. Wspólnie z innymi, pod opieką metropolity Wrocławia kardynała Henryka Gulbinowicza, pomagała internowanym i represjonowanym.

RENATA MAUER-RÓŻAŃSKA

Zawodniczka Śląska Wrocław, strzelecka arcymistrzyni, specjalistka w strzelaniu z karabinku pneumatycznego i karabinu kulowego z trzech postaw. Jest najbardziej utytułowanym polskim strzelcem w historii. Swoją przygodę ze sportem rozpoczęła w Związkowym Klubie Strzeleckim w Warszawie. Od 1989 roku związała się z WKS Śląsk Wrocław. Pierwsze sukcesy odnosiła już jako juniorka. Pierwsze igrzyska olimpijskie, na których startowała odbywały się w Barcelonie i nie przyniosły jej sukcesu. Podczas igrzysk w Atlancie w roku 1996, pierwszy raz w historii polskiego strzelectwa sportowego kobiet, zdobyła złoty medal w konkurencji karabinka pneumatycznego. Na tej olimpiadzie zdobyła także brązowy medal w strzelaniu z karabinu standard. Olimpiada w 2000 roku w Sydney dała jej ponownie złoty medal w konkurencji karabinka kulowego w trzech postawach.

Sukcesy Renaty Mauer-Różańskiej to nie tylko osiągnięcia olimpijskie. Zdobywała także tytuły na wielu ważnych międzynarodowych zawodach strzeleckich, wystarczy wymienić mistrzostwa świata, Europy czy Puchar Świata. W zawodach krajowych zdobyła ponad 30 medali złotych, kilka srebrnych i brązowych. Absolwentka Akademii Ekonomicznej i Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Prowadzi działalność społeczną, uczestniczy w wielu spotkaniach z młodzieżą. Jest gorącą zwolenniczką wychowywania dzieci i młodzieży poprzez sport.

NOTATNIK TEATRALNY

Jest to ukazujący się nieregularnie kwartalnik poświęcony polskiemu teatrowi współczesnemu. Jego wydawcą jest Ośrodek Badań Twórczości Jerzego Grotowskiego i Poszukiwań Teatralno-Kulturowych we Wrocławiu. Na łamach „Notatnika Teatralnego” wypowiadają się przede wszystkim twórcy teatralni. Kolejne numery pisma poświęcone są jednemu tematowi lub osobie. Pierwszy numer kwartalnika ukazał się w 1991 roku i poświęcony był Jerzemu Grotowskiemu. W kolejnych znalazło się miejsce m.in. dla Ryszarda Cieślaka, Jerzego Jarockiego, Krystiana Lupy, niezrealizowanej roli Króla Leara Tadeusza Łomnickiego, Tadeusza Różewicza, Tadeusza Słobodzianka, Krzysztofa Warlikowskiego czy Henryka Tomaszewskiego. Ukazały się zeszyty, w których zaprezentowano grupę młodych reżyserów.

W „Notatniku Teatralnym” zamieszczane są wypowiedzi autorskie, komentarze i listy, dokumenty pracy scenicznej, takie jak zdjęcia, zapiski, szkice. Jest w nim miejsce dla teoretyków kultury czy filozofów. Publikowane są teksty krytyczne omawiające dorobek twórców. Charakterystyczne dla tego pisma jest ukazywanie teatru i dyskusowanie o nim z punktu widzenia tych, którzy go tworzą. Materiały zamieszczane w „Notatniku Teatralnym” są ważnym źródłem dla badaczy i historyków teatru, a jego miłośnikom przybliżają wybitnych twórców oraz ich dzieła i metody pracy. Prowadzony wnikliwie i profesjonalnie „Notatnik Teatralny” jest niezwykle ceniony na rynku wydawniczym zarówno przez miłośników teatru, jak i jego twórców.

2002

HANS HALLGREN

Prezes zarządu i dyrektor generalny szwedzkiej firmy DeLaval Operations. Z Polską związany jest od 1979 roku. Powierzono mu wtedy obowiązki dyrektora generalnego na Europę Wschodnią. W 1991 roku Hans Hallgren wraz z rodziną przeprowadził się do Wrocławia. Jednym z najbardziej śmiałych i efektywnych projektów, w których uczestniczył, było utworzenie w latach 1991-1992 spółki joint venture Alfa Laval oraz Archimedes z siedzibą we Wrocławiu. Od tamtego czasu firma produkuje urządzenia do udoju mleka. Produkcja firmy jest ściśle związana jest z rolnictwem. Częste kontakty z hodowcami, pozwalają poznać ich problemy i produkować to, czego najbardziej oczekuje rynek. Firma DeLaval ma zakłady produkcyjne oraz przedstawicielstwa handlowe na całym świecie.

Całkowita wartość inwestycji DeLaval w Polsce przekroczyła już 21 mln USD. Pozwoliło to na utworzenie dodatkowych 460 nowych miejsc pracy. Ponad 80 proc. produkcji wrocławskich zakładów eksportowane jest do sieci DeLaval w 50 krajach na wszystkich kontynentach. Udział krajowych surowców i materiałów w produkcji wynosi obecnie prawie 55 proc. Na podkreślenie zasługuje działalność na rzecz edukacji hodowców zwierząt w Polsce oraz wspomaganie różnorodnych akcji charytatywnych.

W szkoleniach prowadzonych przez pracowników firmy uczestniczy corocznie kilkanaście tysięcy rolników, instruktorów mleczarni i służb weterynaryjnych. Z centrum szkoleniowego DeLaval korzystają też studenci wrocławskiej Akademii Rolniczej, rolnicy – producenci mleka, lekarze weterynarii z województwa dolnośląskiego i całego kraju. Firma ufundowała dla młodych pracowników stypendium naukowe w zagranicznych ośrodkach badawczych. Dzięki Hansowi Hallgrenowi firma od wielu lat wspiera młodych twórców sztuki działających we Wrocławiu. Z jego udziałem rozwija się wrocławski przemysł i utrwała współpraca polsko-szwedzka.

CZESŁAW HERNAS

Polski historyk literatury, wybitny folklorysta, polonista, badacz pieśni ludowych. Badał literaturę i sztukę baroku, współczesną kulturę masową, literaturę popularną od XVI do XX wieku. Absolwent Uniwersytetu Wrocławskiego, a od 1950 roku jego pracownik. Już na drugim roku studiów został sekretarzem redakcji „Zeszytów Wrocławskich”, a na trzecim asystentem profesora Tadeusza Mikulskiego. Kierował Zakładem Teorii i Historii Literatury Polskiej. W 1971 roku uzyskał tytuł profesora i został dyrektorem Instytutu Filologii Polskiej. Funkcji tej pozbawiono go w 1985 roku. Wspierał ruchy niezależne i twórców drugiego obiegu kultury. Bronił relegowanych z uczelni, mądrze studził emocje rozgorączkowanych konspiratorów. Był współzałożycielem Wszechnicy NSZZ „Solidarność”. W stanie wojennym internowany.

Profesor Czesław Hernas związany był z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, gdzie kierował Działem Literatury Staropolskiej. Był członkiem i przewodniczącym Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN; członkiem Polskiej Akademii Umiejętności, Towarzystwa Popierania i Krzewienia Nauk, PEN Clubu. Był członkiem redakcji i redaktorem naczelnym wielu czasopism i serii naukowych, m.in. „Studiów Staropolskich”, „Literatury Ludowej”, „Tekstów” czy „Wrocławskich Studiów Wschodnich”. Ogłosił ponad 200 publikacji, głównie z zakresu literatury staropolskiej i problemów kultury. Opublikował prace o folklorze i związkach literatury z folklorem, a przede wszystkim różnie ujmowane syntezy baroku. Dzięki Czesławowi Hernasowi wrocławska humanistyka znalazła trwałe miejsce w uczelniach krajowych i zagranicznych.

BOGDAN LUDKOWSKI

Wrocławski przedsiębiorca, społecznik i działacz sportowy. Prezes Przedsiębiorstwa Projektowania i Realizacji Budownictwa „Intakus”. Jest to firma prywatna, która rozpoczęła działalność w 1988 roku. Zajmuje się projektowaniem i wykonawstwem obiektów budowlanych na terenie Dolnego Śląska. Profil działalności przedsiębiorstwa obejmuje całość zagadnień związanych z realizacją w budownictwie: od projektu do oddania gotowego obiektu. Bogdan Ludkowski uważa, że polskie firmy nie ustępują technologicznie przedsiębiorstwom zachodnim. Buduje domy, prowadzi działalność charytatywną i sponsoruje sport. Był prezesem zarządu Sportowej Spółki Akcyjnej Śląsk Wrocław. Przejął zadłużony klub, który spadł do drugiej ligi. Poprowadzenia Klubu podjął się w momencie największego od lat pięćdziesiątych kryzysu piłkarskiego „Śląska”.

LEON KIERES

Twórca polityki samorządowej, prawnik, przewodniczący sejmiku dolnośląskiego, senator IV i VII kadencji, w latach 2000-2005 prezes Instytutu Pamięci Narodowej. Urodzony 26 maja 1948 roku w Kolonii Zielonej, szkołę i maturę ukończył w Koszalinie. Studia prawnicze ukończył na Uniwersytecie Wrocławskim z którym związał swoje życie zawodowe i naukowe. Pracował w Bibliotece Uniwersytetu Wrocławskiego, na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego w Instytucie

Nauk Administracyjnych. W latach 1990-1998 był radnym Rady Miejskiej Wrocławia. Pełnił również funkcję Przewodniczącego Prezydium Sejmiku Samorządowego we Wrocławiu. W latach 1992-2004 reprezentował Polskę w Kongresie Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy w Strasburgu. Z ramienia Kongresu był obserwatorem wyborów samorządowych w Chorwacji i wyborów municypalnych w Bośni i Hercegowinie. Uczestniczył w opracowaniu Europejskiej Karty Samorządu Regionalnego. Jako Prezes Instytutu Pamięci Narodowej stworzył Instytut od podstaw powołując 11 oddziałów terenowych w całej Polsce.

W latach 1980-2000 należał do NSZZ „Solidarność” pełniąc m.in. funkcje eksperta prawnego Zarządu Regionu Dolny Śląsk. W trakcie powodzi w 1997 roku we Wrocławiu brał udział w akcjach zarządzania kryzysowego.

W trakcie swojej działalności publicznej był wielokrotnie odznaczany: w 1996 Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, w 1998 papieskim Orderem św. Sylwestra, w 2002 Medalem św. Jerzego przez redakcję „Tygodnika Powszechnego”, w 2004 Medalem Lumen Mundi przez metropolitę lubelskiego. „Gazeta Prawna” przyznała nagrodę Złoty Paragraf i Prawnika Roku 2003. Otrzymał tytuł „Człowieka Roku 2004” przyznany przez Federację Regionalnych Związków Gmin i Powiatów RP. Politechnika Gdańska przyznała tytuł honoris causa tej uczelni (2004/2005). W 2008 roku został odznaczony Krzyżem Zasługi Pierwszej Klasy Orderu Zasługi Republiki Federalnej Niemiec. W tym samym roku Sejmik dolnośląski przyznał tytuł Honorowego Obywatela Dolnego Śląska.

UNIWERSYTET WROCŁAWSKI

Dominującym akcentem w architekturze wrocławskiego Starego Miasta jest barokowy gmach Uniwersytetu Wrocławskiego. Początki tradycji Uniwersytetu Wrocławskiego sięgają 1702 roku, kiedy to powstała akademia Leopoldyńska. Przez trzysta lat przenikały się na niej wpływy austriackie, prusko-niemieckie i polskie. Nowa epoka w dziejach wrocławskiej uczelni rozpoczęła się inauguracją pierwszego po wojnie roku akademickiego 15 listopada 1945 roku. W maju 1945 roku grupa polskich naukowców przejęła zdewastowany w wyniku działań wojennych gmach. Rektorem został profesor Stanisław Kulczyński, były rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Uniwersytet posiadał 6 wydziałów, z których kolejno odłączały się i usamodzielniały jako wyższe uczelnie Wrocławia: Akademia Medyczna, Politechnika, Akademia Rolnicza. W wyniku dalszych reorganizacji utworzono wydziały: Filologiczny, Filozoficzno-Historyczny, Prawa i Administracji, Nauk Przyrodniczych oraz Matematyki, Fizyki i Chemii.

Rok 1980 przyniósł powrót do autonomii i samorządności uczelni. Obecnie na uczelni jest 10 wydziałów, tj. Wydział Filologiczny, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, Wydział Fizyki i Astronomii, Wydział Nauk Społecznych, Wydział Chemii, Wydział Matematyki i Informatyki, Wydział Nauk Biologicznych, Wydział Biotechnologii, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska. Na wydziałach tych, na kilkudziesięciu kierunkach prowadzone jest kształcenie na poziomach: licencjackim, magisterskim i doktorskim. Mury po wojennego Uniwersytetu opuściło ponad 100 000 studentów. Studiuje na nim prawie 50 tysięcy studentów na studiach stacjonarnych, wieczorowych i eksternistycznych wieczorowych.

Na uczelni pracuje ponad 1500 pracowników naukowo-dydaktycznych w tym prawie 400 profesorów tytularnych. Opublikowano parę tysięcy prac naukowych. Uniwersytet Wrocławski to europejska uczelnia, otwarta i tolerancyjna. Prowadzone na uczelni badania naukowe stoją na najwyższym poziomie. Studenci uczestniczą w życiu uczelni, która wspiera ich działalność naukową, kulturalną i samorządową. Uniwersytet Wrocławski to także miejsce spotkań i wymiany myśli naukowej i twórczej, to centrum życia intelektualnego Wrocławia i Dolnego Śląska.

2003

JAN CHOROSTKOWSKI

Wrocławski przedsiębiorca, działacz społeczny i samorządowy, inicjator budownictwa czynszowego we Wrocławiu. Jest prezesem zarządu powstałego w 1986 roku Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego „Dach Bud”. Od lat dziewięćdziesiątych XX w. „Dach Bud” wykonuje we Wrocławiu coraz więcej zespołów mieszkalno-usługowych. Pod kierunkiem Jana Chorostkowskiego małe przedsiębiorstwo przekształciło się w jedną z największych firm deweloperskich na Dolnym Śląsku. Pełni funkcję Konsula Honorowego Republiki Bułgarii w Południowo-Zachodniej i Północnej Polsce z siedzibą we Wrocławiu. Angażuje się w działalność charytatywną i akcje humanitarne. Pomaga ludziom najuboższym i dzieciom, w tym dzieciom chorym i niepełnosprawnym. Wspomaga finansowo Stowarzyszenie Świętego Celestyna w Mikoszewie sprawujące opiekę nad dziećmi z porażeniem mózgowym oraz fundację „Na ratunek dzieciom z chorobą nowotworową” Jest sponsorem wielu imprez kulturalnych, m.in. festiwalu „Wratislavia Cantans”.

JAN KACZMAREK

Inżynier elektroniki, absolwent Politechniki Wrocławskiej. Satyryk, autor piosenek, kompozytor, felietonista, dziennikarz radiowy. W 1968 roku, wspólnie z Tadeuszem Drozdą, Jerzym Skoczylasem i Romanem Gerczakiem, zakładał kabaret autorów „Elita”. W latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku do redakcji rozrywkowej Polskiego Radia zaczęli sukcesywnie napływać członkowie kabaretu „Elita”. Jako pierwszy pojawił się Jan Kaczmarek, od 1973 roku etatowy pracownik redakcji. Współpracował z Andrzejem Waligórskim i Ewą Szumańską.

Był jednym z bohaterów „Studia 202”, audycji ukazującej się na antenie radia od końca lat 50. oraz niezapomnianym pacjentem pani doktor w cyklu „Z pamiętnika młodej lekarki” i jednym z rycerzy w magazynie „60 minut na godzinę”. Jest także scenarzystą filmowym i telewizyjnym, autorem felietonów satyrycznych i książek. Jest autorem, ciągle słuchanych i śpiewanych, kultowych piosenek, takich jak: „Czego się boisz glu-

pia”, „Kurna chata”, „Zerowy bilans czyli pero, pero”, „Ballada o mleczarzu” czy „Do serca przytul psa”. Ten prześmiewca i komentator otaczającej nas rzeczywistości społeczno-politycznej napisał ponad 200 piosenek, których teksty, będące efektem wnikliwej obserwacji, są dowcipne i pełne poczucia humoru. Trudno przecenić rolę Jana Kaczmarka dla polskiej sceny kabaretowej.

WANDA TOBOLA

Starsza położna w Centrum Ginekologiczno-Położniczym na placu Hirszfelda, a następnie w Szpitalu na Brochowie we Wrocławiu. W swoim zawodzie przepracowała 33 lata. Sama nie jest w stanie policzyć ile porodów przyjęła przez ten okres pracy, ale zawsze miała dobry kontakt z matkami. Do tej pory z wieloma z nich się przyjaźni. Z sercem i powołaniem podchodziła do każdej matki i każdego dziecka. Pracowała na oddziale septycznym, gdzie ciąża i sam poród obciążone były większym ryzykiem. Zawsze miała dla nich czas i zrozumienie dla kobiet z tego oddziału, które bardziej niż inne potrzebują ciepła i otuchy. Przeżywała wraz z pacjentkami momenty, kiedy nie dało się uratować ich dzieci. Wanda Tobola to wrocławianka oddana miastu i jego młodym mieszkańcom.

DZIELNICA WZAJEMNEGO SZACUNKU

We Wrocławiu, na Starym Mieście, między ulicami Kazimierza Wielkiego, św. Antoniego, Pawła Włodkowica i św. Mikołaja obok siebie żyją, modlą się i wspólnie pracują katolicy i protestanci, żydzi i prawosławni. Sąsiadują ze sobą kościół ewangelicko-augsburski, kościół rzymsko-katolicki, cerkiew i synagoga. W 1995 roku to bliskie sąsiedztwo współpracujących ze sobą czterech wspólnot religijnych umożliwiło stworzenie Dzielnicy Wzajemnego Szacunku.

Inicjatorami powstania Dzielnicy Wzajemnego Szacunku są: ks. bp Ryszard Bogusz, proboszcz ewangelicko-augsburskiej parafii pw. Opatrzności Bożej we Wrocławiu, biskup Diecezji Wrocławsko-Szczecińskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego; ks. Henryk kardynał Gulbinowicz, Arcybiskup Metropolita Wrocławski; Jerzy Kichler, przewodniczący Wyznaniowej Gminy Żydowskiej we Wrocławiu oraz wszystkich gmin żydowskich w Polsce; ks. Aleksander Konachowicz, proboszcz parafii Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy, kapelan wojskowy wrocławskiej prawosławnej parafii wojskowej; ks. dr Jerzy Żytowiecki, do 1998 roku proboszcz rzymsko-katolickiej parafii pw. św. Mikołaja we Wrocławiu, następnie proboszcz parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa we Wrocławiu, do 25 czerwca 2002 roku diecezjalny duszpasterz młodzieży w Kurii Wrocławskiej, wykładowca na Papieskim Fakultecie Teologicznym we Wrocławiu.

Dzielnica Wzajemnego Szacunku nie jest oficjalnie zarejestrowaną instytucją. Jej działania mają na celu uściślenie i rozwój stosunków między wspólnotami. Wrocław był i jest miastem wielu kultur i religii. Dzieje naszego miasta sprawiły, że każdy tu jest skądś, a co za tym idzie sąsiadują tu ze sobą ludzie o różnym pochodzeniu i wyznaniu. Właśnie dlatego we Wrocławiu mogła narodzić się i zostać zrealizowana idea Dzielnicy Wzajemnego Szacunku.

2004

PAWEŁ JARODZKI

Studiował na Wydziale Malarstwa, Rzeźby i Grafiki w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych we Wrocławiu; dyplom uzyskał w 1984 roku w pracowni malarstwa doc. Konrada Jarodzkiego i doc. Leszka Kaćmy. Jest adiunktem we wrocławskiej Akademii Sztuk Pięknych. Na początku lat osiemdziesiątych XX w. Paweł Jarodźki wraz z gronem przyjaciół zaczął wydawać magazyn „Lexus”. Gazetkę przygotowywano ręcznie, za pomocą szablonów, grafik i rysunków. Grono osób skupione przy redagowaniu gazetki przekształciło się w grupę „Lexus”, której liderem stał się Paweł Jarodźki.

Grupa uczestniczyła w wystawach i organizowała różne akcje, a jej charakterystyczna estetyka miała wpływ na kształt artystycznej sceny Wrocławia. Sztuka realizowana przez grupę „Lexus” miała charakter popularny, była prosta w wykonaniu i dostępna dla wszystkich. Inspirację znajdowała w codziennej rzeczywistości i aktualnych wydarzeniach. Brał udział we wszystkich wystąpieniach grupy, a wkrótce zaczął także wystawiać samodzielnie. Pracuje w różnych konwencjach stylistycznych, posługuje się szablonem i cytatem, świadomie odrzuca poprawność rysunkową i formalną.

Wystawy prezentowane we wrocławskich galeriach pozwalają zapoznać się z działalnością artysty poczynając od obrazów związanych ze stanem wojennym, Warholowskich reminiscencji w postaci motywu puszki coca-coli, wizerunków gwiazd rocka czy też obrazów kiczowatych róż – jednego z ulubionych wątków w twórczości autora. W swoich dziełach Paweł Jarodźki jest ironicznym komentatorem narastającego w Polsce zjawiska konsumpcjonizmu i retoryki marketingowej. Najbardziej prywatną częścią jego twórczości są rysunki, które mieszczą się na pograniczu szkicu, satyry i komiksu.

WOJCIECH WRZESIŃSKI

Profesor Wojciech Wrzesiński jest wybitnym znawcą dziejów Polski i powszechnych XIX i XX wieku, cenionym niemcoznawcą. Na Uniwersytecie Wrocławskim zdobył najważniejsze stopnie i tytuły naukowe. Był kierownikiem Zakładu Historii Najnowszej, kilkakrotnie dyrektorem Instytutu Historycznego, następnie dziekanem Wydziału Filozoficzno-Historycznego, prorektorem, a w latach 1990-1994 rektorem. Zasiada w Prezydium Komitetu Nauk Historycznych PAN, przewodniczył Kuratorium Instytutu Zachodniego w Poznaniu, jest członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułu Naukowego. Był także prezesem Polskiego Towarzystwa Historycznego.

Na dorobek naukowy Profesora składa się prawie osiemset prac naukowych, w tym kilkadziesiąt książek. Jest także redaktorem liczących się serii wydawniczych. Pod jego kierunkiem setki studentów napisało prace magisterskie, przeprowadzone zostało

kilkadziesiąt przewodów doktorskich, liczne przewody habilitacyjne i profesorskie. Był aktywnym członkiem NSZZ „Solidarności”. W stanie wojennym ówczesne władze zmusiły go do ustąpienia z funkcji prorektora Uniwersytetu Wrocławskiego i pozbawiły kierownictwa instytutowym Zakładem Historii Najnowszej. Zablokowano także, aż do roku 1989, awans na profesora zwyczajnego.

Profesor Wrzesiński historię, także i tę najnowszą, uważa za jedną z najpoważniejszych i najważniejszych dyscyplin naukowych. W badaniach naukowych od siebie i swoich uczniów wymaga bezwzględnej uczciwości, odpowiedzialności historycznej, rzetelnej wiedzy, weryfikacji źródeł i naukowej refleksji. Jest ceniony nie tylko przez historyków, ale także politologów, socjologów i psychologów. Niewątpliwie jest jedną z najbardziej znanych i wyrazistych postaci wrocławskiego środowiska naukowego.

HENRYK ROSSA

Absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. Adwokat w zespole adwokackim w Lubinie, Zespole Adwokackim nr 2 we Wrocławiu, prezes Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Adwokackiej we Wrocławiu, dziekan wrocławskiej Okręgowej Rady Adwokackiej. Specjalizuje się w prawie karnym.

W pierwszych wolnych wyborach parlamentarnych został Senatoren Rzeczypospolitej Polskiej. Był zastępcą przewodniczącego Komisji Spraw Emigracji i Polaków za Granicą, członkiem Komisji Praw Człowieka i Praworządności, Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z wyborów do Senatu.

Mecenas Henryk Rossa to słynny obrońca w procesach politycznych stanu wojennego. Uczestniczył m.in. w procesie Kornela Morawieckiego, procesach prowadzonych podczas stanu wojennego wobec przywódców dolnośląskiej „Solidarności” Władysław Frasyniuka, Piotra Bednarza, Józefa Pinora oraz szeregowych działaczy związkowych, robotników, naukowców i studentów. Był w grupie adwokatów działających przy Arcybiskupim Komitecie Charytatywnym, w którym udzielał pomocy prawnej oskarżonym w stanie wojennym w procesach politycznych, rodzinom osób internowanych i zaangażowanym w działalność opozycyjną.

WYDZIAŁ AKTORSKI PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY TEATRALNEJ WE WROCŁAWIU

Wydział Aktorski Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu, został utworzony 15 czerwca 1979 roku.

Inicjatywa zorganizowania szkolnictwa aktorskiego we Wrocławiu sięga roku 1949. Początkowo były to trzyletnie studia przyteatralne. Studium Aktorskie Teatrów Lalkowych działające przy Teatrze Lalek „Chochlik” we Wrocławiu powstało w roku 1967, które w 1972 roku przekształcono w Wydział Lalkarski będący pierwszym Wydziałem uczelni. Wrocławskie Wydziały PWST mają własną kadrę naukowo-dydaktyczną, administrację, bazę lokalową, scenę i salę widowiskową. Prorektor kierujący wrocław-

skimi wydziałami ma znaczną autonomię. Pierwszym prorektorem uczelni był Janusz Degler, a dziekanem Wydziału Aktorskiego wybitny aktor scen wrocławskich Igor Przegrodzki. Na wrocławskim Wydziale Aktorskim jako jedynym w Polsce kształci się studentów na specjalizacji pantomimiczno-ruchowej.

Na Uczelni studenci nauczani są aktorstwa dramatycznego, pantomimiczno-ruchowego i aktorstwa teatru lalek. Prowadzone są zajęcia z wymowy, ruchu scenicznego; interpretacji wiersza i piosenki aktorskiej. Kadre pedagogiczną obu wydziałów stanowią aktorzy i reżyserzy wrocławskich teatrów dramatycznych, Wrocławskiego Teatru Lalek, Teatru Pantomimy, Opery Dolnośląskiej oraz naukowcy Uniwersytetu Wrocławskiego. Studenci wydziału biorą udział w wielu inicjatywach kulturalnych, współpracują z uczelniami teatralnymi z kraju i Europy, prezentują spektakle na polskich (Festiwal Szkół Teatralnych w Łodzi) i międzynarodowych festiwalach, czynnie włączają się w realizację wrocławskich wydarzeń kulturalnych – w uznaniu za osiągnięcia Wydział Aktorski został nagrodzony przez władze miasta Wrocławia.

2005

KS. STANISŁAW ORZECOWSKI

Duszpasterz świata pracy diecezji wrocławskiej, pseudonim „Orzech”. Uzyskał święcenia kapłańskie z rąk ks. kardynała Bolesława Kominka. W roku 1967 podjął pracę w parafii św. Wawrzyńca we Wrocławiu, a w 1972 funkcję diecezjalnego duszpasterza akademickiego. W latach osiemdziesiątych organizował pieszego pielgrzymki wrocławskie, które były sposobem na wyrażanie niezależności. Obok wymiaru religijnego kształtowały charakter, uczyły zachowań prospołecznych.

Ks. Stanisław Orzechowski był uczestnikiem pierwszego strajku w zajezdni tramwajowej przy ul. Grabiszyńskiej w sierpniu 1980 roku, brał udział w strajku głodowym kolejarzy wrocławskich, wtedy ks. kardynał Henryk Gulbinowicz powierzył mu funkcję diecezjalnego duszpasterza ludzi pracy. W czasie stanu wojennego w kościele przy ul. Bujwida celebrował msze w intencji Ojczyzny i osób internowanych, stał się ażyłem dla opozycji, a jego duszpasterz obecny na toczących się procesach politycznych, wspierał ludzi oskarżanych za działalność związkową i polityczną.

Od 1990 roku kieruje placówką Duszpasterstwa Akademickiego „Wawrzyny”. Podczas Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego we Wrocławiu był organizatorem Spotkania Odnowy Charyzmatycznej. Jest duszpasterzem Rodzin Katyńskich, diecezjalnym Koordynatorem Nowych Ruchów Religijnych, świadczy posługę religijną w Poradni Rodzinnej przy Duszpasterstwie Rodzin „Pod czwórka”. Wykłada w Seminarium Duchownym i w Studium Katechetycznym we Wrocławiu.

JANUSZ DEGLER

Profesor Janusz Degler to historyk literatury, teatrolog i badacz twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza, autor krytycznych wydań jego dzieł i korespondencji. Należy m.in. do Kolegium Redakcyjnego serii wydawniczej „Dramat w Teatrze. Teatr w Dramacie”, jest szefem komitetu redakcyjnego „Dzieł zebranych Stanisława Ignacego Witkiewicza”, autorem ogromnego zbioru monografii, rozpraw, artykułów, recenzji, książek. Publikuje w periodykach naukowych, czasopismach społeczno-kulturalnych, często w prasie codziennej.

Od 1962 roku związany z wrocławską polonistyką, gdzie dzięki jego staraniom zaistniała teatrologia. W 1975 roku został kierownikiem Zakładu Teorii Kultury i Sztuk Widowiskowych Instytutu Filologii Polskiej.

Janusz Degler to także kierownik literacki Teatru im. C. K. Norwida w Jeleniej Górze, prorektor i wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej we Wrocławiu, członek Rady Naukowej Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk, a następnie Komitetu Nauk o Sztuce PAN, sekretarz Oddziału Wrocławskiego Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. Janusz Degler bierze udział w publicznych dyskusjach dotyczących stanu i sytuacji kultury wrocławskiej.

PARAFIA ŚW. ELŻBIETY PRZY UL. GRABISZYŃSKIEJ PARAFIA ŚW. ANTONIEGO PRZY UL. KASPROWICZA

Parafia Św. Elżbiety – od lat siedemdziesiątych działa przy niej Duszpasterstwo Akademickie, tu powstał silny ośrodek oazowy, liczne wspólnoty żywego różańca. W okresie stanu wojennego parafia udzielała pomocy prześladowanym politycznie. W pomieszczeniach świeżo wybudowanej wieży schronienie znalazło kilku znanych działaczy wrocławskiej „Solidarności”. Od 1986 roku przy parafii działa charytatywna kuchnia dla osób biednych. Dzieci i młodzież mogą uczęszczać do świetlicy parafialnej, a osoby starsze przychodzić do Klubu Seniora. Parafia św. Elżbiety prowadzi ośrodek w Jugowicach, który początkowo był domem dla bezdomnych, samotnych matek z dziećmi, następnie dzieci i młodzieży, a obecnie spełnia funkcję ośrodka kolonijno-wypoczynkowego, w którym podczas 5 turnusów letnich przebywa ok. 300 dzieci, od kilku lat także dzieci z Litwy, Białorusi i Ukrainy. Dla parafian, Sybiraków i studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku organizowane są wyjazdy integracyjne do Jugowic i Jelcza-Laskowic. W latach 1996-2005 ks. proboszcz z własnych oszczędności wraz z bezdomnymi zbudował ośrodek dla bezdomnych mężczyzn i założył gospodarstwo zwane „Albertówką”. W ośrodku tym aktualnie przebywa 20 osób. W ośrodku prowadzi się resocjalizację ludzi, zagubionych w życiu, którzy znaleźli się na ulicy, bez żadnej pracy, prawa do zasiłku i bez dachu nad głową.

Parafia Św. Antoniego – podstawowym przesłaniem franciszkanów jest troska o ubogich. W parafii św. Antoniego znajduje to wyraz w postaci działającej od kilkunastu lat Franciszkańskiej Kuchni Charytatywnej. Przy parafii istnieje wspólnota ubogich „Tobiaszki”. Tu dzieci z rodzin potrzebujących wsparcia spotykają się w salce domu katechetycznego, gdzie pod czujnym okiem wychowawców odrabiają lekcje, bawią się na boisku klasztorным, otrzymują ciepły posiłek. Organizowane są dla nich zimowiska i wypoczynek letni. Inna przyparafialna wspólnota to „Muminki”. Zrzesza ona rodziny

z niepełnosprawnymi dziećmi. Rodzicom pomagają opiekunowie dzieci, tzw. paszczaki. Dla niepełnosprawnych organizowane są ferie zimowe i wakacje letnie. Przy parafii powstał dom wspólnoty „Arka”, w którym razem mieszkają niepełnosprawni i ich opiekunowie, działa wyjazdowe hospicjum prowadzone przez wolontariuszy lekarzy i pielęgniarki. Dla osób uzależnionych od alkoholu istnieje przy parafii grupa Anonimowych Alkoholików „Katharsis”, a dla rodzin z problemem alkoholowym otwarto punkt konsultacyjny. Poradnię „Powrót z U” zorganizowano dla rodziców dzieci narkomanów. Przy parafii działa także poradnia rodzinno-prawna.

DOLNOŚLĄSKA IZBA GOSPODARCZA

Przez kilkanaście lat działalności Dolnośląska Izba Gospodarcza istotnie zasłużyła się dla ochrony i rozwoju gospodarki Wrocławia. Dolnośląska Izba Gospodarcza jest dobrowolną, autonomiczną organizacją samorządu gospodarczego. Reprezentuje interesy zrzeszonych w niej podmiotów gospodarczych wobec władz centralnych i regionalnych. Wspiera swoich członków i podmioty zewnętrzne w zakresie ich aktywności gospodarczej oraz pomaga w integracji środowiska przedsiębiorców.

Dolnośląska Izba Gospodarcza w imieniu przedsiębiorców i ich grup występuje do organów administracji rządowej i samorządowej każdego szczebla w sprawach wymagających interwencji samorządu gospodarczego, współpracuje z tymi organami przy organizacji spotkań, szkoleń, wystaw gospodarczych itp. Prowadzi działania wspomagające współpracę pomiędzy zrzeszonymi w Izbie członkami. Organizuje konferencje z liderami gospodarki i politykami oraz szkolenia na temat możliwości pozyskiwania środków pomocowych z funduszy krajowych i zagranicznych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym o możliwości uzyskiwania funduszy europejskich. W Izbie zainteresowani uzyskują informację o możliwościach współpracy gospodarczej z partnerami krajowymi, zagranicznymi, o targach, wystawach oraz innych wydarzeniach gospodarczych.

2006

RENE ENGEL

Obywatel szwajcarski, radny miasta St. Gallen, tłumacz przysięgły języka polskiego, poliglota władający pięcioma językami. Wrażliwy, szlachetny, bezinteresowny społecznik, który uczynił wiele dobrego dla wrocławskich dzieci i ich rodzin. Rene Engel z Wrocławiem związany jest od lat osiemdziesiątych, kiedy to postanowił pomagać wrocławskim rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej. Podczas pierwszej wizyty we Wrocławiu nawiązał kontakt z ks. Prałatem Czesławem Majdą, ks. Biskupem

Ryszardem Boguszem, z Kuratorium Oświaty, „Caritasem” i PCK celem wyszukania rodzin potrzebujących i oczekujących pomocy. Kierując się szlachetnym sercem, bezinteresownie służąc pomocą i na szeroką skalę organizując taką pomoc wraz z mieszkańcami St. Gallen, Pan Rene Engel zapewnił bezpłatne wakacje ponad 700 dzieciom ze szkół wrocławskich, domów dziecka, pogotowia opiekuńczego, jak również dzieciom z rodzin zastępczych.

O jego staraniach, zaangażowaniu i skuteczności działania niech świadczy fakt, iż 19 grudnia 1981 roku, a więc tydzień po wprowadzeniu stanu wojennego, potrafił załatwić wyjazd pięćdziesięciorga dzieci na zimowy wypoczynek do Szwajcarii, co wówczas wydawało się niemożliwe do załatwienia. Ponadto na rzecz potrzebujących wrocławian zorganizował transporty ponad 170 ton darów w postaci artykułów spożywczych, odzieżowych, higienicznych i lekarstw. Innym wspianym gestem pomocy było znalezienie funduszy na przeprowadzenie kosztownej operacji ratującej życie dziecka z wrodzoną wadą serca.

RYSZARD LACKNER

Generał Wojska Polskiego. Absolwent wrocławskiej Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Zmechanizowanych oraz Akademii Wojskowej. Dowódca plutonu, kompanii, batalionu, pułku, brygady i dywizji elitarnych jednostek niebieskich beretów, oficer w różnych sztabach. W latach 1991-2002 rektor-komendant Wyższej Szkoły Oficerskiej we Wrocławiu, a następnie szef Generalnego Zarządu Wsparcia. Służbę wojskową zakończył jako Dowódca Śląskiego Okręgu Wojskowego.

W 1994 roku, powstała we Wrocławiu Wyższa Szkoła Oficerska im. Tadeusza Kościuszki. Kierowana przez Generała Uczelnia aktywnie włączyła się w życie akademickie i społeczne Wrocławia. Studenci Wyższej Szkoły Oficerskiej są wszędzie tam, gdzie potrzebuje ich miasto.

W 1997 roku, kiedy Wrocław dotknęła klęska powodzi, wraz ze swoim komendantem-rektorem, bronili zabytki miasta. Okres kierowania Wyższą Szkołą Oficerską przez Ryszarda Lacknera to czas jej rozwoju dydaktyczno-naukowego. Na uczelni przybyło samodzielnych pracowników naukowych. Dbał o popularyzowanie osiągnięć naukowych uczelni na forum Sił Zbrojnych. Autor opracowań naukowych z szeroko rozumianej dziedziny nauk wojskowych.

Generał Lackner walczył o kształt uczelni wojskowej odpowiadającej duchowi czasu i przeobrażeń zachodzących w Polsce. W roku 1996 stanął na czele zespołu, którego członkowie zaangażowali się w batalię o lokalizację wyższej szkoły wojskowej we Wrocławiu, zakończona sukcesem w roku 2002, w wyniku czego jedyna uczelnia wojsk lądowych w Polsce pozostała we Wrocławiu.

WALENTYNA KRYSTYNA WNUK

Przy Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego usytuowany jest Uniwersytet Trzeciego Wieku, którego kierownikiem jest dr Walentyna Wnuk, pracownik Zakładu Andragogiki. Walentyna Wnuk przewodniczy Radzie Naukowej tego Uniwersytetu. Obecnie społeczeństwo polskie się starzeje, przybywa emerytów. Wielu z nich

to ludzie sprawni, energiczni, poszukujący zajęć poza domem. W Polsce niewiele jest instytucji proponujących im zajęcia. Promotorzy życia ludzi starszych założyli Uniwersytet Trzeciego Wieku.

W całej Polsce działa około dziewięćdziesięciu takich uniwersytetów. Ich popularność stale wzrasta. Te działające głównie przy uczelniach instytucje zajmują się edukacją i aktywizacją emerytów.

Walentyna Wnuk specjalizująca się w andragogice uważa, że najbardziej pożądanym stylem życia dla osób starszych jest model konstruktywny. Dlatego jednym z założeń programu Uniwersytetu Trzeciego Wieku jest kreatywne życie. Kreatywnie żyć to utrzymywać kontakty rodzinne, sąsiedzkie, koleżeńskie, towarzyskie, rozwijać swoje zainteresowania i realizować uzdolnienia. Ciekawość życia niweluje poczucie samotności, sprzyja odnalezieniu radości życia.

KONWENT OO BONIFRATRÓW PROWADZĄCY HOSPICJUM PRZY UL. POŚWIECKIEJ

Konwent OO. Bonifratrów prowadzi stacjonarne Hospicjum Dobre przy Dolnośląskim Centrum Onkologicznym we Wrocławiu, opiekujące się chorymi w domach, oraz Fundację Hospicyjną. Wobec ciągłego wzrostu liczby zachorowań i zgonów na chorobę nowotworową coraz poważniejszym problemem staje się opieka nad pacjentami, wobec których podstawowe leczenie onkologiczne zakończyło się niepowodzeniem, a choroba rozwija się i nieuchronnie prowadzi do śmierci. W zaawansowanej fazie choroby nowotworowej pacjent zostaje wypisany ze szpitala, a następnie może być objęty opieką hospicyjną w domu. U chorych w terminalnym okresie choroby występuje jednak ogromne cierpienie, które złagodzić można tylko przy stałej 24-godzinnej opiece lekarskiej i pielęgniarskiej, połączonej ze wsparciem psychologicznym, serdecznością.

Hospicjum przy ul. Poświęckiej zostało założone przez Kurię Prowincjonalną Zakonu Bonifratrów i jest Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej, funkcjonuje od lutego 2000 roku. W hospicjum jest miejsce dla wszystkich potrzebujących, bez względu na wyznanie czy miejsce zamieszkania. Przez całą dobę chorzy mają do dyspozycji lekarzy, pielęgniarki, duchownego. Hospicjum 11-łóżkowe, po rozbudowie będzie liczyło 18 łóżek. Wrocław ma tylko jedno miejsce hospicyjnej opieki stacjonarnej zapewniające profesjonalną holistyczną opiekę nad ludźmi w terminalnej fazie choroby nowotworowej. Pomoc tutaj znajdują także rodziny chorych.

DEPARTAMENT LA VIENNE

Położony w środkowo-zachodniej Francji. Wpływowy ośrodek polityczny i innowacyjny. Liczy około 400 tysięcy mieszkańców ze stolicą Poitiers. Znany jest głównie z parku nauki i techniki „Futuroscope”. Pierwsza umowa o współpracy między Wrocławiem a La Vienne została podpisana w 1990 roku, kiedy do Wrocławia przyjechała delegacja francuska z ówczesnym przewodniczącym Rady Generalnej Departamentu panem Rene Monory. Umowę odnowiono w Paryżu w 1996 roku. Umowa przeobraziła się w realną współpracę, realizację wspólnych programów w dziedzinach takich,

jak: kultura, wymiana szkolna, sport, turystyka czy administracja samorządowa. Do Wrocławia przyjeżdżali profesorowie uniwersyteccy z Pointiers, a do Pointiers przyjeżdżali profesorowie uczelni wrocławskich. Organizowano staże studenckie i pedagogiczne, staże dla pracowników naszych urzędów, realizowano programy dotyczące funkcjonowania samorządu, projekty artystyczne, koncerty, wystawy prezentujące Wrocław i la Vienne.

Wraz z upływem lat współpraca objęła policję, nauczycieli, studentów, uczniów, sportowców, wolontariuszy, artystów, urzędników i polityków, środowiska biznesu i działaczy społecznych. Współpraca przynosi wzajemne korzyści polityczne, gospodarcze i społeczne. Wspólne inicjatywy i podejmowane działania znakomicie sprzyjają kształtowaniu obywatelskiej świadomości europejskiej oraz potwierdzają, że idea europejskiego zjednoczenia jest możliwa.

2007

JÓZEF DUDEK

Wybitny metematyk i humanista, twórca i gospodarz w latach 1996-2008 Salonu Profesora Dudka. Pierwszym zamiarem profesora było stworzenie salonu matematycznego na wzór lwowskiej kawiarni „Szkockiej”, lecz repertuar tematów szybko się rozszerzył. Salon przy ul. Pasteura 17a, gromadził wybrane towarzystwo znanych pisarzy, naukowców, dyplomatów, dziennikarzy, prawników, lekarzy, przedstawicieli biznesu, partii politycznych, edukacji, władz i samorządu. Gośćmi Salonu Prof. Dudka byli m.in. Jan Nowak-Jeziorański, Lech Wałęsa, Władysław Bartoszewski, Wojciech Fibak, prof. Leszek Kołakowski, bp. Tadeusz Pieronek i wielu innych znakomitości. Salon przywracał właściwy status nauki, kultury, życia społecznego i intelektualnego autorytetu.

Rola opiniotwórcza salonu doceniona została przez Kolegium Rektorów Uczelni Akademickich Wrocławia i Opola, które w 1999 roku wyróżniło Profesora nagrodą za integrację środowiska naukowego – ludzi wszystkich orientacji politycznych, wyznań i postaw życiowych. Pracował w Instytucie Matematycznym Uniwersytetu Wrocławskiego w Zakładzie Algebry i Teorii Liczb – praca naukowa w dziedzinie algebry abstrakcyjnej.

Urodzony (1939) w Zwonowicach na Śląsku. Na skutek drobnego kalectwa zostaje przez lekarzy uznany za niezdolnego do pracy fizycznej i mógł uczęszczać jedynie do Liceum Ogólnokształcącego. Trafił do klasy wybitnego pedagoga prof. Alfonsa Hajoka, który poznał się na jego talencie matematycznym. W roku 1958 został laureatem Olimpiady Matematycznej, która otworzyła mu wszystkie uczelnie bez egzaminu. Wybrał Uniwersytet Wrocławski, któremu został wierny aż do końca życia (2008).

NATALIA LACH-LACHOWICZ

Natalia Lach-Lachowicz (pseudonim artystyczny Natalia LL) urodzona 18 kwietnia 1937 roku w Żywcu, zamieszkała po wojnie w Bielsku-Białej a w roku 1956 we Wrocławiu, gdzie studiowała w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Pięknych. Członek Związku Polskich Artystów Fotografików. Współzałożycielka Galerii Perfamo działającej w latach 1970-1981. W latach 1978-81 współorganizowała Międzynarodowe Triennale Rysunku we Wrocławiu. Stypendystka Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku (1977), „Verein Kulturkontakte” w Wiedniu (1991), „Pro-Helvetia” w Szwajcarii (1994).

Od 1967 do 2003 roku miała 70 wystaw indywidualnych i ponad 250 zbiorowych w kraju i zagranicą – reprezentuje miasto na najważniejszych pokazach poświęconych problemom współczesnej kultury. Zajmuje się malarstwem, rysunkiem, sztuką performance i video, filmem eksperymentalnym, instalacją oraz rzeźbą lecz szczególną rolę w twórczości pełni fotografia. Rozwija ideę tworzenia fotografii permanentnej, której istotą jest ciągła rejestracja codziennych czynności a po uporządkowaniu w sekwencji są próbą nadania im nowych znaczeń.

W swoich pracach kładzie podwaliny pod coś, co z początkiem lat osiemdziesiątych otrzyma nazwę „fotografii inscenizacyjnej”. Jej twórczość mieści się w pojemnym nurcie konceptualizmu. Ścisłe związana z międzynarodowym ruchem sztuki feministycznej. Dorobek posiada niekwestionowany walor dokumentacyjny dzieł, które są rzetelnym świadectwem procesu ewaluowania sztuki. Artystka intermedialna, która od ponad 40 lat konsekwentnie podąża własną drogą.

KORNEL MORAWIECKI

Z wykształcenia fizyk-teoretyk. Urodzony w 1941 w Warszawie. W 1963 ukończył wydział fizyki na Uniwersytecie Wrocławskim, w 1970 został pracownikiem naukowym w Instytucie Fizyki a następnie Matematyki. Od 1973 wykłada na Politechnice Wrocławskiej. W 1968 roku uczestniczył w fali strajków studenckich. Był jednym z inspiratorów wrocławskich strajków w sierpniu 1980 roku.

Legendarny twórca i ideolog Solidarności Walczącej, która powstała we Wrocławiu w roku 1982 i uważana jest za najbardziej radykalną organizację podziemną lat 80-tych. Dysponując doskonale zakonspirowaną siecią poligraficzną, mógł zasypać miasto podziemnymi gazetkami. Był redaktorem naczelnym „Biuletynu Dolnośląskiego”, redagował „Z Dnia na Dzień” (nakład 40 tys. egz.), założył również tygodnik „Solidarność Walcząca”. Był jednym z najdłużej ukrywających się działaczy podziemnych. Aresztowany 1987, w rok później deportowany z kraju, lecz wkrótce nielegalnie powrócił do Polski i stanął ponownie na czele Solidarności Walczącej. Ujawnił się dopiero w roku 1990 na zjeździe założycielskim Partii Wolności.

ARCYBISKUPI KOMITET CHARYTATYWNY

Arcybiskupi Komitet Charytatywny „Pod czwórka” to niezależna inicjatywa społeczna zawiązana we Wrocławiu po wprowadzeniu stanu wojennego, podczas którego prowadzona była na wielką skalę pomoc dla represjonowanych. Inicjatywa ta rozwijała się

pod opieką Metropolity Wrocławskiego Ksiądz Arcybiskupa Henryka Gulbinowicza, który nadał nazwę, przydzielił siedzibę przy ul. Katedralnej 4. Komitet w szybkim czasie, na bazie sieci parafii, objął zasięgiem swej działalności cały Dolny Śląsk. Nie było oficjalnych stanowisk, ścisłego podziału na kompetencje ani członkostwa – każdy, w miarę czasu i możliwości, pomagał każdemu. Z początkowej improwizacji bardzo szybko wykształcił się zarys struktury Komitetu w którym brało udział ponad 200 osób skupionych w sekcjach: Pomocy Internowanym, Pomocy Błyskawicznej, Rodzin Bliźniaczych, Opieki nad Więźniami Politycznymi i ich Rodzinami, Pomocy Prawnej, Pomocy Procesowej, Pomocy Osobom Pozbawionym Pracy, Pomocy Medycznej oraz sekcja Transportowa, Finansowa, Wakacyjna, Magazynowa, Łączników, Kartoteki, Dyżurów, Nauczycielska.

Osobnym rodziałem w życiu Komitetu stały się dni, w których przybywały transporty darów z zagranicy – ośrodki z Niemiec (Dortmund, Bielefeld, Bonn), Francji (Nancy, Miluza, Paryż, Langwedocjaa, Brive), Belgii (Mechelen, Waterloo), Włoch (m.in. Perticara), Austrii, Szwecji i innych krajów. W pamięci pozostaje akcja „Daru Serca”, kiedy na Święta Bożego Narodzenia dostarczono internowanym domowe wypieki jako manifestacja solidarności z uwięzionymi.

Działalność w okresie całego ćwierćwiecza (1982-2007) została zakończona po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, gdyż zanikła kategoria ludzi prześladowanych z powodów politycznych, dla wspierania których Komitet powstał. Arcybiskupi Komitet Charytatywny to była nie tylko działalność pomocowa, doradcza, to również jeden z solidnych filarów wrocławskiego społeczeństwa obywatelskiego.

GRUPA TEATRALNA PIEŚŃ KOZŁA

Grupa teatralna Pieśń Kozła została utworzona we Wrocławiu na przełomie 1996 i 1997 roku z siedzibą w XIII-wiecznym reflektarzu klasztornym (wcześniej mieścił się w Ośrodku Badań Twórczości Jerzego Grotowskiego i Poszukiwań Teatralno-Kulturowych). Na bazie technik laboratoryjnych Grotowskiego, Osterwy, Flaszenia czy Stanisławskiego, wypracował własną unikalną technikę pracy aktorskiej zwaną „techniką koordynacji”. Teatr tworzą młodzi artyści z Polski, Szwecji, Norwegii, Wielkiej Brytanii i Francji, co sprawia, że praca nabiera specyficznego wymiaru.

Teatr Pieśń Kozła to jeden z najciekawszych i najbardziej znaczących przedstawicieli nowej Polskiej awangardy teatralnej. Od początku działa pod kierunkiem założycieli grupy – Grzegorza Brała i Anny Zubrzyckiej. Spektakle teatru wielokrotnie zdobywały nagrody na międzynarodowych festiwalach teatralnych. Absolutnym sukcesem była prestiżowa nagroda przyznana w 2004 roku na Edinburgh Festival Fringe. Teatr corocznie organizuje Brave Festiwal. Festiwal ludzi odważnych, którzy nie godzą się na wzorce lansowane przez kulturę masową a których obchodzi jaka jest ich tradycja, duchowość.

Członkowie zepołu prowadzą warsztaty dla aktorów spoza grupy, głównie są to ćwiczenia technik głosowych w działającym przy teatrze Studium Aktorskim, które opiera się na współpracy z brytyjską szkołą aktorską i stanowi filialną placówkę Wydziału Dramatycznego Manchester Metropolitan University, gdzie podyplomowe studium aktorskie kończy się uzyskaniem dyplomu wyższej uczelni Master of Art.

2008

ALICJA ZAWISZA

Urodzona w 1926 roku w Grodnie, sanitariuszka powstania warszawskiego, członek Armii Krajowej, więźniarka obozów koncentracyjnych w Ravensbrück i Flossenburgu. Od 1945 roku wrocławianka. Historyk, emerytowany kustosz Muzeum Narodowego (dawniej Muzeum Śląskie), w którym w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku powołała Gabinet Dokumentów Kultury Polskiej na Śląsku, gdzie przechowywane są dokumenty, pamiątki przedwojennych mieszkańców Wrocławia. Ich wspomnienia opublikowała w książce „Do nich przyszła Polska”. W 1956 roku znalazła się wśród założycieli Towarzystwa Miłośników Wrocławia, a w roku 2008 została Honorowym Prezesem. Wcześniej pełniła funkcję m. in. sekretarza Zarządu, kilka kadencji wiceprezesa, przewodniczącej Sekcji Dawnej Polonii Wrocławskiej, która opiekowała się rdzennymi mieszkańcami miasta, szykanowanymi po wojnie przez napływową ludność.

Z jej inicjatywy szkołom i ulicom Wrocławia nadano imiona dawnych działaczy Związku Polaków w Niemczech, umieszczono pamiątkowe tablice. Tablica na murze kościoła św. Marcina na Ostrowie Tumskim stanowi swoisty testament Dawnej Polonii Wrocławskiej w postaci sprawdzonych w życiu przykazań – Prawd Polaków spod znaku Rodła. Kompendium „Prawdy Polaków” autorstwa Alicji Zawiszy, ukazujące działalność Dawnej Polonii Wrocławskiej, stało się inspiracją do stworzenia filmu dokumentalnego. Wspiera inicjatywy, których celem jest utrwalanie pamięci o wyjątkowych Polakach, wspaniałych patriotach, pielęgnujących swoją polskość pośród niemieckich obywateli Wrocławia, nawet za cenę życia. Swoją wiedzę przekazywała przewodnikom miejskim. Jest laureatką wielu nagród. Odznaczona m. in. Złotym Krzyżem Oficerskim Odrodzenia Polski.

JERZY CZERNIK

Profesor medycyny, lekarz anestezjolog, specjalista chirurgii dziecięcej, rektor dwóch kadencji Akademii Medycznej we Wrocławiu. Urodził się w 1938 roku na Wileńszczyźnie. W czasie wojny wraz z rodziną został wywieziony na Sybir. Do Polski wrócił w 1946 roku, zamieszkał w Legnicy. Z Wrocławiem jest związany od 1956 roku. Od 1968 roku pracuje nieprzerwanie w Katedrze i Klinice Chirurgii Pediatricznej wrocławskiej Akademii Medycznej a w 1985 roku został jej kierownikiem. Kierowana przez Profesora klinika należy do przodujących w kraju dzięki wprowadzeniu nowoczesnych metod chirurgicznego leczenia.

Zasługą Jerzego Czernika jest doposażenie kliniki w nowoczesny sprzęt diagnostyczny i leczniczy. Zorganizował pierwszy we Wrocławiu Oddział Intensywnej Terapii Noworodka, co zaowocowało natychmiastowym spadkiem śmiertelności pooperacyjnej noworodków z ciężkimi wadami wrodzonymi. Przyczynił się do przyspieszenia

budowy nowej Akademii Medycznej, która służy młodzieży akademickiej, a przede wszystkim mieszkańcom całego Dolnego Śląska. W czasie powodzi tysiąclecia kierował zespołem ratującym dwa zalane szpitale kliniczne i mienie uczelni.

Profesor Jerzy Czernik odbył staże naukowe w ośrodkach chirurgii dziecięcej Kanady, USA, Anglii, Niemiec i Szwajcarii. Jest twórcą własnych metod operacyjnych w chirurgii, autorem licznych prac naukowych, promotorem i recenzentem prac habilitacyjnych i doktorskich. Od 1993 roku jest krajowym konsultantem do spraw chirurgii dziecięcej. Przez dwie kadencje był prezesem Polskiego Towarzystwa Chirurgów Dziecięcych. Został członkiem honorowym Towarzystwa Chirurgów Polskich i Jugosłowiańskiego Towarzystwa Chirurgów Dziecięcych. Jest także członkiem Royal College of Surgeons i Honorowym Obywatелеm Teksasu. Jest uznanym autorytetem naukowym w kraju i za granicą, najbardziej znanym polskim chirurgiem dziecięcym na świecie.

TADEUSZ KRASOŃ

Od 1948 roku związany z Wrocławiem. Mimo niepełnosprawności aktywny zawodowo, od wielu lat zaangażowany w budowanie i codzienną pracę na rzecz społeczeństwa obywatelskiego. Jego działalności towarzyszy dewiza, że wszyscy, również niepełnosprawni, mają prawo do godnego życia. Został prezesem Wrocławskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych, który to reprezentuje prawa niepełnosprawnych, chroni ich przed dyskryminacją, czynnie uczestniczy w pracach legislacyjnych dotyczących życia niepełnosprawnych oraz prowadzi działalność informacyjną, szkoleniową i doradczą. Wraz z władzami Wrocławia współprowadzi program wspomaganego zatrudnienia „Trener” oraz program „Wrocław bez barier”, którego celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych.

Tadeusz Krasoń pełni liczne funkcje społeczne. Był współzałożycielem Koła Chorych na Stwardnienie Rozsiane przy Oddziale Dolnośląskim Polskiego Towarzystwa Walki z Kalectwem, pierwszej w Polsce Poradni dla chorych na stwardnienie rozsiane przy Klinice Neurologicznej Akademii Medycznej we Wrocławiu, Polskiego Towarzystwa Stwardnienia Rozsianego. Był prezesem Fundacji Pracy Osób Niepełnosprawnych Oddziału Dolnośląskiego, członkiem Komisji Zdrowia Rady Miejskiej Wrocławia, pełnomocnikiem wojewody Dolnośląskiego ds. Osób Niepełnosprawnych. Od 1998 roku jest członkiem zarządu i pełni obowiązki skarbnika Akcji Katolickiej Archidiecezji Wrocławskiej. Poza tym jest współzałożycielem, a od 2001 roku prezydentem Polskiej Federacji Związków Stowarzyszeń Osób Niepełnosprawnych.

JÓZEF ŁUKASZEWICZ

Matematyk, emerytowany profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, społeczny działacz katolicki. Urodzony w 1927 roku na Polesiu, żołnierz Armii Krajowej wywieziony do Kaługi. Do Wrocławia przybył w 1946 roku. Pracował w Instytucie Matematycznym Polskiej Akademii Nauk, gdzie prowadził badania naukowe w Grupie Zastosowań Matematyki do spraw Przyrodniczych i Gospodarczych. Od 1957 roku droga zawodowa profesora była nieprzerwanie związana z Uniwersytetem Wrocławskim. Pracował w Katedrze Statystyki na Wydziale Prawa, w Zakładzie Zastosowań Matematyki. Kil-

kanaście lat był redaktorem czasopisma „Zastosowania Matematyki”, przekształcając je w „Aplicationes Mathematicae” – czasopismo o zasięgu międzynarodowym. Był pierwszym przewodniczącym Komisji ds. Rozwoju Statystyki Matematycznej przy Komitecie Nauk Matematycznych Polskiej Akademii Nauk.

W 1968 roku aktywnie uczestniczył w wydarzeniach marcowych, był jednym z sygnatariuszy uchwały Rady Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii potępiającej poczynania władz. W roku stanu wojennego społeczność akademicka wybrała profesora Józefa Łukaszewicza na rektora Uniwersytetu. Z funkcji tej odwołano go w sierpniu 1982 roku. Profesor Józef Łukaszewicz był jednym z piętnastu członków założycieli Wrocławskiego Klubu Inteligencji Katolickiej, który prowadził działalność ekumeniczną i społeczną. Nawiązana przez Klub współpraca polsko-niemiecka zaowocowała w okresie stanu wojennego wydatną pomocą charytatywną.

Ponadto był członkiem Prymasowskiej Rady Społecznej, przedstawicielem środowisk świeckich w Synodzie Archidiecezji Wrocławskiej. Jako jedyna świecka osoba wszedł w skład Komisji Głównej Synodu i był jedynym świeckim przewodniczącym komisji synodalnej, Komisji ds. Świeckich. Był członkiem Komitetu Obywatelskiego przy przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie, gdzie aktywnie brał udział w działalności Wrocławskiego Komitetu Obywatelskiego oraz członkiem Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski, a w kolejnych kadencjach członkiem Komisji ds. Ekumenizmu.

JAN ŚLĘK

Dyrygent i pedagog. Miłośnik muzyki wiedeńskiej. Absolwent Państwowej Szkoły Muzycznej we Wrocławiu w klasie dyrygentury wokально-instrumentalnej na Wydziale Pedagogiki Muzycznej oraz dyrygentury symfoniczno-operowej na Wydziale Teorii i Kompozycji. Dyrygował w Austrii, Belgii, dawnej Czechosłowacji, Danii, Holandii, Szwajcarii, Niemczech i dawnej Jugosławii. Od 1956 roku związany z Operą i Operetką Wrocławską. Założył przy Filharmonii „Sinfoniettę Wrocławską”. Koncerty zespołu zyskały wiele pochlebnych opinii znawców i krytyków muzycznych. Powołał do życia zespół smyczkowy „Akademicka Orkiestra Kameralna Uniwersytetu Wrocławskiego”, w skład którego weszli absolwenci średnich szkół muzycznych studiujący na wrocławskich uczelniach. Orkiestrze tej patronuje Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego.

Zainteresowania Jana Ślęka od lat koncentrują się na muzyce wiedeńskiej. Jego działania artystyczne mają na celu propagowanie tej właśnie muzyki poprzez koncerty w Filharmonii Wrocławskiej i salach koncertowych Dolnego Śląska. Zorganizował Międzynarodowy Festiwal Muzyki Wiedeńskiej – pierwszy odbył się w 1993 roku w Jeleniej Górze, następne we Wrocławiu, od 1997 roku w innych miastach Dolnego Śląska.

Powołał Wrocławską Orkiestrę Festiwalową im. Johanna Straussa. Ta jedyna w swoim rodzaju coroczna impreza muzyczna w Europie. Celem Festiwalu jest promowanie młodych utalentowanych śpiewaków i instrumentalistów. Jan Ślęk, przez przeszło pięćdziesiąt lat działalności dyrygenckiej, w repertuarze prowadzonych przez siebie koncertów nieomal zawsze umieszcza walce, zwłaszcza kompozytorów wiedeńskich. Jest legendą wrocławskiego środowiska muzycznego. Organizowane przez niego od piętnastu lat festiwale muzyki wiedeńskiej stały się niezwykle ważnym wydarzeniem muzycznym na Dolnym Śląsku.

Nagroda
Prezydenta
Wrocławia
1992 - 2008

TADEUSZ RÓŻEWICZ

Jeden z najwybitniejszych polskich pisarzy współczesnych, poeta, dramaturg, prozaik, scenarzysta. Debiutował jako poeta w przedwojennej prasie młodzieżowej. W swoich utworach często nawiązuje do doświadczeń II wojny światowej, której był aktywnym uczestnikiem w oddziałach partyzanckich Armii Krajowej.

Tadeusz Różewicz jest wrocławianinem od 1968 roku. Tu współpracuje z teatrami, miesięcznikiem „Odra”, tu wydaje większość swoich utworów. Jego twórczość wywiera ogromny wpływ na rozwój poezji polskiej. Utwory Tadeusza Różewicza przełożono na ponad 20 języków, a jego sztuki grano w teatrach wielu krajów.

MIESIĘCZNIK „ODRA”

Ukazujący się od 1961 roku opiniotwórczy miesięcznik społeczno-kulturalny. Wydawany przez Bibliotekę Narodową i Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu. W latach siedemdziesiątych, często po bojach z cenzurą, ukazywały się w nim materiały o historii najnowszej. Tematyka historyczna nadal znajduje miejsce na łamach miesięcznika. Zamieszczane są w nim także publikacje dotyczące aktualnych tematów i problemów polskich. W miesięczniku prezentują swoje poglądy najwybitniejsi polscy i zagraniczni badacze, pisarze, artyści i uczeni wielu dziedzin o międzynarodowej sławie. W działach krytycznych omawiana i interpretowana jest najnowsza twórczość literacka krajowa i zagraniczna. W piśmie nie zabrakło także miejsca na promocję utworów młodych pisarzy i artystów wrocławskich.

IGOR PRZEGRODZKI

Aktor. Zadebiutował w Teatrze Polskim w Wilnie w 1945 roku. Tego samego roku transportem repatriacyjnym wileńskiego teatru przyjechał do Polski. Latem 1949 roku przeprowadził się do Wrocławia, gdzie otrzymał angaż do zespołu Teatru Polskiego. Od tego czasu zagrał ponad 150 ról w przedstawieniach, z których wiele pokazywano ponad 100 razy.

Igor Przegrodzki to także reżyser, dyrektor i kierownik artystyczny wrocławskiego Teatru Polskiego, wykładowca w studiach dramatycznych przy Teatrze Polskim, dziekan Wydziału Aktorskiego w filii krakowskiej PWST we Wrocławiu. Uczył aktorstwa na Wydziale Wokalnym we Wrocławskiej Akademii Muzycznej. Stworzył wiele wybitnych ról w przedstawieniach Teatru Telewizji. Grał w filmach i serialach telewizyjnych. Współpracował z wrocławskim Radiem.

JÓZEF CYNAR

Znany i wybitny budowniczy wielu organów w Polsce i poza jej granicami. Rzemiosła organmistrzowskiego nauczył się podczas pobytu w Anglii u swego krewnego kapłana, gdzie pracował w angielskiej firmie budującej organy. Po powrocie do kraju, założył firmę wykonującą te instrumenty. Korzystając ze znajomości zdobywał w tych trudnych czasach (lata 70-te) materiały i części do budowy organów.

W latach 1987-1995 we wrocławskim kościele św. Elżbiety przy ul. Grabiszyńskiej. zbudował nowe, 25-głosowe organy. Dzięki umiejętnościom Józefa Cynara wybudowano bądź zrekonstruowano wiele tych instrumentów w polskich kościołach, np. w kościele parafialnym w Lutoryżu, Kolegiacie Przemienienia Pańskiego w Brzozowie czy kościele parafialnym w Łętowni w Diecezji Sandomierskiej.

ORKIESTRA KAMERALNA „LEOPOLDINUM”

Powstała w 1978 roku, z siedzibą przy Filharmonii Wrocławskiej im. W. Lutosławskiego. Tworzy ją 15-osobowy, składający się ze znakomitych muzyków zespół. Pierwszy koncert odbył się w kwietniu 1979 roku pod batutą Tadeusza Strugały, jednego z inicjatorów założenia orkiestry. Nazwa zespołu nawiązuje do nazwy jednego z najcenniejszych zabytków architektury barokowej w Europie Środkowej: słynącej ze znakomitej akustyki Auli Leopoldyńskiej Uniwersytetu Wrocławskiego.

Orkiestra koncertowała m.in. w Belgii, Danii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Niemczech, Norwegii, Portugalii czy Szwajcarii. Uczestniczyła w licznych festiwalach krajowych i zagranicznych. Gościła wykonawców światowej sławy. „Leopoldinum” jest jedną z ważniejszych orkiestr tego typu. O jej randze niewątpliwie świadczy systematyczne zapraszanie do jednej z najważniejszych sal koncertowych świata Berlińskiej Filharmonii.

KRZYSZTOF PEŁECH

Znakomity polski gitarzysta klasyczny. Jest jednym z najaktywniejszych muzyków młodego pokolenia. Wykonuje średnio rocznie ok. 60 koncertów. Nagrał 13 płyt w Polsce, Anglii, Niemczech, Czechach i Stanach Zjednoczonych. W ankiecie ogłoszonej przez fachowy magazyn muzyczny Pełech został trzykrotnie wybrany najlepszym polskim gitarzystą klasycznym. Urodził się we Wrocławiu w 1970 roku i tu ukończył w roku 1995 Akademię Muzyczną. Koncertował niemal we wszystkich krajach europejskich, w USA, Brazylii, Południowej Afryce, a także w Egipcie, Turcji, Singapurze, Indonezji, Malezji, Tajlandii, Argentynie i Chile.

Uczestniczył w dwudziestu jeden konkursach krajowych i międzynarodowych, spośród których był laureatem szesnastu. Wielokrotnie brał udział w prestiżowych festiwalach muzycznych. Jest jednym z pomysłodawców i dyrektorem artystycznym odbywającego się od 1998 roku Międzynarodowego Festiwalu Gitarowego Gitara+ we Wrocławiu, a także inicjatorem i szefem artystycznym „Letniego Kursu Gitary” w Krzyżowej. Krzysztof Pełech jest twórcą i współzałożycielem Wrocławskiego Towarzystwa Gitarowego.

MARIUSZ HERMANDSDORFER

Historyk sztuki, specjalista w dziedzinie muzealnictwa, krytyk i popularyzator sztuki współczesnej w Polsce i za granicą. Od 1983 roku dyrektor Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Przeprowadził gruntowną reorganizację i modernizację Muzeum, czego efektem są m.in. nowe wersje stałych ekspozycji. Twórca reprezentatywnej kolekcji sztuki XX w. w Muzeum Narodowym we Wrocławiu. Jest inicjatorem licznych opracowań naukowych, autorem kilkuset wystaw polskiej sztuki współczesnej w kraju i za granicą, w tym m.in. prezentacji na Międzynarodowych Festiwalach Sztuki, na których wystawione prace były wyróżniane m.in. głównymi nagrodami.

Opublikował liczne studia i artykuły o sztuce współczesnej. Wystawy i publikacje M. Hermansdorfera były wielokrotnie nagradzane w Konkursie Ministerstwa Kultury na Najciekawsze Wydarzenia Muzealne Roku. W 18 edycjach tego konkursu Muzeum Narodowe we Wrocławiu otrzymało 27 nagród, w tym trzy Grand Prix i 14 nagród pierwszych (statuetek Sybili).

TEATR POLSKI

Początkowo korzystał z budynku Opery, następnie ze sceny Teatru Kameralnego, by w 1950 roku zaistnieć na trwałe w gmachu przy ul. Zapolskiej. W pierwszym sezonie artystycznym liderem teatru był Edmund Wierciński. Po Edmundzie Wiercińskim i Williamie Horzycy kierownictwo w teatrze objął Jakub Rotbaum, który prowadził teatr do 1962 roku. Jego następcę Zygmunta Hübnera zastąpiła Maria Straszewska, a w marcu 1965 roku dyrekcję Teatru Polskiego objęli Krystyna Skuszanka i Jerzy Krasowski, którzy kierowali wrocławską sceną do 1972 roku. W tym okresie scena wrocławska należała do czołowych scen polskich. Zasługą dyrektorskiego tandemu było nie tylko stworzenie wybitnego teatru autorskiego, ale również, sprowadzenie nowej aparatury technicznej, zbudowanie nowego budynku teatru połączonego ze starym.

W 1972 roku kierownikiem artystycznym została Maria Straszewska, później szefem artystycznym teatru był Marek Okopiński, od 1974 trzysobowe kolegium – Marina Wawrzynek, Piotr Paradowski, Józef Kelera, w 1975 teatrem kierował Piotr Paradowski, a w latach 1978-1981 Jerzy Grzegorzewski. W pierwszych, trudnych latach osiemdziesiątych Teatrem Polskim kierował Igor Przegrodzki, a po nim Jacek Bunsch. W latach 1989-2000 kierował Jacek Weksler, reżyser, a zarazem menadżer potrafiący skupić wokół Teatru Polskiego wybitne indywidualności polskiej sceny. Odbudował w 1996 roku budynek, który spłonął dwa lata wcześniej. Nowy gmach teatru należy do najnowocześniejszych i najlepiej wyposażonych scen w Polsce. Teatr Polski we Wrocławiu utrzymuje wysoki poziom artystyczny.

NOTATNIK TEATRALNY

„Notatnik Teatralny” wychodzi od 1991 roku. Jest to kwartalnik o polskim teatrze współczesnym, wydawany przez Ośrodek Badań Twórczości Jerzego Grotowskiego i Poszukiwań Teatralno-Kulturowych we Wrocławiu. Pierwszy numer pisma poświęcony był Jerzemu Grotowskiemu. W Notatniku publikują przede wszystkim twórcy teatralni. Zamieszczane są ich wypowiedzi autorskie, komentarze i listy, wywiady, a także stenogramy z prób, zdjęcia, notatki, szkice. Każdy numer kwartalnika poświęcony jest jednej osobie lub zagadnieniu.

KS. FRANCISZEK GŁÓD

Od 1977 roku proboszcz parafii św. Elżbiety (Grabiszyn), a ponadto kapelan honorowy Ojca Świętego, kanonik gremialny Kapituły Katedralnej. Wspaniały duszpasterz, społecznik i menadżer. Pod jego okiem wyremontowano kościół św. Elżbiety: przykryto dachem, wybudowano wieżę, wstawiono nowe witraże. Wybudowano plebanię i dom katechetyczny. W okresie stanu wojennego proboszcz i jego parafia pomagała internowanym i ich rodzinom.

Ks. Franciszek Głód od wielu lat prowadzi świetlicę środowiskową. W niej dzieci odrabiają lekcje, rozmawiają o swoich codziennych problemach. Od 1987 roku jest organizatorem wakacji dla dzieci i młodzieży w ośrodkach charytatywnych w Jugowicach i Jelczu-Laskowicach.

Z jego inicjatywy przy parafii powstała pierwsza we Wrocławiu kuchnia charytatywna, ośrodek dla bezdomnych mężczyzn i gospodarstwo zwane „Albertówką”. W ośrodku tym przebywa 20 osób. Prowadzona jest resocjalizacja ludzi, zagubionych w życiu, którzy znaleźli się na ulicy, bez żadnej pracy, prawa do zasiłku i bez dachu nad głową.

1994

JERZY WOŹNIAK

Żołnierz Armii Krajowej, kurier z Londynu do Zarządu Głównego WiN, więzień stalinowski. Po wyjściu z więzienia ukończył wrocławską Akademię Medyczną. Przez wiele lat prowadził Poradnię Przeciwgruźliczą, był współtwórcą obozów rehabilitacyjnych dla studentów inwalidów i chorych na gruźlicę, prezesem Komitetu ds. Walki z Gruźlicą i Chorobami Płuc dla województwa wrocławskiego, organizatorem wczasów zdrowotnych dla dzieci.

Jerzy Woźniak to wielki społecznik, zawsze pomagający ludziom. Opieką i to nie tylko medyczną otaczał byłych żołnierzy Armii Krajowej i ich rodziny we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku. W czasie stanu wojennego pomagał internowanym. Był członkiem Komitetu Rozdziału Leków przy Kurii Metropolitalnej. W 1990 roku został prezesem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Dolny Śląsk. Jerzy Woźniak jest współorganizatorem budowy Kwatery na Cmentarzu Osobowickim ludzi pomordowanych w latach 1945-1956.

TADEUSZ STRUGAŁA

Wybitny, światowej sławy polski dyrygent. Studia ukończył na Wydziale Teorii, Kompozycji i Dyrygentury we wrocławskiej Akademii Muzycznej, a kontynuował je w Weimarze i Wenecji. Wśród licznych orkiestr, którymi kierował była także orkiestra Filharmonii Wrocławskiej, której był dyrektorem naczelnym i artystycznym. Lata sześćdziesiąte XX w. to początek międzynarodowej kariery i występów w niemal całej Europie, a także w Australii, Stanach Zjednoczonych i Azji. Pod jego batutą występowali wszyscy wybitni polscy soliści, a także znakomici artyści zagraniczni.

Repertuar Tadeusza Strugały obejmuje dzieła kompozytorów klasycznych, romantycznych i współczesnych, w tym utwory najwybitniejszych polskich kompozytorów. Dyrygent ma na swoim koncie liczne prawykonania i pierwsze wykonania utworów polskiej muzyki współczesnej w kraju i za granicą oraz nagrania radiowe i płytowe. Jednym ze stałych elementów artystycznej drogi Tadeusza Strugały jest promowanie rodzimej twórczości. Podczas licznych zagranicznych występów z polskimi orkiestrami obowiązkowo wykonywane są utwory polskich kompozytorów.

Poza działalnością koncertową Tadeusz Strugała prowadzi również pracę pedagogiczną; przez ponad 20 lat był wykładowcą Akademii Muzycznej we Wrocławiu, prowadził klasy mistrzowskie w Hongkongu i Tokio, a także uczestniczył w pracach jury międzynarodowych konkursów dyrygenckich. Za jego dyrekcji artystyczny i organizacyjny rozkwit oraz międzynarodową renomę osiągnęły czołowe polskie festiwale, takie jak Festiwal Chopinowski w Dusznikach czy Festiwal Oratoryjno-Kantatowy „Wratislavia Cantans”. Przez szereg lat Tadeusz Strugała prowadził również Festiwal Polskiej Muzyki Współczesnej we Wrocławiu.

WYDAWNICTWO DOLNOŚLĄSKIE

Powstało w 1986 roku jako filia krakowskiego Wydawnictwa Literackiego. Sprywatyzowane jako pierwsze w Polsce, w ciągu niespełna dekady osiągnęło znaczącą pozycję wśród czołowych polskich wydawnictw. Współtwórcą sukcesu Wydawnictwa był jego wieloletni prezes Andrzej Adamus.

Wydawnictwo Dolnośląskie jest oficyną o profilu literackim, wydającą klasykę polską i światową, literaturę współczesną, poezję, esejystykę, literaturę edukacyjną. Jest w nim miejsce dla publikacji z zakresu literatury pięknej, popularnonaukowej, popularnej. Tytuły w nim publikowane charakteryzują się wysokim poziomem merytorycznym i edytorskim. Wydawnictwo Dolnośląskie publikowało utwory Cz. Miłosza, Z. Herberta, M. Akavii, M. Puzo, stale wydaje dzieła T. Różewicza. Jest organizato-

rem Wrocławskich Promocji Dobrych Książek, cyklicznej imprezy stwarzającej okazję do spotkań czytelników z pisarzami, wydawcami i księgarzami. Wydawnictwo cenione jest szczególnie za takie serie wydawnicze, jak: „Tak żyli ludzie”, „Tajemnice zwierząt”, „Świadectwa”, „A to Polska właśnie...”, „Biblioteka Klasyki”, „Biblioteka Pisarzy Żydowskich”. Z Wydawnictwem współpracują wybitni wrocławscy twórcy i naukowcy.

WROCŁAWSKI TEATR LALEK

W październiku 1946 roku uruchomiono we Wrocławiu scenę Teatru Lalki i Aktora. Repertuar teatru skierowany był głównie do widowni dziecięcej i młodzieżowej. W pierwszych latach powojennych często zmieniała się siedziba teatru i jego kierownictwo. Od 1962 roku scena zyskała autonomię, osiadając przy ul. Świdnickiej 28, w budynku Teatru Żydowskiego, jako Państwowy Teatr Lalek „Chochlik”. W sezonie 1963/64 teatrem zaczął kierować Stanisław Stapf. Dzięki niemu wkrótce skompletowano profesjonalny zespół aktorski, a siedzibą teatru już na stałe został budynek przy pl. Teatralnym 4. Niebawem zmieniono także nazwę na Wrocławski Teatr Lalek.

Stanisław Stapf ukształtował, respektowane do dziś, zasady polityki repertuarowej. Utworzono scenę przedszkolną (wedle potrzeby wędrowną), dużą (dla dzieci w wieku szkolnym) oraz małą (dla młodzieży i dorosłych). Stanisław Stapf zorganizował także pomaturalne Studium Aktorskie Teatrów Lalkowych, co dało początek Wydziałowi Lalkarskiemu Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej we Wrocławiu. W sezonie 1981/82 kierownictwo Wrocławskiego Teatru Lalek objął Wiesław Hejno, aktor i reżyser tej sceny. Od 2002 roku Teatrem kieruje Aleksander Maksymiak, aktor, scenograf i reżyser, a następnie Robert Skolmowski. Wrocławski Teatr Lalek, wierny idei Stanisława Stapfa, rozwija działalność na dwóch stałych scenach, bierze też czynny udział w festiwalach i innych inicjatywach artystycznych.

1995

JAN JAKUB KOLSKI

Jeden z najbardziej interesujących twórców polskiego kina. Autor filmów dokumentalnych, fabularnych, sztuk teatralnych, książek, piosenek. Jest reżyserem, scenarzystą, operatorem i producentem. Początek jego drogi artystycznej jest nierozzerwalnie związany z wrocławskim ośrodkiem TVP. W czasie stanu wojennego współpracował z Kurią Metropolitalną we Wrocławiu. Po ukończeniu studiów w łódzkiej filmówce, realizował filmy krótkometrażowe i dokumentalne, o sztuce, oświatowe i przyrodnicze, w tym przede wszystkim poświęcone speleologii i alpinistyce.

Jako reżyser filmów fabularnych zadebiutował w 1990 roku. Autorskie kino fabularne Jana Jakuba Kolskiego wprowadza widzów w magiczną krainę, której bohaterami są rozmaici odmieniecy, ludzie ułomni, czy po prostu skazani na odmienność.

PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA TEATRALNA

Stanisław Stapf dyrektor Państwowego Teatru Lalek „Chochlik” we Wrocławiu, już w 1967 roku zorganizował przyteatralne Studium Aktorskie Teatrów Lalkowych kształcące lalkarzy. W 1972 roku Studium to zostało przekształcone w Wydział Lalkarski Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Krakowie Wydział Zamiejscowy we Wrocławiu. Była to jedyna wówczas w Polsce uczelnia kształcąca aktorów teatrów lalek na poziomie akademickim. Od 1979 roku we Wrocławiu istnieje również Wydział Aktorski, gdzie jest jedyna w Polsce specjalizacja pantomimiczno-ruchowa.

Wydziały wrocławskie PWST mają własną kadre naukowo-dydaktyczną, administrację i bazę lokalową. Kierujący wydziałami prorektor ma znaczną autonomię. Na Uczelni studenci nauczani są aktorstwa dramatycznego, pantomimiczno-ruchowego i aktorstwa teatru lalek. Prowadzone są zajęcia z wymowy, ruchu scenicznego; interpretacji wiersza i piosenki aktorskiej. Kadre pedagogiczną obu wydziałów stanowią doświadczeni aktorzy i reżyserzy wrocławskich teatrów dramatycznych, Wrocławskiego Teatru Lalek, Teatru Pantomimy, Opery Dolnośląskiej oraz naukowcy Uniwersytetu Wrocławskiego.

PISMO ARTYSTYCZNE „FORMAT”

Wychodzące od kilku lat pismo artystyczne wydawane we Wrocławiu przez Akademię Sztuk Pięknych zajmujące się prezentacją sztuk wizualnych. Jego redaktorem naczelnym jest Andrzej Saj. Niewątpliwym walorem pisma są utrzymane na wysokim poziomie merytorycznym artykuły, a także stosowana przez redakcję praktyka tematycznego kształtowania kolejnych jego edycji (np. grafika i plakat, sztuka intelektualna, fotografia i reklama, martwa natura, sztuka ciała, duchowość w sztuce...). Co pewien czas, kolejny numer pisma poświęcony jest w całości fotografii. „Format” ma prosty, czytelny projekt graficzny, z przewagą zdjęć czarno-białych. Jest w nim miejsce na stałe rubryki przeznaczone na recenzje z wystaw fotograficznych, na artykuły problemowe, na materiały z dziedziny historii fotografii. Zamieszczane są sprawozdania z ważniejszych imprez fotograficznych, a także korespondencje zagraniczne.

ZWIĄZEK POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Największe w kraju stowarzyszenie zrzeszające twórców z dziedziny sztuk wizualnych. Założony został w 1911 roku, zrzesza artystów z różnych dziedzin, m.in. malarzy, grafików, rzeźbiarzy, ceramików, witrażystów, tkaczy, architektów wnętrz, projektantów mebli, scenografów, konserwatorów dzieł sztuki itp. Reprezentuje artystów plastyków w kraju i za granicą, chroni ich prawa autorskie i materialne. Związek jest organizatorem międzynarodowych i krajowych plenerów malarskich i rzeźbiarskich. Pod jego egidą działają we Wrocławiu od marca 1946 roku galerie plastyczne. Sie-

dziba zarządu Wrocławskiego Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków mieści się na ul. Jatki. Działa na terenie całego Dolnego Śląska i zrzesza ponad 400 twórców z regionu.

ADOLF JUZWENKO

Absolwent Uniwersytetu Wrocławskiego. Doktor historii, znawca dziejów polskiego ruchu niepodległościowego i stosunków polsko-rosyjskich w XIX i XX w. oraz historii Rosji. Autor wielu publikacji historycznych, dotyczących zwłaszcza stosunków polsko-rosyjskich. Dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, członek Polsko-Ukraińskiej Komisji ds. Wspólnego Dziedzictwa Kulturalnego.

Od lat siedemdziesiątych XX wieku działacz opozycji demokratycznej. Prowadził wykłady i odczyty historyczne w ramach Wrocławskich Czwartków Naukowych Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego w Klubach Inteligencji Katolickiej, Wszechnicach „Solidarności” oraz parafiach całej Polski. Był doradcą i działaczem „Solidarności”, przewodniczącym delegacji Zarządu Regionu Dolny Śląsk na I Krajowy Zjazd „Solidarności” w 1981 roku. W 1989 roku pełnił funkcję przewodniczącego Wrocławskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”, który powołany został do przygotowania udziału opozycji w wyborach 4 czerwca 1989 roku.

W 1990 roku Adolf Juzwenko został dyrektorem Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Dzięki jego staraniom Zakład Narodowy im. Ossolińskich uzyskał status fundacji prawa publicznego. Od 1995 roku jest dyrektorem Zakładu im. Ossolińskich. Pod kierunkiem Adolfa Juzwenki Ossolineum odzyskuje dawny blask i pozycję liczącą się w kraju placówki naukowej i kulturalnej. Stale wzbogacają się jego zbiory, w tym o cenne dary i kolekcje. Rokrocznie organizowane są wystawy, spotkania i wieczory autorskie. Ossolineum stało się liczącym się centrum życia naukowego i kulturalnego w Polsce.

1996

JANUSZ ZALESKI I JACEK WEKSLER

Janusz Zaleski – absolwent Wydziału Podstawowych Problemów Techniki Politechniki Wrocławskiej. Od 1992 roku profesor nadzwyczajny. Autor wielu prac naukowych. Wśród zainteresowań badawczych Janusza Zaleskiego istotną rolę zajmuje gospodarka wodna w dorzeczu Odry. W latach 1992-1998 był wojewodą wrocławskim, był przewodniczącym Konwentu Wojewodów, doradcą ministra pełnomocnika rządu

ds. usuwania skutków powodzi, doradcą wiceprezesa Rady Ministrów L. Balcerowicza, doradcą prezesa Rady Ministrów ds. gospodarki wodnej i ochrony środowiska.

Współtwórca i realizator „Programu dla Odry 2006” – programu prewencyjnego zapobiegania powodzi w dorzeczu Odry, kieruje Biurem Koordynacji Projektu Banku Światowego Usuwania Skutków Powodzi, prezes Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A., przewodniczący Rady Narodowego Funduszu Zdrowia, członek Rady Polityki Regionalnej Państwa.

Jacek Weksler – artysta wizjoner, reżyser teatralny, jeden z najlepszych polskich menedżerów specjalizujących się w sprawach kultury. Kierował oficyną wydawniczą w teatrze „Kalambur”, zastępca dyrektora w Teatrze Współczesnym we Wrocławiu, współzałożyciel Teatru Wędrującego przy Teatrze Współczesnym, a w latach 1990-1999 dyrektor naczelny i artystyczny Teatru Polskiego.

Jacek Weksler potrafił skupić wokół Teatru Polskiego wybitne indywidualności polskiej sceny. Szczęśliwie doprowadził też do odbudowy w 1996 roku budynku teatru, który spłonął dwa lata wcześniej. Nowy gmach teatru należy do najnowocześniejszych i najlepiej wyposażonych scen w Polsce. To właśnie za czasów jego dyrekcji Teatr Polski stał się centrum teatralnym, do którego ciągnęli wielcy reżyserzy, a za nimi publiczność z całej Polski. Zorganizował Krajowy Festiwal Teatru Polskiego Radia i Teatru Telewizji Polskiej. Był prezesem Stowarzyszenia Dyrektorów Teatrów Polskich. Przez pięć sezonów kierował Teatrem Telewizji. Jest twórcą i pierwszym szefem TVP Kultura.

WOJCIECH KOŚCIELNIAK

Aktor, reżyser teatralny i pedagog. Absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im L. Solśkiego w Krakowie Wydziały Zamiejscowe we Wrocławiu. Od IV roku studiów występował na scenach teatralnych. Jest laureatem pierwszej w historii Przeglądu Piosenki Aktorskiej nagrody im. Bardinięgo. Występował w Teatrze im. Norwida w Jeleniej Górze i w Teatrze Polskim we Wrocławiu.

Od 1995 roku zajmuje się reżyserią muzyczną spektakli teatralnych, koncertów piosenki aktorskiej oraz widowisk telewizyjnych. Współpracował z Teatrem Muzycznym w Gdyni. Jest przedstawicielem nowego myślenia o teatrze muzycznym, poszukuje sposobu na wypełnianie luki pomiędzy klasyczną operą czy operetką a typowym musicalowym widowiskiem.

ARKADIUSZ KONIECKI

Polski trener koszykówki. Absolwent Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Jako zawodnik występował w klubie uczelnianym. Karierę trenerską zaczął w 1970 roku. Prowadził reprezentacje Polski mężczyzn oraz kobiet. Trener Śląska Wrocław w latach 1986-1989 i 1994-1996. Był trenerem klubów: Unii Tarnów, Górnik Wałbrzych, Guidford Kings, Pogoń Ruda Śląska, Prokom Trefl Sopot, Old Spice Pruszków, Zagłębie Sosnowiec, AZS Koszalin, Kotwica Kołobrzeg, Spartak Moskwa. Największe sukcesy odnosił z wrocławskim klubem koszykarzy, z którym zdobył 2-krotnie mistrzostwo Polski w 1978 i 1996 roku.

1997

RENATA MAUER-RÓŻAŃSKA

Absolwentka Akademii Ekonomicznej i Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Zawodniczka Śląska Wrocław, strzelecka arcymistrzyni, specjalistka w strzelaniu z karabinku pneumatycznego i karabinu kulowego z trzech postaw.

Od 1989 roku związała się z WKS Śląsk Wrocław. Pierwsze sukcesy odnosiła już jako juniorka. Pierwsze igrzyska olimpijskie, na których startowała, odbywały się w Barcelonie i nie przyniosły jej sukcesu. Na najwyższym stopniu podium w konkurencji karabinka pneumatycznego stanęła w 1996 roku podczas igrzysk w Atlancie – po raz pierwszy w historii polskiego strzelectwa sportowego pań. Na tej olimpiadzie zdobyła także brązowy medal w strzelaniu z karabinu standard.

WYDZIAŁ CHEMII UNIWERSYTETU WROCŁAWSKIEGO

W 1995 roku Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego podzielił się na Wydział Chemii i Wydział Matematyki i Fizyki. Podwaliny dla Wydziału Chemii dał Instytut Chemii, stworzony i zorganizowany przez jego pierwszego dyrektora, prof. Bogusławę Jeżowską-Trzebiatowską.

Na Wydziale Chemii prowadzone są badania naukowe oraz nauczanie chemii dla studentów Uniwersytetu. Badania naukowe realizowane są przez zespoły badawcze, szczególnie zainteresowane tematami związanymi z nowymi materiałami i zastosowaniami praktycznymi. Wydział Chemii uczestniczy w realizacji międzynarodowych projektów naukowych finansowanych przez Unię Europejską. Wydział prowadzi studia dzienne w systemie licencjackim i jednolitym magisterskim oraz 5-letnie studia zaoczne. Na Wydziale prowadzone są także 4-letnie studia doktoranckie.

OGRÓD BOTANICZNY

Wrocławski Ogród Botaniczny założono w 1811 roku przy nowo utworzonym uniwersytecie w miejscu pruskich fortyfikacji zburzonych na rozkaz Napoleona. Za właściciwego twórcę Wrocławskiego Ogrodu Botanicznego uważa się H.R. Goeperta, pod którego kierunkiem Ogród rozbudowano o działy dendrologiczny, paleontologiczny, grupy fizjonomiczne i geograficzne, poszerzono też dział roślin użytkowych.

W 1945 roku teren Ogrodu zbombardowano, zbiory szklarniowe i byliny gruntowe zniszczono w 100%, drzewa i krzewy w 50%. Przez pierwsze trzy lata po wojnie porządkowaniem zrujnowanego Ogrodu kierował botanik, prof. Stanisław Kulczyński pierwszy rektor połączonych jeszcze wówczas Uniwersytetu i Politechniki we Wro-

clawiu. W 1948 roku podjęto decyzję o uruchomieniu Ogrodu i rozpoczęto jego odbudowę. Odbudowano szklarnie, zbudowano most na stawie. W wyniku rozbudowy na terenie Ogrodu znalazło się miejsce dla roślin ozdobnych oraz zespołu szklarni.

W 1974 roku na Uniwersytecie Wrocławskim powstała Katedra Ekologii i Geografii Roślin, w której skład wszedł Ogród Botaniczny. W tymże roku Ogród wpisano do rejestru zabytków województwa wrocławskiego. Za pomniki przyrody uznano 27 rosnących w nim starych drzew oraz ponad 20 skamieniałych pni drzew z okresu permokarbońskiego. Obecnie Ogród Botaniczny zajmuje ponad 7 ha, w tym szklarnie i staw będący pozostałością naturalnego ramienia rzeki Odry. Kolekcje roślinne liczą około 8 tysięcy gatunków i odmian. Od 1994 roku Wrocławski Ogród Botaniczny wraz z otaczającym go historycznym centrum Wrocławia uznany jest za pomnik historii.

MARCIN PŁAZA

Kompozytor, aranżer i pianista. Współpracuje ze śpiewającymi aktorami, kierował zespołami muzycznymi teatrów wrocławskich. Uczestnik międzynarodowych festiwali muzycznych. W 1997 roku był kierownikiem artystycznym Teatru Nr 12 we Wrocławiu, a w latach 1998-2002 kierownikiem muzycznym Centrum Sztuki „Impart”. Jako aranżer, kompozytor i kierownik muzyczny współpracuje z corocznym festiwalem wrocławskim jakim jest „Przegląd Piosenki Aktorskiej”.

Spośród jego ważniejszych realizacji muzycznych wymienić należy takie, jak „Chata Wujka Toma czyli Rybi Puzon”, „Księżyc Frajer”, „La, la, la” Gala 18 Przeglądu Piosenki Aktorskiej, „Bajka o sercu na strychu” wystawiona jako Gala dla dzieci podczas 25 Przeglądu Piosenki Aktorskiej i wiele innych.

1998

FUNDACJA PROSCEM I TEATR K2

Fundacja Proscem – Promocyjna Scena Młodych powstała w 1992 roku w celu promowania młodych twórców, takich jak aktorzy, scenografowie, muzycy. Swoje cele statutowe zaczęła realizować głównie poprzez Teatr K2. Założycielem fundacji, podobnie jak i teatru jest Robert Moskwa. Premiera pierwszego widowiska realizowanego przez Teatr K2 miała miejsce na scenie Ośrodka Badań Twórczości Jerzego Grotowskiego. Teatr K2 jest teatrem niezależnym. Utrzymuje się ze sprzedaży biletów teatralnych, ale głównie z działalności gospodarczej prowadzonej w ramach biura reklamy będącego integralną częścią fundacji.

OPEN STUDIO / WRO

Powstało w 1988 roku. Jest to pierwszy w Polsce przegląd sztuki mediów, podejmujący zagadnienia sztuki współczesnej w perspektywie kultury i komunikacji. WRO rozpoczęło działalność jako międzynarodowy festiwal sztuki mediów, pod nazwą festiwal Wizualnych Realizacji Okołosztukowych, a następnie jako Międzynarodowe Biennale Sztuki Mediów.

Od 1998 roku działa jako Fundacja WRO Centrum Sztuki Mediów, inicjująca wiele innowacyjnych projektów artystycznych. Organizacja ta łączy uznanych artystów, kuratorów, teoretyków i menadżerów sztuki z całego świata. Szczególnie promuje twórców z Europy Środkowej i Wschodniej. Stwarza warunki dla wymiany kulturowej i intelektualnej.

RYSZARD MAZUR

Artysta kowal, Mistrz Rzemiosł Artystycznych, posiada honorowy tytuł Klucznika Miasta. Kowalstwo artystyczne uprawia od 1970 roku, a pracownia powstała 1976 roku. Wyroby artystyczne, pochodzące z jego warsztatu, są wykonywane ręcznie, za pomocą tradycyjnych narzędzi kowalskich przy zachowaniu starej technologii. Unika abstrakcji, poszukuje prostoty. Inspirację czerpie z otaczającego go świata.

Z kuźni Ryszarda Mazura pochodzą latarnie na moście Oławskim, lampy na Dworcu Świebodzkim, lampy na wrocławskim Rynku, placu Solnym i przyległych uliczkach, odnowiona brama przed rezydencją Arcybiskupów Wrocławskich, Klucze do bram miasta, Klucz Budexpo, Klucz do bram Wrocławia dla Ojca Świętego Jana Pawła II, Wrocławski Klucz Sukcesu dla Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska, statuetka „Andrzeja”, statuetka „Smok Strachota” (1995), „Smoki” przy fontannie na pl. Solnym (1998), liczne kraty kute, w tym do kaplicy rajców miejskich w kościele św. Elżbiety.

STEFAN PLACEK

Pedagog, organizator i animator imprez kulturalnych we Wrocławiu, łączących różne dziedziny sztuki: muzykę, poezję, malarstwo, rzemiosło artystyczne. Od 1963 roku kieruje Klubem Muzyki i Literatury. Zajmuje się propagowaniem muzyki dawnej i współczesnej oraz upowszechnianiem literatury.

Z jego inspiracji w Klubie odbywają się wystawy malarstwa olejnego, akwarelowego, grafiki, rękodzieła rzemieślniczego m.in. wystawy kwiatów, wyrobów piekarniczych, cukierniczych oraz artystycznych wyrobów rękodzieła ludowego. W Klubie jest także miejsce na spotkania literackie, recitale wokalne i instrumentalne, koncerty.

Stefan Placek jest założycielem wielu towarzystw działających przy Klubie, m. in. Towarzystwa Miłośników Lilii, Towarzystwa Polsko-Włoskiego, Towarzystwa Polsko-Austriackiego, Koła Haftu Richelieu. Jest kolekcjonerem, posiadaczem jednej z największych w Polsce kolekcji cytr eksponowanych w Klubie.

ALEKSANDRA KUBICZ

Biochemik, zajmuje się ewolucją struktur białkowych i biochemią porównawczą. Na Uniwersytecie Wrocławskim profesor Aleksandra Kubicz przebyła wszystkie szczeble kariery naukowej oraz pełniła różne funkcje administracyjne, łącznie z dwukrotnie sprawowaną funkcją prorektora Uniwersytetu Wrocławskiego.

Profesor Kubicz prócz działalności naukowej zajmuje się popularyzacją nauki. Jest pomysłodawczynią, długoletnią organizatorką, a obecnie honorową przewodniczącą rady programowej Dolnośląskiego Festiwalu Nauki. Festiwal każdego kolejnego roku gromadzi coraz liczniejsze rzesze słuchaczy. Podczas jego trwania otwarte są laboratoria i sale wykładowe, a mieszkańcy Dolnego Śląska mają umożliwiony bezpośredni kontakt z ludźmi nauki.

EWA MICHNIK

Dyrygent. Absolwentka Akademii Muzycznej w Krakowie w zakresie teorii muzyki, pedagogiki i dyrygentury. Od 1995 roku jest dyrektorem naczelnym i artystycznym Opery Wrocławskiej – od 2000 roku działającej pod nazwą Opera Dolnośląska. W latach 1997–2002 była dyrektorem artystycznym Międzynarodowego Festiwalu Oratoryjno-Kantatowego „Wratislavia Cantans”. Dzięki jej staraniom Opera Wrocławska, jako jedyna polska opera, została członkiem rzeczywistym Międzynarodowego Stowarzyszenia Oper „Eurolyrica” z siedzibą w Brukseli.

Jest autorką cyklu superwidowisk operowych, prezentowanych corocznie dla wielotysięcznej rzeszy miłośników opery. Uporowi i wytrwałości Ewy Michnik wrocławianie zawdzięczają przeprowadzenie generalnego remontu i przywrócenie dawnej świetności budynkowi Opery Wrocławskiej.

URSZULA WŁODARCZYK

Czołowa wieloboistka świata, uczestniczka trzech igrzysk olimpijskich: w Barcelonie, Atlancie i Sydney. Urszula Włodarczyk odnosiła sukcesy sportowe w mistrzostwach świata w hali, była wielokrotną mistrzynią Polski. Karierę sportową zakończyła jako zdobywczyni prawie stu medali zdobytych na różnych imprezach krajowych i zagranicznych.

Treningi zaczęła w „Górniku” Wałbrzych. Gdy zaczęła studiować na wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego, wstąpiła w szeregi AZS AWF Wrocław. Po ukończeniu studiów została asystentem w Katedrze Lekkoatletyki macierzystej uczelni,

umiejętnie łącząc pracę naukowo-dydaktyczną z treningami i licznymi wyjazdami na obozy i zawody sportowe. Obecnie jest nauczycielem akademickim. W 2005 roku została wybrana prezesem Dolnośląskiego Związku Lekkiej Atletyki.

2000

TYMOTEUSZ KARPOWICZ

Poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, twórca poezji lingwistycznej, ostatni wielki modernista. Repatriant z Litwy. W 1949 roku zamieszkał we Wrocławiu. Tu podjął studia na filologii polskiej, włączył się w życie literackie, publikował w miejscowych pismach. Był redaktorem „Nowych Sygnałów”, a następnie miesięcznika „Odra”. W 1957 roku Tymoteusz Karpowicz został prezesem wrocławskiego Oddziału Związku Literatów Polskich. W 1973 roku już po obronie pracy doktorskiej wyjechał do Stanów Zjednoczonych. Za granicą przebywał aż do śmierci.

Najlepszy okres twórczości Tymoteusza Karpowicza jest związany z Wrocławiem. W latach sześćdziesiątych i na początku siedemdziesiątych należał do tych poetów, do których poza Różewiczem najczęściej się odwoływano. Był autorytetem, mistrzem wielu młodych poetów.

Po wyjeździe do Stanów Zjednoczonych nazwisko Tymoteusza Karpowicza przestało pojawiać się w prasie społeczno-literackiej. Dopiero w połowie lat dziewięćdziesiątych pojawiły się pierwsze informacje o mającej się ukazać jego nowej księdze poetyckiej. W 1999 roku ukazały się „Słoje zadrzewne”. Było to jedno z ważniejszych wydarzeń artystycznych w literaturze polskiej na przełomie XX i XXI wieku. Księga została wyróżniona nagrodą wrocławskiej „Odry” i uzyskała nominację do nagrody Nike. Podczas pobytu na emigracji Tymoteusz Karpowicz podejmował działania, których celem było upowszechnianie literatury polskiej. Był inicjatorem i współorganizatorem sesji literackich poświęconych Norwidowi, Leśmianowi i Przybosiowi.

MAREK ZIELIŃSKI

Gitarzysta i pedagog. Popularyzator muzyki gitarowej. Jest twórcą wrocławskiej szkoły gitarowej. Jego wychowankowie wygrywają konkursy międzynarodowe i krajowe. Absolwent Podstawowej Szkoły Muzycznej we Wrocławiu, Liceum Muzycznego w Krakowie oraz Akademii Muzycznej w Krakowie.

We Wrocławiu od lat jest związany z Państwową Podstawową Szkołą Muzyczną i Państwowym Liceum Muzycznym im. Karola Szymanowskiego. Prowadzi warsztaty gitarowe nauczycieli i uczniów szkół muzycznych. Jest zapraszany do jury konkur-

sów ogólnopolskich i międzynarodowych. Był wykładowcą na kursie mistrzowskim w Austrii. Współpracuje z Polskim Radiem Wrocław i czasopismem „Świat Gitary Klasycznej”. Jest jednym z członków założycieli Wrocławskiego Towarzystwa Gitarowego, które popularyzuje muzykę gitarową, promuje utalentowanych gitarzystów związanych z Wrocławiem i Dolnym Śląskiem.

ALEKSANDRA KURZAK

Sopranistka światowej sławy. We Wrocławiu skończyła liceum muzyczne w klasie skrzypiec i Wydział Wokalny wrocławskiej Akademii Muzycznej. Jeszcze w czasie studiów została solistką Opery Dolnośląskiej, na której deskach występowała przez dwa sezony. W 1998 roku wygrała Międzynarodowy Konkurs im. Stanisława Moniuszki, dostała stypendium i pojechała do Hamburga. Od 2001 roku śpiewa w hamburskiej Staatsoper. Jej występy w nowojorskiej Metropolitan Opera czy londyńskiej Covent Garden spotykają się z entuzjastycznym przyjęciem widzów i niezwykle pochlebnymi opiniami recenzentów.

TOMASZ BRODA

Absolwent Wydziału Grafiki Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu. Dyplom z wyróżnieniem uzyskał w 1992 roku. Jest satyrykiem, scenografem i projektantem kostiumów do przedstawień teatralnych, autorem ilustracji do książek i gazet. Jego realizacje artystyczne są dowcipne, pełne humoru, ale i prowokacyjne.

W swoich działaniach artystycznych wykorzystuje z pozoru banalne i nieadekwatne przedmioty codziennego użytku, takie jak artykuły gospodarstwa domowego i odzież. Lalki wykonane z tych przedmiotów były prezentowane w gazetach oraz polskich i zagranicznych programach telewizyjnych. Tomasz Broda jest laureatem wielu nagród za twórczość satyryczną.

RYSZARD TOMASZEWSKI

Wrocławski ciężarowiec, najbardziej utytułowany, niepełnosprawny sportowiec Polski. Startował w dyscyplinie zwanej powerlifting, po polsku zwanej wyciskaniem sztangi na ławeczce w pozycji horyzontalnej. 24 lata treningów zaowocowały udziałem w sześciu Igrzyskach Paraolimpijskich, na których zdobył cztery złote medale i jeden srebrny. Ryszard Tomaszewski jest siedmiokrotnym Mistrzem Świata, ma 11 tytułów Mistrza Europy i ponad 20 rekordów świata.

Karierę sportową zakończył w 2000 roku na Paraolimpiadzie w Sydney. W tymże roku Komitet Olimpijski, wybierając stu najlepszych żyjących sportowców ostatniego stulecia XX w., na swojej liście umieścił tylko dwa nazwiska z Polski: Ireny Szewińskiej i Ryszarda Tomaszewskiego. Obecnie Ryszard Tomaszewski jest trenerem klubu Start Wrocław i trenerem reprezentacji kobiet.

2001

LECH JANERKA

Basista, wokalista, autor tekstów i kompozytor, także muzyki do filmów. W polskiej muzyce rockowej pojawił się pod koniec lat siedemdziesiątych XX w., kiedy to występował na festiwalach piosenki studenckiej. W 1979 roku założył zespół Klaus Mitffoch. Płyta wydana przez ten zespół, w czasie, gdy w jego skład wchodził Lech Janerka, uznawana jest za jedną z najistotniejszych w historii polskiej muzyki rozrywkowej. Solowa kariera Lecha Janerki zaowocowała kilkoma płytami studyjnymi i nieomal setką utworów w większości skomponowanych i napisanych przez niego samego. W 2002 roku Lech Janerka włączył się w kampanię na rzecz organizacji przez Wrocław wystawy EXPO w 2010 roku. W nagraniu wzięła udział elita polityczna i artystyczna Wrocławia.

TWÓRCY WYSTAWY „WROCŁAW 2000 – MOJE MIASTO”

Michał Jędrzejewski, Włodzimierz Dolatowski, Mieczysław Piróg, Stanisław Lose

Michał Jędrzejewski, Włodzimierz Dolatowski, Mieczysław Piróg – pracownicy Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, oraz Stanisław Lose z Politechniki Wrocławskiej opracowali, przygotowali i zrealizowali wystawę „Wrocław 2000 – moje miasto”, najwyżej ocenioną w roku 2000 wśród wystaw organizowanych w Polsce. Michał Jędrzejewski był zarazem Komisarzem wystawy.

Była to wystawa jubileuszowa, prezentowana od 5 czerwca do 25 września 2000 roku w pawilonie Wytwórni Filmów Fabularnych i kuluarach wrocławskiej Hali Ludowej. Wystawa ukazywała rozwój Wrocławia od zakończenia wojny. Twórcy wystawy znaleźli atrakcyjną i nadzwyczaj skrótową formę przedstawienia 55 lat powojennego Wrocławia. W przygotowanej prezentacji chętnie posługiwali się motywem panoramy – jedna z nich to kręcący się wokół widza wrocławski Rynek. Przez całą wystawę prowadziła ściana wstęga, na której zamieszczono nazwiska wszystkich mieszkańców Wrocławia od 1945 roku. Wystawa była wielkim wydarzeniem kulturalnym, zwiedziło ją wiele tysięcy osób.

SZTAFETA LEKKOATLETÓW

Piotr Rysiukiewicz, Robert Maćkowiak, Jacek Bocian, Józef Lisowski

Piotr Rysiukiewicz, Robert Maćkowiak i Jacek Bocian to zawodnicy Śląska Wrocław, a zarazem trzon grupy „lisowczyków” – czterystometrowców prowadzonych przez trenera kadry Józefa Lisowskiego. Pod jego okiem odnosili sukcesy na dystansie 400 metrów i w sztafecie 4 x 400 metrów.

Piotr Rysiukiewicz – mistrz świata i Europy w hali w biegu sztafetowym 4x400 metrów. Olimpijczyk z Atlanty i Sydney, wielokrotny mistrz Polski w biegu na 400 m.

Robert Maćkowiak – wielokrotny medalista mistrzostw świata i Europy. Najlepsze wyniki osiągał w biegach na 200 i 400 m. Był wicemistrzem Europy, finalistą olimpijskim biegu na 400 m oraz dwukrotnie brązowym medalistą Halowych Mistrzostw Europy. Sztafeta pod wodzą Maćkowiaka zdobyła srebrny medal na Mistrzostwach Świata w Lekkoatletyce w Sewilli w 1999 roku.

Jack Bocian – wchodził w skład sztafety 4x400 m, która zdobyła złoty medal na VIII Halowych Mistrzostwach Świata w Lekkoatletyce rozegranych w 2001 roku w Lizbonie.

2002

GALERIA OPUS

Jedna z pierwszych prywatnych galerii sztuki założona we Wrocławiu w 1992 roku. Specjalizuje się w takich dziedzinach sztuki, jak: malarstwo, grafika, rzeźba, ceramika, unikatowe szkło artystyczne. Oprócz wystaw w galerii organizowane są koncerty muzyki kameralnej, jazzowej i innej, recitale poetyckie, spotkania autorskie z ludźmi sztuki, nauki, filmu. Prezentowano tu m.in. mało znane rysunki Zbigniewa Herberta, prace Andrzeja Dudzińskiego – znanego w świecie malarza, grafika, plakacisty i fotografa, i wielu innych znanych twórców. Gośćmi Galerii byli Ryszard Kapuściński, Henryk Waniek i inni.

MAŁGORZATA GORĄCY

Od lat zajmuje się osobami niepełnosprawnymi intelektualnie. Jest prezesem Dolnośląskiego Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom i Młodzieży z Mózgowym Porażeniem Dziecięcym „Ostoja”, wiceprezesem Wrocławskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych, a także współtwórcą i koordynatorem programu „Wspomaganie zatrudnienia – Trener”. Dolnośląskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Ostoja” prowadzi działalność na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej i ich rodzin. Celem Stowarzyszenia jest stworzenie równych praw i szans życiowych w społeczeństwie dla rodzin wychowujących dzieci i młodzież niepełnosprawną, zwłaszcza w zakresie rehabilitacji, terapii, edukacji i wychowania. „Wspomaganie zatrudnienia – Trener” to program, którego wprowadzenie w życie ma ogromny wpływ na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych intelektualnie. Małgorzata Gorący konsekwentnie udowadnia, że pracownicy niepełnosprawni w niczym nie ustępują osobom pełnosprawnym.

MAREK DANIELAK

Prezes Zarządu Stowarzyszenia Maraton Wrocław i dyrektor Maratonu Wrocławskiego, którego trasa prowadzi ulicami miasta. Pierwszy bieg maratoński pod nazwą Maraton Ślęzan odbył się w 1983 roku na trasie z Sobótki do Wrocławia. Od 1993 roku bieg odbywa się we Wrocławiu. Początkowo Maraton był organizowany przez Dzielnicowy Ośrodek Sportu i Rekreacji Wrocław-Stare Miasto, a później Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji „Południe” we Wrocławiu. Obecnie Maraton organizuje Stowarzyszenie Maraton Wrocław.

2003

HANS VONTOBEL

W 1943 roku został partnerem, a później prezesem rady zarządzającej banku swojego ojca Jakuba Vontobla. Kierowany przez niego bank stał się jedną z najbardziej znaczących prywatnych instytucji bankowych w Szwajcarii.

Hans Vontobel to nie tylko światowej sławy autorytet w dziedzinie finansów i etyki biznesu interesujący się społecznymi aspektami globalizacji, lecz także mecenas sztuki, założyciel fundacji wspierającej młodych utalentowanych muzyków. Od wielu lat wspomaga finansowo Międzynarodowy Festiwal „Wratislavia Cantans” istotnie przyczyniając się do rozwoju życia kulturalnego Wrocławia.

WOJCIECH KOŚCIELNIAK

Aktor, reżyser teatralny i pedagog. Absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. L. Solskiego w Krakowie Wydziału Zamiejscowe we Wrocławiu. Od IV roku studiów występował na scenach teatralnych. Jest laureatem pierwszej w historii Przeglądu Piosenki Aktorskiej nagrody im. Bardiniego. Występował w Teatrze im. Norwida w Jeleniej Górze i w Teatrze Polskim we Wrocławiu. W latach 2002-2006 był dyrektorem Teatru Muzycznego „Capitol”.

Od 1995 roku zajmuje się reżyserią muzyczną spektakli teatralnych, koncertów piosenki aktorskiej oraz widowisk telewizyjnych. Współpracował z Teatrem Muzycznym w Gdyni. Jest przedstawicielem nowego myślenia o teatrze muzycznym, poszukuje sposobu na wypełnianie luki pomiędzy klasyczną operą czy operetką a typowym musicalowym widowiskiem. Jego ambicją jest stworzenie we Wrocławiu nowoczesnego, prężnego teatru muzycznego.

KOMENDA DOLNOŚLĄSKIEJ CHORĄGWI ZHP

Chorągiew Dolnośląska ZHP im. Stefana Mirowskiego jest terenową jednostką Związku Harcerstwa Polskiego. Chorągiew Dolnośląska ZHP rozpoczęła swoją działalność po zakończeniu II wojny światowej. Początkowo były to odrębne organizacje: Dolnośląska Chorągiew Harcerek i Chorągiew Harcerzy Dolnego Śląska. W grudniu 1948 po połączeniu komend chorągwi harcerek i harcerzy powstaje Komenda Dolnośląskiej Chorągwi Harcerskiej. W 1975 roku na skutek nowego podziału administracyjnego kraju na terenie działania Chorągwi Dolnośląskiej powstały cztery chorągwie: Jeleniogórska, Legnicka, Wałbrzyska i Wrocławska. W 1991 roku decyzją Naczelnika ZHP zostały one ponownie zjednoczone tworząc jedną Chorągiew Dolnośląską.

Chorągiew Dolnośląska szybko uzyskała opinię najlepszej organizacji pozarządowej na Dolnym Śląsku. Jej działalność, zwłaszcza oświatowo-wychowawcza skierowana do dzieci, młodzieży i dorosłych, istotnie przyczynia się do budowania wspólnoty lokalnej, kształtowania społeczeństwa obywatelskiego.

XIV LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. POLONII BELGIJSKIEJ

Jedna z najlepszych szkół w Polsce. W 1988 roku w rankingu tygodnika „Polityka” pod hasłem „Licea na piątkę” znalazła się w pierwszej piątce najlepszych polskich szkół. W latach 1999 i 2003 w Ogólnopolskim Rankingu Szkół Średnich uznana została za najlepszą w Polsce.

Szkoła ma wybitne osiągnięcia edukacyjne. W dotychczasowej historii szkoły kilkuset jej uczniów odnosiło sukcesy w olimpiadach i konkursach, także międzynarodowych. Innowacyjne programy nauczania wprowadzane w XIV Liceum Ogólnokształcącym skutecznie przygotowują młodzież do podjęcia studiów wyższych oraz sprzyjają indywidualnemu rozwojowi uczniów. W 2000 roku przy XIV Liceum Ogólnokształcącym utworzone zostało Gimnazjum Dwujęzyczne nr 49, a w 2002 roku działalność rozpoczął Zespół Szkół nr 14, w skład którego weszły: XIV LO, Gimnazjum nr 49, Technikum Żeglugi Śródlądowej oraz Liceum Profilowane nr 1.

EWA MICHNIK

Dyrygent. Absolwentka Akademii Muzycznej w Krakowie w zakresie teorii muzyki, pedagogiki i dyrygentury. Od 1995 roku jest dyrektorem naczelnym i artystycznym Opery Wrocławskiej – od 2000 roku działającej pod nazwą Opera Dolnośląska. W latach 1997-2002 była dyrektorem artystycznym Międzynarodowego Festiwalu Oratoryjno-Kantatowego „Wratiscavia Cantans”.

Dzięki jej staraniom Opera Wrocławska, jako jedyna polska opera, została członkiem rzeczywistym Międzynarodowego Stowarzyszenia Oper „Eurolyrica” z siedzibą w Brukseli. Stworzyła cykl superwidowisk operowych, prezentowanych corocznie dla wielotysięcznej rzeszy miłośników opery. Uporowi i wytrwałości Ewy Michnik wrocławianie zawdzięczają przeprowadzenie generalnego remontu i przywrócenie dawnej świetności budynkowi Opery Wrocławskiej.

2004

KRZYSZTOF BOJDA

Pedagog, instruktor żeglarstwa, jazdy konnej i narciarstwa, ratownik wodny, pletwonurek, a przede wszystkim społecznik. Jest założycielem i prezesem Fundacji Hobbit, która zajmuje się organizacją czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Fundacja prowadzi świetlice środowiskowe, organizuje zajęcia dla podopiecznych, propaguje wychowanie poprzez marynistykę, żeglarstwo oraz ekologię. W ramach aktywnego wypoczynku młodzież ma do wyboru wiele propozycji, np. obozy żeglarskie, „Szkoła Przetrwania i Przyrody”, program „Rowerem wszędzie”, program dla dzieci „Aktywny wypoczynek”, i inne. W Fundacji prowadzi się zajęcia psychorekreacyjne, organizowane są grupy wsparcia, festiwale muzyczne, festyny sportowe.

W planach Fundacji i jej prezesa jest budowa przystani Marina Osobowice. Fundacja od lat prowadzi przystań na Kozanowie, gdzie organizowane są zajęcia dla setek dzieci. Realizacja projektu Marina Osobowice stworzyłaby szansę na połączenie dotychczasowej działalności społecznej Fundacji z ofertą dla wrocławskich żeglarzy i bazą dla turystów.

ELŻBIETA POPLAWSKA-DOBIJEWSKA

Działaczka społeczna, szczególnie zaangażowana w inicjatywy wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego, co ma szczególne znaczenie w sytuacji, gdy Polska jest na ostatnim miejscu wśród państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie aktywności obywatelskiej, mierzonej zaangażowaniem obywateli w tworzenie dobra wspólnego, uczestnictwem w działalności stowarzyszeń, fundacji i partii politycznych. Elżbieta Popławska-Dobijewska w latach osiemdziesiątych działała w Arcybiskupim Komitecie Charytatywnym, z jej inicjatywy powstała apteka Komitetu, wydająca bezpłatne leki ubogim, i Wrocławskie Towarzystwo Opieki nad Więźniami. Była założycielką Dortmundzko-Wrocławskiej Fundacji Partnerstwa im. św. Jadwigi, a jako zwolenniczka idei mediacji kieruje Dolnośląskim Ośrodkiem Mediacji Pozasądowej, gdzie przygotowuje kadry mediatorów i propaguje ideę mediacji w środowisku prawniczym.

KRYSTYNA MIŁOBĘDZKA

Polska poetka, dramaturg, absolwentka uniwersytetów w Poznaniu i Wrocławiu, doktor nauk humanistycznych. Jest autorką scenariuszy przedstawień teatralnych dla dzieci oraz prac teoretycznych o teatrze dziecięcym. Dla jej twórczości najważniejsze są

właśnie związki z teatrem. Pracowała w teatrach lalkowych w Słupsku, Wrocławiu i Wałbrzychu. Prowadziła zajęcia z eksperymentalnych form dramatu i teatru na Uniwersytecie w Poznaniu. Debiutowała w 1960 roku. Właściwy debiut poetycki przypada na rok 1970. W 2006 roku we Wrocławiu ukazał się jej tomik zawierający utwory z lat 1960-2005.

WŁODZIMIERZ SZOSTEK

Absolwent Politechniki Wrocławskiej. Architekt, wybitny urbanista, autor ogólnego zagospodarowania przestrzennego Wrocławia, który przez 15 lat, do końca 2003 roku, wyznaczał kierunki rozwoju miasta. Na podstawie tego planu budowano osiedla i drogi, rozwijał się wrocławski przemysł, budowano szkoły i obiekty kultury. Włodzimierz Szostek od wielu lat jest związany z Wrocławskim Oddziałem Towarzystwa Urbanistów Polskich, jest Wiceprezesem Krajowej Rady Izby Urbanistów, jest rzeczoznawcą Towarzystwa i Stowarzyszenia Architektów Polskich w zakresie kształtowania struktur przestrzennych.

FORMACJA CHŁOPIĘCA „LEGITYMACJE

Cezary Studniak, Sambor Dudziński, Konrad Imiela.

Zespół instrumentalno-wokalny, którego trzon stanowią trzech śpiewający aktorzy wrocławskiego Teatru Muzycznego Capitol: Cezary Studniak, Sambor Dudziński i Konrad Imiela. Na repertuar Legitymacji składają się lekkie, zabawne piosenki. Aktorzy świadomie naśladują styl innych wykonawców. Swoją własną prezentację określają jako bajobongo. Piosenki wykonywane są z towarzyszeniem bardziej i mniej konwencjonalnego instrumentarium, w oprawie prezentacji multimedialnych i popisów tanecznych. Działający od 2003 roku zespół zyskał wielu sympatyków i pochlebnych recenzji, zarówno w kraju, jak i za granicą.

2005

KATEDRA I KLINIKA CHOROÓB ZAKAŻNYCH, CHOROÓB WĄTROBY I NABYTYCH NIEDOBORÓW ODPORNOŚCIOWYCH AKADEMII MEDYCZNEJ WE WROCŁAWIU

Katedra kształci studentów trzech wydziałów i jednocześnie jako klinika zajmuje się diagnostyką i leczeniem chorób zakaźnych. W jej strukturze funkcjonuje jedyny na Dolnym Śląsku, jeden z dwóch w Polsce, pododdział przystosowany do hospitaliza-

cji chorych wysoce zaraźliwych. Szczególnym osiągnięciem pracowników Katedry i Kliniki Chorób Zakaźnych jest stworzenie od podstaw pracowni diagnostyki molekularnej i pracowni endoskopowej. Pracownie wykorzystywane są do kompleksowej opieki nad osobami żyjącymi z wirusem HIV, jak również chorymi na przewlekłe zapalenie wątroby oraz inne choroby zakaźne. Klinika wrocławska ma wybitne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej, według europejskich kryteriów, osiąga w Polsce najlepsze efekty w leczeniu chorych na AIDS.

KS. ANDRZEJ DZIEŁAK, KS. MIROSŁAW DRZEWIECKI

Ks. Andrzej Dziełak – proboszcz parafii Bożego Ciała we Wrocławiu. W latach osiemdziesiątych duchowo i moralnie wspierał wrocławską „Solidarność”. Związany z Centralnym Ośrodkiem Duszpasterstwa Akademickiego „Pod Czwórką”, po wprowadzeniu stanu wojennego wszedł w skład powstałego wówczas Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego, który pomagał osobom represjonowanym przez władze komunistyczne oraz ich rodzinom i innym potrzebującym. Księża Andrzej Dziełak, Marian Biskup i Mirosław Drzewiecki byli tymi, którzy 13 stycznia 1982 roku celebrowali w archikatedrze wrocławskiej pierwszą w Polsce Mszę Świętą w intencji Ojczyzny. Ks. Andrzej Dziełak jest od 1993 roku wicedziekanem Dekanatu Wrocław Śródmieście oraz kanonikiem Kapituły Honorowej Ojca Świętego.

Ks. Mirosław Drzewiecki – proboszcz parafii Matki Boskiej Częstochowskiej we Wrocławiu. W latach osiemdziesiątych związany z Centralnym Ośrodkiem Duszpasterstwa Akademickiego „Pod Czwórką”. Od 1983 roku odpowiadał za powołane przy kościele św. Marcina, Duszpasterstwo Środowisk Twórczych, m.in. opiekując się „Galerią na Ostrowie” utworzoną w podziemiach świątyni przez artystów wrocławskich. Funkcję duszpasterza środowisk twórczych pełnił do 1998 roku. To ks. Mirosław Drzewiecki wygłosił słynne kazanie podczas pierwszej w Polsce Mszy Świętej w intencji Ojczyzny. W 1989 roku założył charytatywną Fundację św. Marcina. Z jego inicjatywy we Wrocławiu powstało Katolickie Radio „Rodzina”, którego przez pięć lat był dyrektorem.

ROMAN KOŁAKOWSKI

Roman Kołakowski, ceniony kompozytor, dramaturg, autor i tłumacz tekstów poezji śpiewanej. Absolwent wrocławskiej polonistyki. Działalność artystyczną rozpoczął podczas studiów, w latach siedemdziesiątych XX wieku. Związany był wtedy z niezależnym ruchem artystycznym, śpiewał poza cenzurą. Utwory, które wykonywał w tzw. „drugim obiegu” były najczęściej własnymi kompozycjami do tekstów znanych poetów. Jest autorem piosenek dla wielu wybitnych aktorów, zajmuje się przekładami tekstów, m. in. Okudźawy, Wysockiego, Brechta i Tucholskiego i innych. Współpracuje z wieloma teatrami.

Przez 10 lat Roman Kołakowski był dyrektorem artystycznym Przeglądu Piosenki Aktorskiej. W okresie tym stworzył kilkaset spektakli, recitali z udziałem gwiazd polskich i światowej sceny artystycznej. Jako pierwszy zaprosił do udziału w nim muzyków i wokalistów rockowych.

KOLEGIUM REKTORÓW UCZELNI WROCŁAWIA I OPOLA

Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola jest zgromadzeniem Rektorów Uczelni Akademickich we Wrocławiu i w Opolu. Przewodniczący Kolegium jest wybierany na trzyletnią kadencję. Zwyczajowo jest nim rektor Uniwersytetu Wrocławskiego lub rektor najdłużej piastujący urząd. Kolegium obraduje raz w miesiącu. Początkowo celem Kolegium było podejmowanie jednolitych zarządzeń środowiskowych. Z czasem Kolegium zaczęło się koncentrować na działaniach zmierzających do integracji i współpracy szkół wyższych oraz całego wrocławskiego i opolskiego środowiska naukowego i akademickiego.

Jest wiele dziedzin działalności i obszarów funkcjonowania wszystkich uczelni, w których mogą być podejmowane wspólne inicjatywy. Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola reprezentuje interesy i potrzeby środowiska akademickiego wobec władz państwowych i samorządowych. Wspiera rozwój społeczny i gospodarczy regionu i kraju. Zabiega o przybliżanie środowiska akademickiego mieszkańcom regionu, politykom i przedsiębiorcom.

2006

EWA BOHDANOWICZ

Doktor Ewa Bohdanowicz to lekarz z powołania. Z ogromnym zaangażowaniem pomaga chorym, cierpiącym dzieciom oraz wspiera ich rodziny. Absolwentka Akademii Medycznej we Wrocławiu. Od lat związana z Katedrą i Kliniką Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej Akademii Medycznej we Wrocławiu. W Klinice poszukuje się i stosuje optymalne metody diagnostyczne i sposoby leczenia nowotworów dziecięcych, zaburzeń układu immunologicznego.

KS. PRAŁAT ZDZISŁAW PESZKOWSKI

Uczestnik kampanii wrześniowej. Więzień Kozielska. Żołnierz Armii Andersa. Jego szlak wojenny prowadził przez Rosję, Iran, Palestynę, Irak, Egipt, Indie, Syrię, Liban, Włochy i Anglię. Po wojnie wstąpił do seminarium polskiego w Orchard Lake w Stanach Zjednoczonych, gdzie w 1954 roku przyjął święcenia kapłańskie. W 1989 roku wrócił na stałe do Polski.

Przez przeszło pięćdziesiąt lat pobytu na emigracji, jako kapelan Rodzin Katyńskich i Pomordowanych na Wschodzie, podejmował liczne inicjatywy na rzecz upamiętnienia męczeństwa rodaków w byłym Związku Sowieckim.

TADEUSZ LUTY

Profesor Tadeusz Luty, absolwent Wydziału Chemicznego Politechniki Wrocławskiej. Rektor Politechniki Wrocławskiej, przewodniczący Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola. Od 2005 roku przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich – zrzeszenia skupiającego stu jeden rektorów największych polskich uczelni, reprezentującego środowisko akademickie. Prowadzi niestrudzone działania na rzecz rozwoju i integracji środowiska akademickiego i to nie tylko w regionie południowo-zachodnim, ale również w skali ogólnopolskiej. Jest gorącym orędownikiem utworzenia we Wrocławiu Europejskiego Instytutu Technologicznego.

MAREK KRAJEWSKI

Absolwent filologii klasycznej na Uniwersytecie Wrocławskim. Rozgłos przyniosły mu kryminały, których bohaterem jest Eberhard Monck – pracownik Prezydium Policji w mieście Breslau. Fascynująca akcja powieści Marka Krajewskiego rozgrywa się w przedwojennym Wrocławiu. Autor mistrzowsko wprowadza czytelnika w klimat ówczesnego miasta, oprowadza nas po nim nieomal z topograficzną dokładnością, przywraca pamięć o jego historii i dawnych mieszkańcach.

BENTE KAHAN

Jedna z najlepszych wykonawczyń pieśni żydowskich w Europie. W 1990 roku założyła Teater Dybuk Oslo, którego celem jest rozpowszechnianie kultury i muzyki europejskich Żydów. Często bierze udział w oficjalnych uroczystościach upamiętniających ofiary Holokaustu. W 2006 roku we Wrocławiu została zarejestrowana Fundacja Bente Kahan. Jak wszystkie jej działania, także i Fundacja ma na celu przybliżanie żydowskiej kultury i historii. Dzięki Bente Kahan w świecie utrwala się wizerunek Wrocławia jako miasta spotkań – miasta, które jednoczy.

2007

STANISŁAW DRÓŹDŹ

Wrocławski artysta, poeta, twórca w dziedzinie poezji konkretnej. Urodził się w Sławkowie 15 maja 1939, zmarł we Wrocławiu 20 marca 2009 roku. Absolwent Wydziału

Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Na stałe związany z Galerią Foksal w Warszawie. Tworzył oryginalne obiekty przestrzenne wypełnione pojedynczymi literkami, znakami interpunkcyjnymi, cyframi albo prostymi wyrazami, które stanowiły nową jakość tak wizualną jak i znaczeniową. Za „twórcze i wizjonerskie połączenie dwóch duchowych dziedzin: sztuki i poezji” został laureatem nagrody Fundacji Nowosielskich. Największym zaszczytem było zaprojektowanie pawilonu narodowego na 50. Biennale Sztuki w Wenecji w 2003 roku. Prace znajdują się w kolekcjach muzealnych i prywatnych w kraju i za granicą. Ma na swoim koncie około 300 wystaw krajowych i zagranicznych – indywidualnych i zbiorowych. Ostatnie czterdzieści lat spędził na wózku inwalidzkim.

BEATA MACIEJEWSKA

Dziennikarka, z wykształcenia historyk. Absolwentka Wydziału Historii Uniwersytetu Wrocławskiego. Od 1992 roku pracuje we wrocławskiej redakcji „Gazety Wyborczej”, w której zajmuje się z wielkim zaangażowaniem popularyzacją historii Wrocławia.

Za wybitne osiągnięcia dziennikarskie została wielokrotnie uhonorowana. Została laureatką Polsko-Niemieckiej Nagrody Dziennikarzy za cykl artykułów „Breslau-Wrocław. Dni ostatnie. Dnie pierwsze” opowiadające o losach przedwojennych mieszkańców Wrocławia. W roku 2005 została laureatką Dziennikarza Roku im. Tadeusza Szweđa za konsekwencje i niekwestionowany profesjonalizm. Nagrodzona w konkursie „Kultura, nauka, media” za cykl tekstów „Oddajcie, co nasze” w którym porusza problem zwrotu zabytków wywiezionych po wojnie ze stolicy Dolnego Śląska do Warszawy.

JAN SŁOWIKOWSKI

Lekarz medycyny, chirurg ogólny, urolog i onkolog dziecięcy. Urodzony 19 września 1915 roku w Nowym Sączu, gdzie jeszcze podczas studiów podjął pracę w szpitalu, z którego zorganizował ucieczkę Jana Karskiego, kuriera generała Władysława Sikorskiego. Dyplom lekarza uzyskał w 1939 roku na Uniwersytecie Jagiellońskim. Stypendysta ministra zdrowia w Guys Hospital w Londynie, Fundacji Rockefellera w Columbia Medical Center Presbyterian Hospital w Nowym Jorku, Fundacji Humbolta w Kinderchirurgische Klinik w Bremie, Ministerstwa Zdrowia w Kopenhadze, British Council w Royal Manchester Children Hospital w Manchesterze. Wykładowca w Karolinska Institutet w Sztokholmie, w Uniwersyteckiej Klinice Chirurgii Dziecięcej w Sarajewie, w Instytucie Zdrowia Matki i Dziecka w Belgradzie, na Uniwersytecie El-Fatah w Tripolisie w Libii.

Ma na swoim koncie 192 prace naukowe, promocje 14 doktorów, wprowadzenie własnych, oryginalnych metod operacyjnych do chirurgii światowej. Reprezentował dorobek nauki polskiej na 72 międzynarodowych zjazdach chirurgów za granicą. Z Wrocławiem związany od 1950 roku, tu wybudował pierwszą na Dolnym Śląsku Klinikę Chirurgii Dziecięcej we Wrocławiu, gdzie wmurowano tablice z napisem: „Prof. dr hab. med. h.c. Jan Słowikowski Budowniczy Kliniki i jej kierownik w latach 1964-1985. Twórca Chirurgii Dziecięcej na Dolnym Śląsku”.

KRZYSZTOF TURKOWSKI

Polityk samorządowy. Absolwent historii Uniwersytetu Wrocławskiego. W latach 70. współpracownik KOR a w latach 80. współorganizator strajków we Wrocławiu, wiceprzewodniczący Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk a następnie jego rzecznik. Autor licznych publikacji w prasie solidarnościowej i emigracyjnej. Twórca audycji politycznych w Radiu Wolna Europa. Organizator sieci chrześcijańskich uniwersytetów.

W latach 1990-94 wiceprezydent Wrocławia. Członek Prezydium Dolnośląskiej Federacji Kultury. Przewodniczący Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Wrocławia.

W kolejnych latach prezes PA1FILM, doradca prezesa TV Polsat, członek Rady Nadzorczej RSTV, prezes spółki Antena 1, członek zarządu TV Puls, przewodniczący Rady Nadzorczej TV Lubin, wiceprzewodniczący Stowarzyszenia Nadawców Radiowych i Telewizyjnych oraz Stowarzyszenia Autorów Radiowych i Telewizyjnych. Laureat prezesa Polskiego Radia za działalność redakcyjną.

MIECZYSLAW ZLAT

Polski historyk sztuki. Urodzony 5 maja 1927 roku w Przemyślu. Żołnierz Armii Krajowej. Pracował w Muzeum Śląskim we Wrocławiu od 1948 roku, od 1956 pracownik naukowy w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego. Członek Komitetu Nauk o Sztuce PAN, specjalizujący się w historii sztuki XV-XVII wieku. W latach 80-tych wiceprzewodniczący Społecznego Komitetu Odbudowy Panoramy Racławickiej. W latach 1983-90 był członkiem tajnego Społecznego Komitetu Nauki we Wrocławiu.

14-16 marca 1968 roku uczestnik strajku okupacyjnego studentów uczelni wrocławskich. Od 1980 roku doradca NSZZ „Solidarność”. Rok później współorganizował strajk w „Pafawagu”. Aresztowany, a następnie internowany. Za prowadzoną działalność społeczną pozbawiony został funkcji kierownika katedry Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego – przywrócony w 1993 roku. Autor wielu publikacji dotyczących historii sztuki.

2008

RADIO RODZINA

Rozgłośnia Archidiecezji Wrocławskiej powstała z inicjatywy świeckich katolików, którzy po aprobachie pomysłu przez ks. kard. Henryka Gulbinowicza, rozpoczęli prace

stacji 16 października 1993 roku. Młode grono redakcyjne liczy około 60 pracowników, którymi kieruje ks. Cezary Chwilczński oraz Janusz Telejko. Rozgłośnia prowadzi programy publicystyczne z udziałem przedstawicieli władz lokalnych, samorządowych, posłów, senatorów, twórców kultury i biznesu. Nadaje m.in. codzienne transmisje Mszy świętych z katedry wrocławskiej. Radio Rodzina angażuje się w sprawy regionu, poruszając kwestie, które zazwyczaj są poza zasięgiem zainteresowania stacji komercyjnych. Rozgłośnia Archidiecezji Wrocławskiej pozostaje miejscem wymiany ważnej myśli i pięknego słowa.

KRZYSZTOF KULIŃSKI

Urodzony we Wrocławiu w 1957 roku. W 1983 roku po ukończeniu wydziału Zarządzania i Informatyki na Politechnice Wrocławskiej wyjechał do Wiednia, gdzie podjął pracę w firmie Siemens, w której w 1999 roku został Dyrektorem Grupy przeprowadzającej projekty dla operatorów telefonicznych na Europę Wschodnią i Bliski Wschód.

Z inicjatywy Krzysztofa Kulińskiego, koncern Siemens otworzył we Wrocławiu centrum badawczo-rozwojowe, co zapoczątkowało cały proces tworzenia firm specjalizujących się w teleinformatyce. Oprócz bezpośredniego wpływu oddziału Siemens na tworzenie we Wrocławiu centrum teleinformatycznego, znaczące jest też oddziaływanie poprzez współpracę z uczelniami i dyfuzję wiedzy. Centrum Siemens jest bardzo aktywnym partnerem Politechniki Wrocławskiej oraz jednym ze współtwórców Kłastera IT we Wrocławiu. Krzysztof Kuliński jest laureatem tytułu „Najlepszego Łowcy Głów” z 2005 roku oraz nagrody za znakomitą promocję Wrocławia i tworzenie nowych miejsc pracy.

ATM GRUPA SA

ATM Grupa S.A. jest obecnie największym niezależnym polskim producentem telewizyjno-filmowym. Jako jedyny w tej branży posiada status spółki publicznej notowanej na Giełdzie. Stanowi grupę firm, które realizują zlecenia wszystkich najważniejszych krajowych stacji telewizyjnych. Założona w 1992 roku przez Tomasza Kurzewskiego, Mariusza Piesiewicza i Andrzeja Ziemiańskiego. ATM Grupa produkuje rocznie setki godzin programów, które oglądają miliony widzów.

Wśród zrealizowanych produkcji są: seriale („Fala zbrodni”, „Ranczo”), telenowele („Pierwsza miłość”, „Warto kochać”), teleturnieje („Awantura o kasę”, „Życiowa szansa”), reality shows („Big Brother”, „Bar”, „Dwa światy”), a także filmy fabularne („Dlaczego nie!” oraz „Pitbull”), talk-shows („Zerwane więzi”), programy animowane („Saloon gier”), muzyczne, biograficzne i dokumentalne oraz reklamy telewizyjne. Działalność spółki ATM Grupa jest silnie związana z Wrocławiem. Filmy, seriale i reklamy, których miejscem akcji jest Wrocław, istotnie kreują jego wizerunek i promują Miasto - zarówno w kraju, jak też za granicą.

PORTAL NASZA-KLASA

Maciej Popowicz, Paweł Olchawa, Michał Bartoszkiewicz, Łukasz Adziński

Portal internetowy „Nasza-klasa.pl” stworzony do odnawiania kontaktów z dawnymi szkolnymi znajomymi to najpopularniejszy serwis społecznościowy w Polsce. Obecnie liczy ponad 13 mln użytkowników.

Uruchomienie serwisu nastąpiło w listopadzie 2006 roku. Nad utworzeniem portalu pracowała wspólnie czwórka przyjaciół: Maciej Popowicz, Paweł Olchawa, Michał Bartoszkiewicz (studenci informatyki Uniwersytetu Wrocławskiego) oraz Łukasz Adziński (grafik).

Po roku funkcjonowania „Naszej-klasy” portalem i czwórką zdolnych informatyków z Wrocławia zainteresował się fundusz Venture Capital European Founders, zakupując 20 procent udziałów.

„Nasza-klasa.pl” włączyła się również w kampanię promującą Wrocław jako siedzibę Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii. Każdy użytkownik „Naszej-klasy” mógł odwiedzić profil EIT, jak również wyrazić swoje poparcie dla wrocławskiej kandydatury. Bez wątpienia młodzi wrocławianie odnieśli bezprecedensowy społeczny sukces oraz sukces rynkowy.

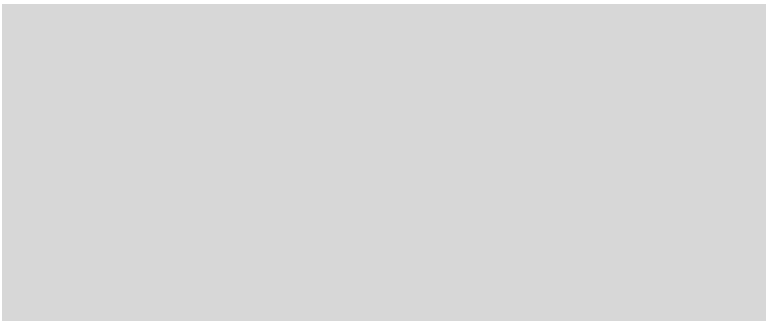
KRZYSZTOF WINCZA

Krzysztof Wincza, asystent naukowy na Politechnice Wrocławskiej, daje modelowy przykład połączenia pasji, wiedzy i umiejętności wykorzystania ich w zaawansowanych technologiach.

Absolwent Wydziału Elektroniki Politechniki Wrocławskiej, w trakcie studiów zaangażowany w prace badawcze nadzorowane przez Europejską Agencję Kosmiczną. Uzyskał finansowanie swoich badań w ramach grantu promotorskiego oraz stypendium dla najlepszych doktorantów Politechniki Wrocławskiej. Brał też udział w badaniach nad rozwiązaniami wykorzystanymi na stacji kosmicznej, a opracowane przez niego mikrofalowe układy antenowe do zastosowania w bezprzewodowych sieciach komputerowych zostały wdrożone do seryjnej produkcji. Opracował nowatorskie systemy anten.

Stypendysta Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej, znalazł się wśród trzech najlepszych młodych naukowców w Polsce.

Index

A

Adziński Łukasz s.99
 Aftanazy Roman s.36
 Arczyński Stanisław s.47
 Arcybiskupi Komitet Charytatywny s.65
 ATM Grupa S.A. s.98

B

Bartoszkiewicz Michał s.99
 Bartoszewski Władysław s.25
 Bocian Jacek s.87
 Bohdanowicz Ewa s.94
 Bojda Krzysztof s.91
 Broda Tomasz s.86

C

Chęciński Sylwester s.29; s.48
 Chorostkowski Jan s.55
 Chwilczyński Cezary (Radio Rodzina) s.97
 Czernik Jerzy s.67
 Cynar Józef s.73

D

Dalajlama XIV Tybetu s.32
 Danielak Marek s.89
 Davies Norman s.21
 Dawna Polonia Wrocławska s.39
 Degler Janusz s.60
 Departament la Vienne s.63
 DIG s.61
 DOKP we Wrocławiu s.40
 Dolatowski Włodzimierz s.87
 Drózd Stanisław s.95
 Drzewiecki Mirosław s.93
 Dudek Józef s.64
 Dudziński Sambor s.92
 Dzeduszycki Wojciech s.42
 Dzielnica Wzajemnego Szacunku s.56
 Dzielał Andrzej s.93
 Dyżewski Marek s.37

E

ELITA - kabaret s.46
 Engel Rene s.61

F

FORMAT - pismo artystyczne s.78
 Formacja Chłopców „Legitymacje” s.92

G

Galeria OPUS s.88
 Głód Franciszek s.75
 Gorący Małgorzata s.88

Grotowski Jerzy s.15
 Gulbinowicz Henryk s.11

H

Hallgren Hans s.52
 Havel Vaclav s.19
 Hectowie Maria i August Wilhelm s.50
 Hermansdorfer Mariusz s.74
 Hernas Czesław s.53
 Hospicjum ul. Poświęcka s.63
 Hryniewicz Wacław s.45

I

Imiela Konrad s.92

J

Jahn Alfred s.6
 Janerka Lech s.87
 Jarodzki Paweł s.57
 Jarząbek Wojciech s.45
 Jaworska-Bogusławska Janina s.45
 Jeziorański Nowak Jan s.17
 Jędrzejewski Michał s.87
 Jochelson Andrzej s.40
 Juzwenko Adolf s.79

K

Kaczmarek Jan s.55
 Kahan Bente s.95
 Karpowicz Tymoteusz s.85
 Kieres Leon s.53
 Klinika Chorób Zakaźnych we Wrocławiu s.92
 Kolegium Rektorów Wrocławia i Opola s.94
 Kolski Jan Jakub s.77
 Kołakowski Roman s.93
 Koniecki Arkadiusz s.80
 Konwent OO. Bonifratów s.63
 Kościelniak Wojciech s.80; s.89
 Krajewski Marek s.95
 Krasoń Tadeusz s.68
 Kubicz Aleksandra s.84
 Kuliński Krzysztof s.98
 Kurzak Aleksandra s.86
 Kurzewski Tomasz (ATM) s.98

L

Lach-Lachowicz Natalia s.65
 Lackner Ryszard s.62
 Lisowski Józef s.87
 LO XIV Wrocław s.90
 Lose Stanisław s.87
 Ludkowski Bogdan s.53
 Luty Tadeusz s.95

Ł

Łagiewski Maciej s.46
 Łukaszewicz Józef s.68

M

Maciejewska Beata s.96
 Maćkowiak Robert s.87
 Masur Kurt s.30
 Mauer-Różańska Renata s.51; s.81
 Mazur Ryszard s.83
 Matkowski Jan s.45
 Michnik Ewa s.84; s.90
 Mięgisz Stanisław s.41
 Miłobędzka Krystyna s.91
 Miodek Jan s.48
 Morawiecki Kornel s.65

N

Nasza-Klasa s.99
 Notatnik Teatralny s.51; s.75

O

ODRA - miesięcznik s.49; s.72
 Ogród Botaniczny s.81
 Olchawa Paweł s.99
 Open Studio / WRO s.83
 Orkiestra „Leopoldinum” s.73
 Orzechowski Stanisław s.59

P

Papież Jan Paweł II s.12
 Parafia św. Antoniego s.60
 Parafia św. Elżbiety s. 60
 Pełech Krzysztof s.73
 Peszkowski Zdzisław. 94
 Piróg Mieczysław s.87
 Placek Stefan s.83
 Płaza Marcin s.82
 Polskie Radio Wrocław s.42
 Popławska-Dobijewska Elżbieta s.91
 Popowicz Macie s. 99
 Proscen - fundacja s.82
 Przegrodzki Igor s.72
 PWST s.78
 PWST Wyd. Aktorski s. 58

R

Radio Rodzina s.97
 Rossa Henryk s.58
 Rostecki Marek s.45
 Różewicz Tadeusz s.7; s.72
 Rysiukiewicz Piotr s.87

S

Sarosiek Jan Feliks s.43
 Słowikowski Jan s.96
 Strugała Tadeusz s.76
 Studniak Cezary s.92
 Szostek Włodzimierz s.92
 Szumańska-Szmorlińska Ewa s.50

Ś

Ślęk Jan s.69

T

Teatr K2 s.82
 Teatr Lalek s.77
 Teatr Pieśń Kozła s.66
 Teatr Polski s.74
 Toboła Wanda s.56
 Tomaszewska Wanda s.38
 Tomaszewski Henryk s.9
 Tomaszewski Ryszard s.86
 Tow. św. Brata Alberta s.36
 Turkowski Krzysztof s.97

U

Uniwersytet Wrocławski s.54
 Unger Ewa s.38

V

Vontobel Hans s.89

W

Wajda Andrzej s.23
 Wałęsa Lech s.27
 Weksler Jacek s.79
 Wincza Krzysztof s.99
 Wiszniewski Andrzej s.41
 Włodarczyk Urszula s.84
 Wnuk Krystyna Walentyna s.62
 Wojtyła Karol s.12
 Woźniak Jerzy s.75
 Wrzesiński Wojciech s.57
 Wydawnictwo Dolnośląskie s.43; s.76
 Wydz. Chemii UWr s.81
 Wystawa „Wrocław 2000” s. 87

Z

Zaleski Janusz s.79
 Zawisza Alicja s.67
 Zieliński Marek s.85
 ZHP s.90
 Zipser Maria Tadeusz s.44
 Zlat Mieczysław s.97
 ZPAP s.78

BIBLIOTEKA RADY MIEJSKIEJ WROCŁAWIA

DOTYCHCZAS UKAZAŁY SIĘ:

Dzieje samorządu Wrocławia do 1741 r.

Jan J. Trzynadłowski

Dzieje samorządu Wrocławia w XIX w.

Halina Okólska

Wrocławski Samorząd na początku XX w.

Halina Okólska

Władze miejskie Wrocławia w latach 1945-1948

Halina Okólska

Miejsca spoczynku władców Wrocławia

oraz członków władz miejskich na przestrzeni dziejów

Halina Okólska

Nadburmistrzowie i inni urzędnicy Magistratu Wrocławia 1808-1933

Halina Okólska

Rada Miejska Wrocławia przez wieki...

praca zbiorowa

Wydawca:

Oficyna Wydawniczo-Reklamowa Hanna Wolska

na zlecenie Biura Rady Miejskiej Wrocławia

50-107 Wrocław, Sukiennice 9

Opracowanie:

Wanda Dryll, Michał Kaczmarek, Zbigniew Magdziarz,

Krzysztof Nawotka, Agnieszka Rabiega, Leonard Smółka.

Redakcja wydania:

Zbigniew Magdziarz, Janina Śledzińska

Nakład: 1000 egzemplarzy

Druk: 2009

ISBN 978-83-60885-96-3

